

Äripäev

aprill | 2024

Ajakiri ettevõtlikule inimesele!

Piibumeister pürib maailma eliiti: keegi peab olema parim

Väikelinna süda **lammutatakse**

Saaremaa ettevõtja valmistub suveks **jõuludest saati**

ÄRI EESTIMAAL

Saarlased sihivad triljoni dollari turgu

Eesti rikkur aitab miljonitega

hind 13,95 eurot

ISSN 1406-2585

Kumb maakond näib **tugevam**: Valgamaa või Võrumaa?

Virumaa **vajub**, majad pragunevad ja ehitada ei kannata

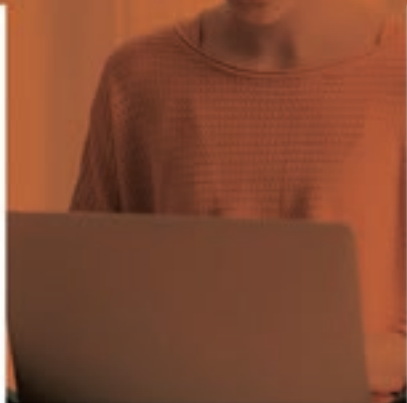
Viljandimaa kiire kasvuga ettevõtte: kriisid vallandasid **ostupaanika**

Töö- ja karjäärimeess

Eesti Töötukassa

16.–19. aprill

Juhi teadlikult oma karjääri
haridus- ja töömaailmas!

Töö- ja karjäärimeess

Vaata toomess.ee

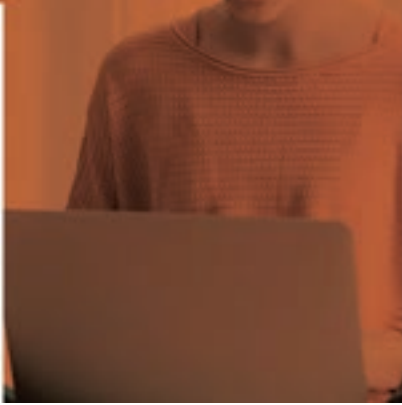
Osale nutikalt ja kodust lahkumata!

Tasuta virtuaalsele messile on oodatud
huvilised igas vanuses ning asukohast sõltumata.

Töö- ja karjäärimeess

Eesti Töötukassa

Tule osale messil ja:

- Leia töö või sobiv kool õppimiseks;
- saa teada, mis toimub tööturul;
- avasta uusi võimalusi karjääriteel;
- saa tuge spetsialistilt oma eesmärkide seadmiseks.

Eesti Töötukassa virtuaalne mess avab Sinu ekraanil mitmekülgse töö- ja haridusmaailma!

Et teha paremaid karjäärivalikuid, osale veebitöötubades, aruta oma tulevikuplaane karjäärinõustajaga, viimistle kandideerimisdokumente ning harjuta eesolevaks töö- või koolivestluseks.

Tasuta virtuaalsele messile on oodatud huvilised igas vanuses ning asukohast sõltumata.

Osale nutikalt ja kodust lahkumata!

Vaata toomess.ee

SISUKORD

4

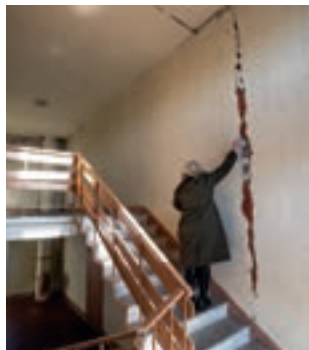
Saarlased ehitavad suurejoonelist **vetikaäri**

- 16 Majandus-
languse** mõju maakonniti
- 22 Pruulmeister ja
kohvikupidaja** valmistuvad pingeliseks suveks

44

Ida-Virumaad purevad **vanad kaevandused**

- 62 Rakvere vinoteek** ootab konkurente
- 68 Kiire kasvuga põllumees:** hoogu peab kontrollima

92

Raplamaa **piibu-
meister** läheb rinda pistma maailma parimatega

30

Väikelinna **hiigeltehas** läheb lammutamisele

56

Korstna-**pühkija** leidis enda äris vabaduse

- 74 Viljandimaa tööstus** peab raskel ajal laienemisplaani
- 82 Satelliitide buum** kasvatab küberrünnete ohtu

TOIMETUSELT

ÄRI KASVAB IGAL POOL

Jätkame sarnaselt eelmise aastaga ka tänavu tähelepanu pööramist nendele ettevõtjatele, kes tegutsevad mujal kui Harjumaal. Tallinn ja Harjumaal on küll kujunenud Eesti ettevõtluskeskuseks, kuid säravaid ideid ja innukaid tegijaid näeme palju ka mujal.

Seekordne kaanelugu on hea näide, kuidas ühes Saaremaa alevikus rajavad ettevõtlikud inimesed täiesti uut moodi äri. Kuna neil ei ole konkurente, siis tuleb kõik ise luua. Aga kui äri saab hoo sisse ja kliendid pais, siis potentsiaal on meeletu. Me räägime turust, mida ei mõõdata enam miljardites, vaid suisa triljonites eurodes.

Samas määrib mitu ettevõtjat, et nad on jõudnud oma äriga sellisesse etappi, kus nad küll ei ole suured, aga samas ei tahagi enam kasvada. Üks ettevõtja ütlebki, et talle piisab, kui saab olla oma firma ainuke töötaja. Tema peab väga oluliseks ettevõtlusega kaasnevat vabadust, sest palgatöö talle seda ei pakkunud. Mõni ettevõtja rabab samal ajal mitmel rindel, pidades korraga mitut ametikohta. Aga ikkagi vabadus ise valida ja otsustada hoiab sära silmis.

Vahepealne majanduslangus ei ole kindlasti jätnud kedagi külmaks – avalikest andmetest kogutud statistika näitab täpsemat mõju igas maakonnas –, kuid ettevõtjad ei poe selle taha, vaid pigem otsivad võimalust teha midagi paremini. Näiteks Viljandimaa metallitööstus peab raskel ajal laienemisplaani.

Äri kasvab igas Eesti nurgas.

”

Ettevõtjad ei poe majanduslanguse taha, vaid pigem otsivad võimalust teha midagi paremini.

KEN ROHELAAN
toimetaja

Äripäev

Toimetajad: Ken Rohelaan
tel: 667 0111,
e-post: ken.rohelaan@aripaev.ee
Peatoimetaja: Meelis Mandel

Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
tel: (372) 667 0195, (372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099

Tellimine internetis: [kampaania.aripaev.ee/
telli-aripaev](http://kampaania.aripaev.ee/telli-aripaev)
Äripäev veebis: aripaev.ee
Äripäeva tooted ja teenused: pood.aripaev.ee
Äripäeva raadio: aripaev.ee/raadio
Trükk AS Printall

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei ta-

gasta. Kõik ajakirjas Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakalajalisel, majanduslikul, poliitilisel või religioosel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ja edastamine mis tahes kujul on ilma ASI Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajakirja sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363.

Vormsilt Saaremaale
kolinud Est-Agari
tegevjuht ja üks
omanikke Urmas Pau
haub punavetikatega
suuri plaane.

FOTO: LIIS TREIMANN

SAARLASED RAJAVAD HARULDASE ÄRIGA TEED TRILJONI DOLLARI TURUL

Saaremaal Kärla külas toimetab maailma ainuke furtsellaraanitootja Est-Agar, kelle toodang rändab nii kodumaise marmelaadi kui ka Jaapani näokreemi sisse.

ELIISA MATSALU
elliisa.matsalu@aripaev.ee

Mitte ühegi konkurendi omamine tundub luksus, ent ettevõtte ühe omaniku ja tegevjuhi Urmas Pau sõnul tähendab see ka omajagu väljakutseid. Näiteks tähendab see, et kõik uued tootmisliinid tuleb nullist peale ise välja nuputada. See võtab aega aastaid. “Raske, aga see-eest väga põnev on,” ütles Pau.

Pau sõnul tuli tal mõte hakata Läänemere punavetikast furtsellaraani tootma sõpradega saunas olles. “Mõtlesime, et võiks Vormsil hakata tegelema millegagi, mis ei oleks kalandus,” meenutas Pau. Kuna aga Vormsi kandis ei kasva punavetikat piisavas koguses, sündis algselt plaan hoopiski rajada vetikakasvatus.

Ent asjaajamine oli keeruline ning vetikakasvatuseks loa saamine ajakulukas. Nii tekkis mõte, et äkki oleks hoopiski mõistlikum ära osta Saaremaal asuv ajalooline furtsellaraanitehas. Nimelt on Saaremaal vetikaid töödeldud juba 1966. aastast alates. Kuni 1990ndate lõpuni kuulus tehas Kalevi kommivabrikule, kes tootis furtsellaraani oma marmelaadi jaoks. Seejärel sai tehase omanikuks Saare Kalur AS, kuni Est-Agar ostis tehase ära 2016. aastal.

Urmas Pau sõnul oli Est-Agari tehing majanduslikult mõistlik samm, sest tegu oli juba töötava tehasega. Kui Saare Kaluriga olid käed löödud, tuli Pau sõnul sõpradega otsustada, kes läheb Saaremaale toimetama. “Kõik näitasid näpuga minu peale ja ütlesid, et sina nüüd lähed. Ja siis ma migreeringi Vormsilt Saaremaale,” muigas Pau.

Mõtet vetikakasvatuse rajamisest pole Est-Agar siiski maha matnud. Vastupidi, kasvatus mängib olulist rolli ettevõtte suures tulevikuplaanis. “Hoonestusloa taotlus on sees 2018. aastast alates. Eesti bürokraatia on selline lõbus asi,” ütles Pau. “Nagu rajaks meretuuleparki,” lisas ta, kuid nentis, Est-Agaril ei ole vetikakasvatuse rajamisega kiire.

Kasvatuse rajamisega pole Est-Agaril tuli takus seepärast, et punavetikat, mida Läänemeres tohib korjata, veel jagub. Vetikapüük käib kvoodi järgi nagu kalapüükki. Eestis on *Furcellaria*

MIS ON FURTSELLARAAN?

Furtsellaraan on punavetikast *Furcellaria lumbricalis*’est ehk agarikust eraldatud aine. Punavetikas kasvab eriti hästi Hiiumaa ja Saaremaa vahel asuvas Kassari lahes, kuid seda leidub ka mujal Läänemere rannikul. Furtsellaraani kasutatakse palju näiteks kosmeetika-, farmaatsia- ja toiduainetööstuses.

ALLIKAS: EST-AGAR, MEREINSTITUUT

EST-AGAR AS

Müügitulu 2022. aastal 777 961 eurot.

Kahjum 2022. aastal 634 161 eurot.

Juhatus: Urmas Pau ja Mart Mere

Suuremad omanikud (koguosalus läbi erinevate ettevõtete): Priit Koit (35,73%), Kristjan Rahu (34,11%), Mart Mere (16,52%) ja Urmas Pau (13,51%)

Saaremaal on punavetikatest furtsellaraani toodetud 1966. aastast alates. Hiljuti sai tehases valmis uus liin, mis teeb vetikatöötlemise mugavamaks ja nutikamaks.

FOTOD:
LIIS TREIMANN

lumbricalis’e kvoot 2000 tonni aastas. Kvoodiga püügiluba on kolmel ettevõttel: Est-Agaril, Tinurekil ja Vetikul.

Est-Agar teeb koostööd Tinurekiga, mis kuulub Targo Tiidussalule. “Targo püüab nii meie kui ka enda kvoodi alusel vetikat ning toob seda meile,” selgitas Pau. Kolmas ettevõtte, Vetik OÜ, ei käi veel vetikat merest korjamas, vaid tegeleb arendustöödega. Seega koguvad ettevõtted praegu igal aastal vetikat lubatust vähem. Kuid Est-Agaril on suured kasvuplaanid ning nad ei taha jääda lootma kvoodile. “Teeme pikki plaane. Sestap ongi vaja oma kasvatust, siis ei sea mingi kvoot piire, kui palju saad toorainet ühes aastas,” lausus Pau.

Lisaks saab punavetikat korjata rannast. Sügisesed tormid kisuvad osa vetikast merepõhjust lahti ja uhavad selle rannikule. See saak kvoo-

TAMREX

Tahan parimat!

Tule proovi, kuidas istuvad need püksid sinu jalas! Sinu parema tööpäeva nimel!

- Eemaldatavad ripptaskud Cordurast
- Vastupidav ja veniv Ripstop kangas
- Lukuga avatavad võrgust õhutusavad
- 4 suunas venivad paneelid jalgevahel ja tagaosas
- KneeGuard Pro põlvekaitsesüsteem
- Stretš Cordura põlvedel
- Helkurribad sääre tagaosas
- Tugevdatud sääre allosa

Snickers®
WORKWEAR

Ülimalt kerged, hästiistuvad ja vastupidavad tööpüksid.

6972 **189€**

FLEXI 3.0

Osta mistahes SNICKERS Workwear FlexiWork pikad tööpüksid tavahinnaga, saad selle **PUSA**

art 2881/0400
väärtus 72 €

TASUTA

SNICKERS Workwear
pehme kapuutsiga pusa

Tasuta pusa saab kaasa mistahes FlexiWork pükste, LiteWork 6208/0404 ja Allround 6590/0404 pükste tavahinnaga ostu puhul. Kampania kestab kuni tasuta pusasid jätkub. Kampania ei kehti Snickers Workwear lastepükste ostu puhul.

5804 9504 0404

6590

174€

UUS
Capsulized™
integreeritud põlve-
kaitsmetega
tööpüksid

ALLROUND
WORK

6208

179€

Full-stretš-
tööpüksid
eemaldatavate
ripptaskutega.

FLEXI
WORK

6873

136€

Ilma põlvekaitsesüsteemita. 4-suunas veniv taaskasutatud stretskangast tööpüksid

6903

159€

6902

179€

FLEXI
WORK

Hinnad sisaldavad käibemaksu ja kehtivad kuni kaupa jätkub.

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN Laki 5, Pärnu mnt 139c, Katusepapi 35 • TARTU Teemandi 2, Ringtee 37a • PÄRNU Riia mnt 169a • RAKVERE Laada 22 • JÕHVI Tartu mnt 30 • VÕRU Piiri 2 • VIJANDI Tallinna 86
VALGA Vabaduse 39 • NARVA Ak. Maslovi 1 • HAAPSALU Ehitajate tee 2a • PAIDE Pikk 2 • JÕGEVA Tallinna mnt 7 • TÜRİ Rakvere tee 23 • RAPLA Tallinna mnt 2a • KEILA Keki tee 1 • KURESSAARE Tallinna 80a

Globaalse toiduainesektori

müügitulu ulatub 2024. aastal 10 triljoni dollarini. Järgnevatel aastatel oodatakse turu kasvu keskmiselt 6,5 protsenti aastas.

Toiduainesektorist moodustavad suurima segmendi 1,8 triljoni dollarise tuluga maiustused ja snäkid.

Globaalse kosmeetikatööstuse

müügitulu ulatub 2024. aastal 108 miljardi dollarini.

ALLIKAS: STATISTA

di alla ei lähe. Rannale uhutud vetikad korjavad kokku inimesed, kes samuti müüvad saagi Est-Agarile. Rannakorjajaid on umbes 30 inimest. “Üks vanahärra võtab hommikul termosega kohvi ja võileivad kaasa ning läheb randa toimetama,” sõnas Pau. Est-Agar maksab vetikate eest 380 eurot tonni kohta. Mõni korjab aastas 500 kilo, mõni 50 tonni.

Tootearendus võtab aega

Eestis on Est-Agari suurim klient endiselt Kalev. 80% toodangust läheb aga eksporti: kliente leidub näiteks USAs, Indias, Jaapanis, Prantsusmaal. Peamised kliendid on toiduaine- ja kosmeetikatööstus. Eriti agaralt kasvab praegu just kosmeetikatööstus. “Kosmeetikatööstus pole nii hinnatundlik, kui on toiduainetööstus,” sõnas ta.

Kuid kliente leidub ka teistest valdkondadest, näiteks taimekasvatusest.

Konkurentide tekkimist Pau ei karda. “Selleks, et hakata vetikast midagi tootma ja midagi ka tagasi teenima, on vaja esmalt sisse panna mitme miljoni jagu investeringuid,” sõnas ta. Sellist ressurssi on vähestel. Pau lisas, et Est-Agar tegutseb hüdrokolloidide turul, mis on niivõrd suur, et kui furtsellaraanitootjaid peaks juurde tulema, siis see Est-Agari tegevust ei segaks. “Tegelikult oleks konkurents isegi hea, sest see annab ka klientidele parema tarnekindluse tunde,” märkis ta.

Pau sõnul peitub furtsellaraaniiäris võlu ja valu ühes ja samas asjas: klientide leidmine on ajakulukas, kuid kui lõpuks kliendiga tehing sõlmitakse, siis kestab koostöö pikki aastaid.

“Meie kõige kiirem klient on tulnud kaheksa kuuga, keskmine on aga kaks aastat,” ütles Pau. Ta selgitas, et enamik kliente alles arendab oma tooteid välja ning reaalse tootmiseni kulub aega. “Kui klient saab meilt näidise, siis ta hakkab alles katsetama. Laborikatsed, proovitootmised ja veel sada asja on vaja läbi teha,” rääkis Pau. Kui aga klient jõuab reaalse tootmiseni ja tema tootel peaks minema ka hästi, jõuabki kätte furtsellaraaniiäri võlu. “Siis on kliendil väga raske minna meie juurest ära, sest oleme ainus furtsellaraanitootja maailmas,” ütles Pau.

Pau märkis, et ka Kalevi komme oleks võimalik furtsellaraanii asemel teha näiteks želatiiniga. “Võib-olla oleks see isegi lihtsam. Kuid siis ei ole Tiina komm enam ka Tiina komm,” ütles ta.

Üks väljakutse teise otsa

Est-Agar sai äsja valmis uue liini, millega plaanitakse teha ettevõttes järgmine arenguhüpe. Lihtne pole see aga olnud, tunnistas Pau. “Oleme omadega ajast maas umbes poolteist aastat,” ütles ta. Ettevõtet on tabanud üks väljakutse teise järel.

“Esimese laksu saime kütuse hinna tõusust,” rääkis Pau. 2020. aasta alguses läks ettevõtte põlevkiviküttelt LNG peale. Sama aasta lõpus hüppas aga gaasi hind lakke. “Praegu töötame LPG peal, kuid see on kaks korda kallim kui see, millega olime varem harjunud,” ütles Pau.

Est-Agar ei jäänud puutumata ka koroonapandeemiast. Uut tehase liini arendati koos prantslastega. “Nemad ei saanud siia, meie ei saanud sinna,” meenutas Pau. Seejärel läks Suessi kana-

Ühe esimese asjana läbib puna-vetikas korraliku pesu. Vetikal on vett imav toime, mis tähendab, et temast saab teha ka näiteks taimekasvatuse kasutatavat substraati, mis aitab hoida niiskust.

Est-Agaris valmistatakse furtsellaraani helveste ja pulbrina. Vetikatest eraldub ka looduslik värvaine. Tehas on labor, kus pidevalt uusi kasutusvõimalusi katsetatakse.

KRISTJAN RAHU: HOIAME PÖIALT JA TOETAME RAHALISELT

Ettevõtte üks omanikke on Eesti soojakuningas Kristjan Rahu. “Maailm peab mine-ma rohelisemaks ja sinisemaks,” põhjendas Rahu, miks ta sisenes furtsellaraaniärisse. Ta lisas, et punavetikas on unikaalne tooraine, mida on kasutatud juba 60 aastat ning äri kaasajastamine on vaeva väärt.

Rahu märkis, et tema jaoks oli oluline faktor ka see, et Est-Agar toimetab just Saaremaal, kus on ka Rahu enda juured. “Saaremaal pole palju tööstust, tuleb hoida seda, mis seal on,” ütles ta.

Viimases Rikaste TOPis 10. kohale jõudnud Rahu tõdes, et praeguseks on Est-Agar nõudnud omanikelt palju investeringuid. “Praegu tõesti maksame talle peale,” ütles ta. “Vahepeal algas ju sõda. Est-Agar oli aastakümneid orienteeritud Vene turule, nüüd tuleb leida uusi kliente Lääne poolt,” selgitas Rahu. Äri ümberkohanemine nõuab aga aega ja kannatust. “Küllap saame hakkama, kohapealne tiim tegeleb sellega aktiivselt. Meie hoiame neile pöialt ja toetame rahaliselt,” ütles Rahu.

epiim.ee

Kerge valik, vähem kaloreid!

Epiim Light tükijuust on uus toode meie light-juustude perekonnas ning see sisaldab 30% vähem rasvu kui klassikaline Eesti juust.

lis laev risti ja kogu meretransport lendas katuse peale. Samal ajal ootas Est-Agar USAst liini jaoks vajalikke presse. “Pressid jõlkusid 4-5 kuud Kariibi mere kandis ja otsisid, kuidas saada üle ookeani,” sõnas Pau.

Ka tehase liini arendamine pole olnud lihtne ülesanne. Kuna kusagil mujal punavetikast furt-sellaraani ei toodeta, siis pole kusagil mujal olemas ka selleks tarvilikku tehnikat. “Kogu arendustegevus käib meil Saaremaal kohapeal,” ütles Pau. Uue liini projekteerimine algas 2018. aastal, kuid valmis sai see alles tänavu.

Väljakutse on ka vajalike oskustega inseneride leidmine, keda Eestis eriti ei ole. Pau sõnas, et Eestis on vetikatest olemas tipp-topp teadmised, aga raskeks läheb siis, kui vetikatest tuleb hakata reaalselt midagi tootma. “Nii kui mängu tulevad pumbad ja voolikud, siis Eestis teadmised puuduvad,” rääkis Pau.

“Teadlane teeb laboris katseid ja ütleb, et vaat nii võiks teha. Siis tuleb aga Taanist insener, kes ütleb, et vabandust, aga realses elus nii teha ei saa,” tõi Pau näite.

Jäägid põllule ja pottideks

Est-Agar kasutab vetikaid lõpuni ära, mistõttu ettevõttel jäätmeid ei tekigi. Tootmisjäägid lähevad põllupidajatele väetiseks, ent plaan on hakata tootma ka taimekasvatuspotte, mis vähendaksid biojäätmete sekka sattuvate plastpottide kogust. Taimekasvatuspotte arendab ettevõtte Seaweesh OÜ. Ettevõtte enamusosanik on Kerli Sarap, väikeosanik on Est-Agar.

Finantstehnoloogia taustaga Kerli Sarap rääkis, et esmalt oli tal mõte hakata tootma vetikatest biolagunevaid nõusid. Ühel hommikul vaatas ta juhuslikult “Maahommiku” saadet ning kuulis, kuidas Eestis käideldakse maitsetaimede potte valesti. Nimelt sai ta saatest teada, et inimesed ei viitsi tõmmata taimi potist välja ja nii satub biojäätmete sekka hunnikute viisi plasti. “Tekkis mõte, kas ehk saaks olukorda parandada,” ütles ta.

Sarap sai Est-Agari kontaktid oma isalt, kes oli kohtunud Urmas Pauga ühel põllumajanduse konverentsil. Nii saigi asutatud ettevõtte Seaweesh. Tuli kirjutada projekt ja leida koostööpartnerid, kes huvituksid vetikatest tehtud taimekasvatuspottidest. Nendeks said Grünefee ja Hansaherb.

Teadlaste põud

“Teekond on olnud üsna künklik,” tõdes Sarap. Kõige suuremaks väljakutseks on Sarapi sõnul olnud kompetentsi leidmine. Kui pole kompetentset meeskonda, siis on väga raske aru saada, mida ja kuidas materjaliga üldse peale hakata, märkis ta. Vaja läheb nii keemikute kui ka inseneride oskuseid. Sarap sõnas, et alates augustist on tal hea meeskond olemas, kuid selleni jõudmine võttis aega.

“Väga raske on saada jalga teadlaste ukse vahele. Ütled, et mul on mõte, teeme koostööd, ja sulle vastatakse, et lahe, kahe aasta pärast on vaba aega,” rääkis Sarap. Ta näeb, kuidas teadlaste esimene ülesanne on siiski olla õppejõud ja teha

Urmas Pau näitab joonistust, kuhu on kogu Est-Agari tegevusalaga seotud sammud ära mahutatud.

AUTOSPIRITIGA KÕRGEMASSE KLASSI!

UPGRADE VÄÄRTUSES
kuni 3000 €

SUBARU TASUTA UPGRADE
KÕRGEMA VARUSTUSTASEMEGA AUTO
MADALAMA TASEME HINNAGA.
VAATA AUTOSPIRIT.EE

GARANTII 5 AASTAT

autospirit

Ehitajate tee 122, Tallinn, tel 659 9499
tallinn@autospirit.ee, www.autospirit.ee

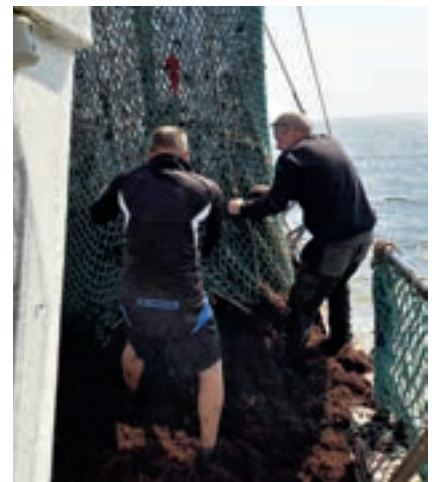
SUBARU

Subaru Outback kombineeritud kütusekulu ja CO₂ heitmed (WLTP): 8,6 l/100 km, 193 g/km.

Kes punavetikaga kursis pole, ei pruugi peale vaadates arugi saada, millega tegu. “Ükskord tegin ühele nalja ja ütlesin, et vean Hiiumaalt lambavilla,” muigas vetikapüüdja Targo Tiidussalu.

FOTOD: TINUREK

TINUREK OÜ

Müügitulu 2022. aastal 73 477 eurot

Kahjum 2022. aastal 10 259 eurot

Juhatus: Targo Tiidussalu

Omanik: Targo Tiidussalu

teadustööd. Koostöö ettevõtjatega on neile alles tähtsuselt kolmas.

Sarap märkis, et nüüd on tal hea koostöö Tartu Ülikooli keemiainstituudi teadlase Siim Salmari-ga, kes päriselt soovib teha ettevõtetega lähedaid projekte. “Super inimene,” kiitis Sarap.

Ka Urmas Pau kinnitas, et Eestis on raske leida teadlasi, kes tahaksid teha ettevõttega koostööd. Ta märkis, et riik on küll asunud toetama ettevõtluse ja teaduse koostööd ja selleks teinud ka meetmeid, ent unustas ülikoolidelt küsida, kas neil üldse on huvi teha ettevõtetega koostööd.

Ta lisas, et on isegi kohtunud noore teadlasega, kes küsis temalt, miks ta peaks tegema ettevõttega koostööd, kui saab teadusagentuurilt suure summa selleks, et uurida täpselt seda, mida ta ise tahab, ilma et tema uurimistööst peaks tulema midagi välja. “Ettevõtted aga nõuavad ju tulemusi,” märkis Pau.

Pau sõnul on Eesti teadusrahastus juba 15–20 aastat võtnud sellise suuna, mida on nüüd ras-

ke ümber pöörata. “See on väga suur probleem,” ütles ta.

Vetikapüük kui heinategu

Selleks, et punavetikast furtsellaraan saaks marmelaadi ja näokreemi sisse, on esmalt vaja see merest välja püüda. Seda tööd teeb praegu Eestis ainsana Tinurek OÜ omanik Targo Tiidussalu oma meeskonnaga.

Esimest korda läks Tiidussalu merele vetikaid püüdma 1998. aastal. Vetikapüügi peale sattus ta enda sõnul pooleldi juhuslikult. “Enne sõitsin merel kaubalaevadel. Kuid siis võtsin Saare naise ja tuli tulla Saaremaale,” meenutas ta. “Sattusin kokku ühe vanaonuga Muhus, kes ütles, et kuule, sul meresõit selge, proovi!”

Mehed, kes püüdsid vetikat Saaremaa furtsellaraanitehasele varem, olid jäänud vanaks ning tahtsid anda ohjad üle. “Ostsin neilt siis laevad ära ja nii see läks,” rääkis Tiidussalu, kes tegeleb lisaks vetikate korjamisele ka kalapüügiga. “Algus

Milline on sinu ettevõtte jalajälg?

Heitkogus Sievi kingapaari kohta, ühik kg CO* 2 e/paar

Tooraine

Tegevused (logistika, energia, jäätmed)

Dekomissioneerimine

Kassari lahest korjatud vetikas on vaja laduda põllule laiali kuivama. Seejärel on vaja jälgida, et vetikas liiga kuivaks ei muutuks: muidu on see kerge pudenenema ja siis ei saa temast enam midagi toota.

oli raske, kuid ajapikku tulid oskused ja vilumused,” lisas ta.

Tiidussalu jätkas tehasele vetikapüüki ka siis, kui tehase omanik vahetus. Urmas Pau sõnas, et hoiab sõrmi ristas, et Tiidussalu ära ei tüdineks ega viskaks püssi põõsasse. “Ei ole lihtne leida neid püüdjaid,” märkis ta.

Tiidussalu võrdleb vetikapüüki heinateoga: esmalt on vaja koguda vetikas kokku, siis põllu peal ära kuivatada ning seejärel ajada rulli. Ideaalis on töö tehtud jaanipäevaks. “Pärast jaanipäeva hakkavad tulema hommikused kasted ning kuivatamine muutub keerulisemaks,” rääkis ta. Püügi saab alustada umbes aprilli keskpaigast. “Enne on meri jääs, käed hakkavad ka külmetama,” sõnas Tiidussalu.

Tiidussalu sõnul on vetikategu siiski pisut peenem kunst kui heinategu – nimelt tuleb pidevalt passida peale, ega vetikas muutu liiga kuivaks.

Liiga kuiv vetikas muutub pudedaks ja seda pole võimalik rulli keerata. “Nagu kohvipuru, kaob põllu sisse ära ja enam ei saa seda kätte,” märkis Tiidussalu. Sellisel juhul võidab korjatud vetikast vaid põld ise, mis saab vetikast korraliku annuse väetist.

Kui vetikad on sätitud põllule kuivama, juhtub vahel ka, et käiakse vetikaraksus. “Võetakse nii vähe, et sellest pole lugu. Näiteks kotike väetiseks maasikapeenra jaoks,” muigas Tiidussalu.

Pärast jaanipäeva hakkab pihta hoopiski usin lestapüük. Tiidussalu sõnul on kasulik püüda mõlemat – nii vetikat kui ka kala. Vetikapüügi kasuks räägib stabiilsus. Kevadel lepib Tiidussalu Est-Agariga mahu kokku ja töö saab tehtud. Kuigi kalaga võib teenida ka hästi, siis saagile ei saa kunagi olla kindel. “Võib minna maru hästi või hoopiski maru kehvasti. Sõltub kaladest,” ütles Tiidussalu.

KONKURENT SILMAPIIRIL: TURULE TRÜGIB IDUFIRMA VETIK

Kassari lahes omab puna-vetika korjamise kvooti ka idufirma Vetik OÜ. Ettevõtte pole veel tootmiseni jõudnud ja sestap ka vetikat veel ei püüa, ent ettevõtte ühe juhi Tanel Ilmjärve sõnul läheb neil kõik plaanipäraselt.

2017. aastal asutatud idufirma eesmärk on leida puna-vetikale uusi rakendusi. Ilmjärv sõnas, et Vetik teeb koostööd enamiku Eesti ülikoolidega ning käimas on ka kaks Euroopa Liidu projekti. Ühe projekti eesmärk on leida loogilisi lahendusi puna-vetika komponentidele ja teine

VETIK OÜ

(majandusaasta kestab septembrist augustini)

Müügitulu 2022./2023. aastal 8474 eurot

Kasum 2022./2023. aastal 85 107 eurot

Juhatus: Tanel Ilmjärv ja Arvi Talk

Omanikud (läbi ettevõtete): Arvi Talk (45,95%), Pilleriin Ilmjärv (27,03%), Tanel Ilmjärv (27,03%)

plaan on tulla turule taimekasvu soodustavate biostimulantidega.

Ilmjärve sõnul otsib ettevõtte praegu investoreid. “Meil on vaja hakata tegelema proovitootmisega. Laboris asjad töötavad, nüüd on vaja teha põllukatseid, kuidas meie prototüübid toimivad päris keskkonnas,” rääkis Ilmjärv. Selleks on aga vaja kaasata raha.

“Rahaprobleem on kogu aeg. Kuid mida vähem on raha, seda vähem saame teha rumalusi,” märkis Ilmjärv. Ta lisas, et Est-Agariga konkureerivad nad küll ühele toorainele, kuid pigem ei hakka nad tegema samu tooteid. Ilmjärv

tõdes, et millalgi võib saada Kassari lahes kasvava puna-vetika kogus siiski piiravaks, mistõttu plaanib ka Vetik ühel hetkel rajada oma vetikakasvatuse. **A**

10 000 ESMAABIKOMPLEKTI

Kingi ukraina võitlejale taktikaline esmaabikomplekt! Komplektis sisaldub žgutt, rõhkside, 2 rulli sidet, haavaplaastrid ning termotekk. Esmaabikomplekt kuulub iga võitleja põhivarustusse ning tagab seeläbi nii võitleja, kui ka tema kaaslaste esmase võimekuse päästa elusid. Ühe komplekti hinnaks on ca 25 eurot.

100 DROONI

Anna oma panus 100 drooni ostmiseks! Lahingkeskkonnas kasutatakse tsiviilmaailmas tuntud DJI droone erinevatel eesmärkidel. Riigikaitse Edendamise Sihtasutuselt on Ukraina rahvuskaart soovinud droone, millel on termokaamera, et tagada üksuste luurevõimekus. Ühe drooni hinnaks on ca 4300 eurot.

Riigikaitse Edendamise Sihtasutus kogub annetusi, et toetada varustuse ning meditsiinvahendite ostmist ja saatmist sõjakoldeesse. Sihtasutus ei maksa rahalisi toetusi ning teeb koostööd Ukrainas ainult hinnatud usaldusväärsete partneritega. Lahingväljale saadetava varustuse ostame ja komplekteerime Eestis..

ANNETADA SAAD:

Pangaülekandega

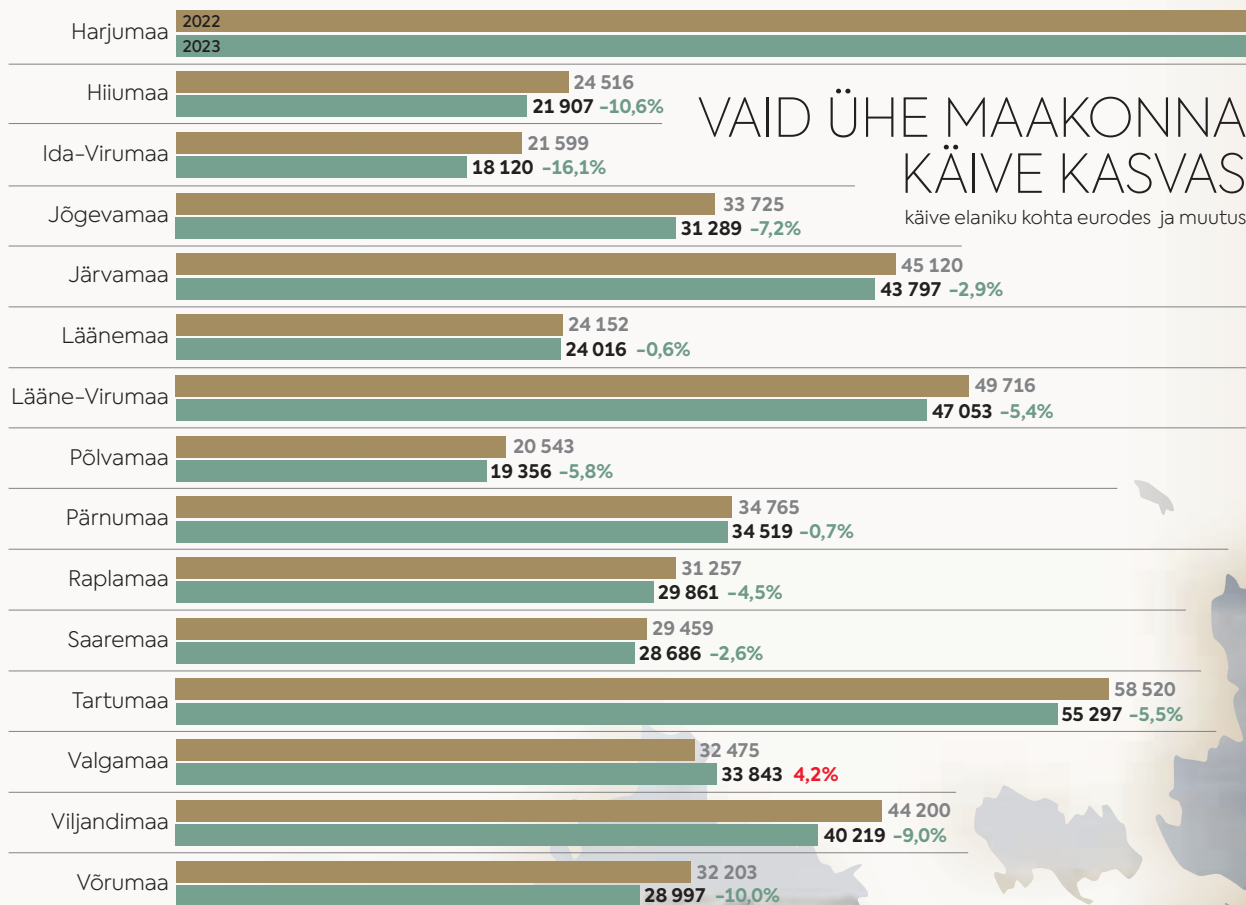
Makse saaja:
RIIGIKAITSE EDENDAMISE SA
Swedbank: EE162200221078603616
Selgitus: Toetus Ukrainale

Helistades annetustelefonidele

900 1380 - 10 €
900 2380 - 25 €
900 3380 - 50 €

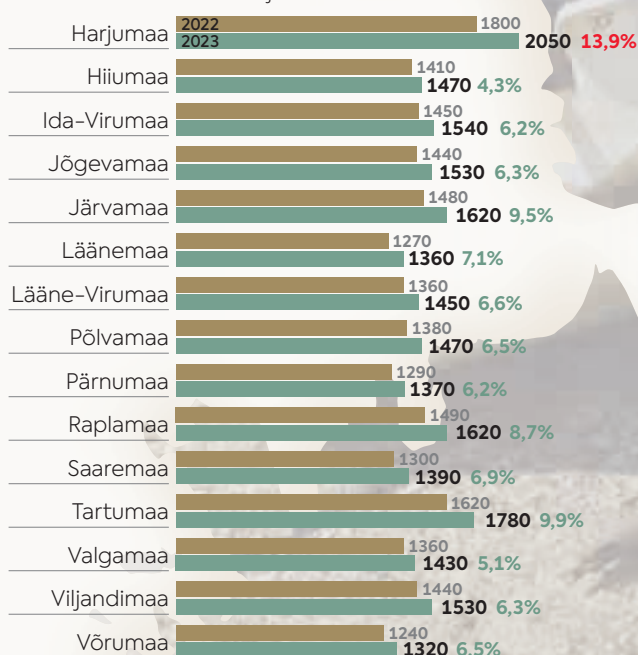
Füüsiliste isikute annetustelt tagastab riik järgmise aasta tuludeklaratsiooni alusel tulumaksu, kui märgite ülekande selgitusse ka isikukoodi.

www.riigikaitse.ee

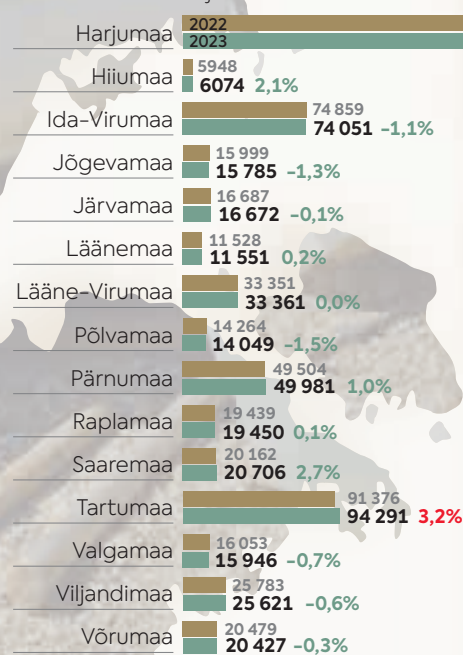
HARJUMAA HAARAS OHJAD

keskmine brutotasu eurodes ja muutus

TARTUMAA MEELITAB EDASI

tööeliste elanike arv ja muutus

118 857

112 684 -5,2%

380 118

391 019 2,9%

LANGEV MAJANDUS JÄTAB JÄLJE

Kogu Eesti tundis 2023. aastal, kuidas majanduslikult keeruline aeg tegi oma töö. Ettevõtete koondamiste ja pankrottide tagajärjel vähenes töökohtade arv ja suurenes töötute hulk. Kuigi palgakasv jätkus, oli see hulga väiksem kui aasta varem.

KEN ROHELAAN
ken.rohelaan@aripaev.ee

Kõigis Eesti maakondades kasvas 2022. aastal käive elaniku kohta, jäädes vahemikku 16,1–32,3 protsenti. See tundub meeletu samm, kui vaadata 2023. aasta numbreid, sest eelmisel aastal jäid miinusesse kõik peale ühe maakonna. Suuremad kaotajad olid paraku ka need, kus juba käive elaniku kohta oli niigi üks riigi väiksemaid.

Palgakasvu vaadates võib nentida, et suures pildis jäi palgasurve väiksemaks kõikjal peale Harjumaa: kui 2022. aastal suurenes Harjumaa keskmine brutotasu 9,8 protsenti, siis aasta hiljem juba 13,9 protsenti. See tähendab, et palgakäärid suurima maakonna ja ülejäänud Eesti vahel läksid taas suuremaks.

VALGAMAA

VÕRUMAA

Elanike arv 2022	27 787	34 842
Elanike arv 2023	27 926	35 006
Elanike arvu muutus (%)	0,50%	0,47%
Elanike arvu muutus (in)	139	164
Tööealiste elanike arv 2022	16 053	20 479
Tööealiste elanike arv 2023	15 946	20 427
Tööealiste elanike muutus (%)	-0,7%	-0,3%
Tööealiste elanike muutus (in)	-107	-52
Keskmine töötute arv 2022	1 253	1 125
Keskmine töötute arv 2023	1 269	1 217
Töötute arvu muutus (%)	1,3%	8,2%
Töötute arvu muutus (in)	17	92
Töötute osakaal elanikest 2022	4,5%	3,2%
Töötute osakaal elanikest 2023	4,5%	3,5%
Töötute osakaal tööealistest 2022	7,8%	5,5%
Töötute osakaal tööealistest 2023	8,0%	6,0%
Keskmine töötajate arv ettevõtetes 2022	8 730	12 954
Keskmine töötajate arv ettevõtetes 2023	8 496	12 642
Töötajate arvu muutus (%)	-2,7%	-2,4%
Töötajate arvu muutus (in)	-234	-312
Omavalitsustele üle kantud tulumaks 2022	22 348 433	29 952 459
Omavalitsustele üle kantud tulumaks 2023	23 930 203	32 295 488
Omavalitsustele üle kantud tulumaksu muutus (%)	7,1%	7,8%
Omavalitsustele üle kantud tulumaksu muutus (€)	1 581 770	2 343 029
Tulumaksu laekumine elaniku kohta 2022	804	860
Tulumaksu laekumine elaniku kohta 2023	857	923
Keskmine brutotasu 2022	1 360	1 240
Keskmine brutotasu 2023	1 430	1 320
Brutotasu muutus (%)	5,1%	6,5%
Brutotasu muutus (€)	70	80
500k+ käibega ettevõtteid 2022	165	237
500k+ käibega ettevõtteid 2023	154	222
500k+ käibega ettevõtete muutus (%)	-6,7%	-6,3%
500k+ käibega ettevõtete muutus (tk)	-11	-15
500k+ käibega ettevõtete arv elaniku kohta 2022	0,006	0,007
500k+ käibega ettevõtete arv elaniku kohta 2023	0,006	0,006
Käive 2022	902 380 000	1 122 029 000
Käive 2023	945 102 000	1 015 080 000
Käibe muutus (%)	4,7%	-9,5%
Käibe muutus (€)	42 722 000	-106 949 000
Käive elaniku kohta 2022	32 475	32 203
Käive elaniku kohta 2023	33 843	28 997
Käive elaniku kohta muutus (%)	4,2%	-10,0%
Käive elaniku kohta muutus (€)	1 368	-3 206
Maksuvõlg 2022	2 431 818	2 515 013
Maksuvõlg 2023	2 991 254	2 921 494
Maksuvõla muutus (%)	23,0%	16,2%
Maksuvõla muutus (€)	559 436	406 482
Maksuvõlg elaniku kohta 2022	88	72
Maksuvõlg elaniku kohta 2023	107	83
Asutatud ettevõtteid 2022	252	375
Asutatud ettevõtteid 2023	290	411
Asutatud ettevõtete arvu muutus (%)	15,1%	9,6%
Asutatud ettevõtete arvu muutus (tk)	38	36
Asutatud ettevõtteid elaniku kohta 2022	0,01	0,01
Asutatud ettevõtteid elaniku kohta 2023	0,01	0,01

NAABRID OMAVAHEL: KUMB NÄIB TUGEVAM?

Vaatluse alla võtsime sel korral kaks maakonda, mis jäävad Harjumaa ja Tallinnast vaadates Eesti teise otsa: Valgamaa ja Võrumaa. Need naabermaakonnad külgnevad Läti piiriga, mis võiks anda vähemalt geograafilise eelise ekspordiks.

Elmisel aastal näitasime numbrites, kui palju sarnanesid ja erinesid Raplamaa ja Järvamaa. Maakonnad, mis asuvad Harjumaa kõrval ja mille kaudu sõidab suurem osa inimesi Tallinnast kas Tartusse või Pärnusse. Sel korral vaatluse alla sattunud Valgamaal ja Võrumaal ei ole sarnast läbivoolu kasutada.

Küll aga näitavad numbrid, et sealset inimesed olid keskmisest ettevõtte-likumad, luues mullu aasta varasemast rohkem uusi ettevõtteid. Seda ajal, kui nii Eestis kui ka maailmas laiemalt oli majanduslikult keeruline aeg.

Valgamaa eristub kõigest teistest maakondadest sellega, et suutis aastaga käivet elaniku kohta suurendada. Samal ajal Võrumaa käive elaniku kohta vähenes suure hooga, kadu oli praktiliselt kõik Hiiu ja Ida-Viru maakonnal.

Positiivne on aga see, et mõlema maakonna elanike arv kasvas. Kui 2022. aastal enamikus maakondades elanike arv kahanes, siis 2023. aastal aga suurenes.

Mõningaid numbreid vaadates võiks öelda, et Valgamaal on arengud paremuse poole kiiremad. Kui aga vaatame palganumbrit, siis Valgamaa brutotöötasu kasv oli 2023. aastal üks riigi väiksemaid. **A**

4,2

protsenti kasvas käive Valgamaa ühe elaniku kohta. Kõigis teistes maakondades oli sama näitaja miinusemärgiga.

Jah! Kasvulaen **kasvatab Sinu äri.**

Intress
7,7%
+ 6 kuu euribor

Laen kinnisvara tagatisel
väikeettevõtetele projektide
rahastamiseks või käibekapitali
soetamiseks. Tagatisvara
hindamine tasuta.

Helista: 1203
hypoteeklaen.ee

Tegevust rahastab Euroopa Liit tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programmi (EaSI) raames
ning Euroopa Investeeringuspanga ja Euroopa Investeeringufondi vahenditest.

Läti DEACi ja Leedu DLC andmekeskuste operaatorite juhatuse esimees Andris Gailītis.

Läti DEAC ja Leedu DLC andmekeskused plaanivad oma äri Eestis laiendada

Balti naabrite ühed jätkusuutlikumalt tegutsevad andmekeskuste operaatorid DEAC ja DLC kuuluvad mõlemad Šveitsi investeerimisfondile Quaero Capital ning nende sihiks on äri kasvatamine Eestis.

Järgneb intervjuu mõlema riigi andmekeskuste operaatorite juhatuse esimehe ja tegevdirectori Andris Gailītisega.

Miks peaksid Eesti ettevõtted kasutama Läti ja Leedu andmekeskusi?

Asi pole tegelikult vaid Eesti ettevõtetes. Me elame kõrgtehnoloogia sajandil ning ettevõtted üle maailma kasutavad meie andmekeskusi Lätis ja Leedus. Sellist küsimust enam ei teki, miks Eesti ettevõtte kasutab Google'i otsimootorit või veebi-koosoleku pidamiseks Teamsi.

Kui võtta kõik kolm Balti riiki koos ja võrrelda neid mõne maailma piirkondadega, siis on kõik kolm riiki koos umbes ühe suurlinna mõõtu. Seega ei pea siinkohal mõtlema Tallinna ja Riia vahemaa-

le, kuna andmesidevõrgu latentsusaeg on vaid mõni millisekund. Samas maailmamastaabis on andmekeskuse regionaalne lähedus ettevõtte juhtidele ikkagi oluline ja sel põhjusel eelistavad kliendid kohalikke või piirkondlikke pakku-jaid, et olla oma kasutajatele lähemal või ühendada oma ettevõtte erinevad filiaalid. Põhjused, miks Eestist pärit kliendid meid valivad, on erinevad, näiteks on oluline teatud sertifikaatide olemas-olu, kiired võrguühendused või on Ees-ti ettevõtte meie andmekeskuse valinud oma äriandmete n-ö teiseks tagavara va-runduskohaks.

Oleme osa Lätis ja Leedus tegutse-vate ettevõtete grupist, millel on klien-te enam kui 40 riigist üle maailma. Igas riigis on meil vähemalt kaks meie endi omanduses olevat andmekeskust ning oleme selles sektoris üks suurimaid tegijaid Balti riikides. Lisaks oleme esinda-tud ka Frankfurdis, Amsterdamis, Stock-holmis ja Helsingis.

TASUB TEADA!

Aasta tagasi toodi turule platvorm myDEAC, mis on automatiseeritud iseteeninduslik pilveplatvorm, mis võimaldab ettevõtetel kasvatada oma virtuaalseid ressursse sekundite jooksul. Peagi on plaanis teisi teenuseid lisada.

Vaata rohkem:
<https://www.deac.eu/mydeac/en/>

Kas ka odavam hind on põhjus, miks Eesti ettevõtted võiks teid valida?

Me kõik elame samas Euroopa majanduskeskkonnas ja kasutame ka sarnaseid energiavõimsusi, seega on hinnad enam-vähem samad. IT-teenuse pakkuja valimisel on lisaks hinnale oluline arvestada ka selliste teguritega nagu teenuste kvaliteet, kättesaadavus ja mugavus.

Nõuetele vastavus ja erisertifikaatide olemasolu mängib samuti andmekeskuste sektoris otsustavat rolli. Näiteks on sertifikaat PCI DSS oluline kõikidele finantsasutustele ja pangasutustele maksekaardiandmete turvaliseks salvestamiseks, töötlemiseks ja edastamiseks. Kõik turul tegutsevad andmekeskused ei oma seda sertifikaati. Nii et erinevalt võib-olla Eestis levinud arvamusest ei ole hinnad Lätis kaks korda odavamad. Toonitan veel, et ettevõtte andmete varundamisel ja säilitamisel tuleb arvestada ka mitmete muude aspektidega kui vaid hind.

Kuidas te hindate tänast olukorda, kui turvaliselt ettevõtted meie regioonis oma andmeid ja seadmeid säilitavad?

Andmete kaotsi minek on üks ebameeldivamaid asju ettevõtluses – probleemid andmete kaitsmisel ja küberrünnakud võivad ettevõttele tuua laastavad tagajärjed ja suuri rahalisi kaotusi. Enamik meie piirkonna ettevõtteid on väikesed ja keskmise suurusega ning nad loevad oma raha väga hoolikalt. Mina teeks oma kogemuse pealt sellise üldistuse, et mida suurem ettevõtte, seda suurem on ka arusaam andmekaitse tähtsusest.

Peame pakkuma ettevõtetele erinevaid lahendusi või turvalisi viise andmete salvestamiseks, nimetan mõned võimalused: tulemüürid, andmete krüpteerimine, varukoopiad, DDos-kaitse ja avariitaastelahendused. Pakume ka erinevaid taristulahendusi nagu privaatsed pilveteenused või jagatud pilveteenused: äri on nagu mäng – tuleb leida ja pakkuda igale kliendile just temale sobivad lahendusi. Meie oma Läti ja Leedu andmekeskustes pakume ettevõtete korporatiivsete andmete kaitsmiseks kõrgeimatele andmeturbe ja ohutusstandardi ta-

semetele, nagu ISO 27001:2013, vastavaid teenuseid, nii nagu seda nõutakse ELis ja mujal maailmas.

DEAC on seadnud omale ambitsioonikad eesmärgid kasvaks – täna ehitate Lätis veel ühte uut andmekeskust. Kui palju andmekeskusi teil praegu on ja mis oli põhjus uue rajamiseks?

Mitme kohapealse andmekeskusega Lätis ja Leedus ning esindatud olemisega Frankfurdis, Amsterdamis ja Stockholmis laiendame oma IT-infrastruktuuri mahtu ettevõtete jaoks Balti riikides ja kaugemalgi. Täna on DEACil Riias kaks suurt andmekeskust. Hetkel on ehitamisel kolmas, mille võimsus on 10 MW. Uus andmekeskus saab olema üks suuremaid, mahutades kuni 1000 serveriseadmeriiliit, et rahuldada kasvavat vajadust andmekeskuste mahutavuse järele. Samuti oleme panustanud jätkusuutlikkusele ning uus keskus on ka kõige jätkusuutlikum piirkonnas. Leedus on DLC-l kolm andmekeskust, millest kaks omab Tier III taseme sertifikaati. Muide, Riia uus andmekeskus saab samuti Tier III sertifikaadi.

Nõudlus andmekeskuste teenuste ja uute andmemahtude järele Balti riikides ja Euroopas kasvab kiiresti. Kahtlemata on sellele kaasa aidanud tehisaru ehk AI-areng. Tehisintellekti mudelite käivitamine võtab palju energiat. Tehisaru treenimisprotsess tekitab tohutu vajaduse ressursside järele, mille kasutuselevõtuks on vaja usumatult palju kapitali, aega, ruumi ja energiat. Uues andmekeskuses plaanime pakkuda standard-suurusega serveriseadmeriileid jõudlusega kuni 20 kW seadmeriili kohta ja suurt jõudlust vajava andmetöötluse (HPC) ning AI nõudluse rahuldamiseks kuni 100 kW seadmeriili kohta.

Samuti suureneb sõltuvus IT-infrastruktuurist ja -lahendustest tänu suurenevatele andmemahtudele peaaegu igas tööstussektoris. Kiiresti kasvab ka IoT-seadmete kasutamine sellistes tööstusharudes nagu tootmine, põllumajandus jm, mis kasutavad suurt hulka anduritest, masinatest jm tulevaid andmemahutusi. Seetõttu on suurandmete töötlemiseks kasutatavad servitöötluse lahendused muutumas üha olulisemaks reaalsajal ülevaadete saamiseks, kiirema andmetöötlusprotsessi saavutamiseks, latentsuse vähendamiseks ning ressursside tõhusamaks kasutamiseks. Seetõttu on piirkondlikud andmekeskuste operaatorid rohkem kui kunagi varem kohustatud selliseid vajadusi teenindama. Suuremate ettevõtete jaoks oleme meie nende IT-teenuste pakkuja Põhja-Euroo-

pas, et säilitada relevantseid andmeid võimalikult lähedal selle asukohale, kus need andmed on loodud ja kasutatavad.

Millistel juhtudel peaksid ettevõtted kaaluma andmekeskuse teenuste kasutamist? Kas ettevõtjad saavad aru, miks see oluline on?

Ma ütleks, et see sõltub alati sellest, kuidas ettevõtte juhtkond või tehniline direktor mõtleb. Te võite leida tuhatkond juht, kes ütlevad – ei, minu ettevõtte server jääb minu laua alla. Samuti võite leida tuhatkond juhti, kes ütlevad, et meie oleme kaasaegsed ja koondame oma IT-ressursid andmekeskusesse. Paindlikkus ja turvalisus on kasulik kõigile ettevõtetele.

Üldistatult ütlen, et väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted ei vaja ühtegi serverit oma kontoris. Meie pilveinfrastruktuur on kohandatav vastavalt individuaalsetele vajadustele, pakudes skaleeritavaid salvestuslahendusi, mis kasvavad koos kliendi äri. Mitmetes eri kohtades asuvates andmekeskustes andmete varundamine ja n-ö avariitaastelahendus tagab ettevõtte äritegevuse jätkumise igasuguse küberintsidendi korral.

Andmete säilitamiseks pilvelahendusi kasutavate väiksemate ettevõtete suurim probleem on kõige sagedamini kehvad interneti- või sideliinid. Aga 100 või 200 euro eest kuus saab väikefirma kõik e-kirjad ja failid meie pilve salvestada ilma, et peaks IT-taristu pärast muretsema. Kui ettevõtte on suurem, siis on olukord keerulisem ning neile me loome erilahendusi. Andmekeskuste taristu on ettevõtete IT-süsteemide jaoks kõige sobivam keskkond, kuna need keskused on sertifitseeritud, vastavad kõrgeimatele turvastandarditele ning neil on kohapealne füüsiline turvalisus, videovalve ja biomeetriline juurdepääsukontrollisüsteem.

Mis on DEACi ettevõtluses peamine eesmärk? DEAC keskendub eksporditurgudele. Miks nii?

DEACi põhieesmärk on tagada meie klientide äritegevuse sujuv IT-toimimine ja järjepidevus. Pakume erinevaid teenuseid, sealhulgas spetsiaalsete serverite renti, kolokatsiooni, pilveteenuseid ja kohandatud IT-lahendusi, mis vastavad erinevate suurustega äride ärivajadustele.

Meie oleme Põhja-Euroopa andmekeskuste operaator ning kasvame ja laiendame oma äri kiiresti. Mõistame, et ilma eksporditurgudeta pole võimalik oma äritegevust edasi arendada. Seega on uutele turgudele minek alati loomulik samm meie arengus.

Pruulmeister ja Pihlta Õlleköögi juht Alo Väli
väga suureks ettevõtet ajada ei soovi, aega
peab jääma ka iseendale. FOTOD: ALAR TRUU

Turism ja kiire
suvehooaeg mõjutavad
Saaremaa ettevõtteid
läbi toiduainesektori,
rääkisid saare ettevõtjad
Äripäevale.

ETTEVÕTJA SUVEST

EES OOTAB
ÜKS PIKK SUUR
LAUPÄEV, KÜMMME
NÄDALAT JUTTI

Kuessaares asuva Bönsi kohviku perenaine Karine Mägi ütleb, et sellise kohviku idee keerles tal peas juba ammu.

TARMO VIRKI
tarmo.virki@aripaev.ee

“**K**uressaare on nädal aega enne jaanipäeva see aeg, kus meie jaoks algab üks pikk suur laupäev, lihtsalt kümme nädalat jutti,” rääkis Karine Mägi, kes avas 2020. aastal Kuressaare kesklinnas kiiresti suure populaarsuse saavutanud Bönsi kohviku.

Kohviku perenaise sõnul võib suure suvehooaja lõpp olla isegi hea, sest siis saab korraks hinge tõmmata. “Ausalt öeldes ma ei kujutaks ette, kui meil oleks äri siin nagu üks pikk juulikuu, seda oleks suht võimatu tegelikult ära teha,” lausus Mägi.

Böns asub Kuressaare kesklinnas, keskväljakust kümnekonna meetri kaugusel. Põhjamaiselt väljapeetud kohas – mis võiks olla Tallinna Telliskivis või Rotermannis – pakub pererahvas koos kohviga värsked soolaseid ja magusaid saiaid.

Esimesed kliendid leidsid kohviku üles kiiresti, koroonapiirangute ajal lookles järjekord tänaval. Seda panid tähele ka teised ettevõtjad, kes on viimaste aastate jooksul naabruses kohvikuid avanud, aga siis peagi ahjud jälle kokku pakkunud.

Vaatab pool aastat ette

Mägi kinnitab, et Bönsi tegevused on tal selgelt planeeritud kuus kuud ette. Näiteks kui Böns hakkas novembri alguses tegema piparkooke, hakkas Mägi vaikselt rääkima teistele, mida on

vaja jaanipäevaks ja kuidas valmistuda juulikuuks. “Päris nii ei saa, et teed plaani ainult homseks. Me oleme valmis, las see neljas suvi tuleb. See kõlab väga hästi, me oleme suveks valmis. Me oleme suveks valmis juba jõuludest,” selgitas ta.

Avatud kohviku köögis on külalisele näha kõik – mis kaneeli kasutakse, mis võid. Kuidas saiad valmivad.

“Nagu klient ütleb: ma tunnen seda armastust. Nad näevad pealt puhast käsitööd ning seda hoolt ja hellust, mille tegelikult paneme sinna sisse. Kui me ei tahaks seda kaneelisaia teha nii-öelda tööks, siis meil poleks mõtet Bönsi lahti hoida,” rääkis Mägi.

Hääbuv traditsioon taas au sisse

Kuigi õllemüügi jaoks on suvi niikuinii kõige suurema nõudlusega aeg, siis Saaremaa sesoonsuse eripära lisab saare õlletootjatele omamoodi väljakutse.

Kuressaarest kümnekond kilomeetrit mandri poole, väikses Pihtla külas, elab üks Saaremaa hipsterite pesa – suvekohvik Nöges on nagu Kalamajast välja rebitud ja Saaremaa koduõlu valmistaval pruulmeistril on puudu ehk vaid pikk turundushabe.

Pruulmeister-tegevjuhi onu asutas Pihtla Õlleköögi 33 aasta eest, kui Alo Väli sündis.

Samast ajast on siin valminud ka Saaremaa koduõlu, õunamahlastaoline läbipaistmatu maha õlu, mida presidendid annavad kingiks ja mida mandrirahvas ostab koju kaasa. “Kahjuks on see hääbuv traditsioon, just sellepärast me pea-

Bönsi kohvikus on köök küllastajatele avatud, nii et need saavad jälgida, kuidas saiakesed valmivad.

KUULA

Äripäeva
raadio

“Äri Saaremaal: “Üks pikk, suur laupäev: kümme nädalat jutti.””

aripaev.ee/raadio

LEGENDAARNE KÕVA JUUST LEEDUST!

✓ Laktoosivaba ✓ Kaltsiumiallikas ✓ Sobib taimetoitlastele
AEG MAITSTA, AEG HINNATA!

me seda koduõlut senimaani au sees,” rääkis Väli kerges saare murrakus. Pruulmeistri sõnul ei ole Pihltla muutnud tehnoloogiat, õlu säilib endiselt lühikest aega, aga selle saab nüüd kätte pudelis.

Pihltla õlleköök on viimaste aastate jooksul arendanud turismiteenust – avatud on mekituba ja gruppidele pakutakse õlletootmise tuure – ja leidnud selle hooaega tasakaalustava tegevusena.

Väli märkis, et turism toetab tugevalt: talve madalhooajal kukub *horeca*-sektor ära üsna tugevalt ja siis jääb jaemüügikettide kõrval oluline osakaal turismile.

Pihltla jääb kaugele: Kuressaarest saab turist kohale oma auto või taksoga 10–15 minutiga, Tallinnast kestab sõit kolm tundi.

Saaremaa maapiirkonnas asumine on ühest küljest õnn ja teisest küljest õnnetus, tunnistas Väli. “Paljud asjad tulevad kallimalt kätte. Alustades transpordist, lõpetades lihtsalt sinu ülesleidmiseni,” lausus ettevõtja. Samas on ta rahul, kuna see kujundab ka Pihltla identiteedi. “See võtaks pruulikojalt ära üsna suure tüki väärtust, kui me muutuksime ka üheks suvaliseks linna pruulikojaks,” lisas ta.

Segavad turistid kasvatati klientideks

Pihltla pruulmeistri sõnul sai turismiteenuse loomine alguse sellest, et õllepruulimise ajal hakkasid uksele koputama turistid. Olgem ausad, õlleköök ei asu pillirookatusena palkmajas kadakate vahel, pigem on tegemist väiketööstusliku tootmishoonega, aga sellest hoolimata hakkasid õllehuvilised ühel hetkel tööd segama.

“See on Saaremaa lihtsa ettevõtja mõte, et olen vaikselt siin, teen oma asja ja jagan seda laiali,” rääkis Väli. “Aga siis sa ühel hetkel avastad, et su asja vastu on ikkagi võrdlemisi suur huvi.”

Pihltla peremees märkis, et turismiteenuse arendamine – vabriku kõrval on Mekitoa-nimeline kraaniruum, kus korraldatakse degustatsioone ja külastusi – on õlleäri tasakaalustanud varasemast juulikuu fookusest. Väli sõnul võtavad nad külalisi vastu läbi aasta ning huvilisi satub nende juurde üpris palju nii sügisel kui ka talvel.

Kui Tallinna tänavatel võib endiselt aeg-ajalt kohata õlleturisti, kes on laadinud käru täis mõne suurettevõtte jooki, siis Saaremaal on veidi teisti: saarele õllekärud tavaliselt ei jõua. Sealne õlleturist on eurooplane, kes tulebki Eestisse külastama väikepruulikodasid, tõesed Väli.

Maaailma vallutamise plaane õlleköögis ei peeta, kuigi joogid on Eestimaal saada kõigi suuremate kettide kaudu. Väli sõnul on mõte hoida Pihltla pruulikoda ikkagi võrdlemisi väiksena, et seda saaks hallata kahe-kolme inimesega. “Et jääks aega ka endale,” nentis pruulmeister.

Pruulmeister Alo Väli leidis, et ettevõttele saab hoogu anda turistidega, kes tahavad näha, kuidas õlletegu käib.

PRUULIKOJA PEREMEES: ME EI PANE UKSI KINNI

Pihtla Õlleköögi eestvedaja Alo Väli ütles, et vaatab kurvalt pealt õlletööstuse pankrotilainet, kuid lubab, et tema ei pane uksi kinni.

Väli rääkis Pihtla vabriku tagatoas lähemalt, milline on väiketootja olukord ja väljavaade.

Kas pealinna ei ole kiskunud? Koduõlu võiks ju valmida ka kuskil sadama kõrval.

Eks igasuguseid mõtteid on tulnud nii väljastpoolt kui ka enda seest. Lõpuks olen vähemalt enda mõtetega jõudnud sinnani, et kui teed sama asja suurelt, siis on suured mured; teed väikselt, on täpselt samad mured, aga natukene väiksemad.

Minu jaoks on isiklikult oluline see, et leib on laual. Selle juures on üks väärtus ka madalhooaja vaba aeg. Aeg ongi üks kõige suuremaid väärtusi, naudin ka seda.

Kui keeruline on praegu maailmas väikepruulikojal ellu jääda?

Üsna keeruline. Kõik teavad, et eriti viimased kolm-neli aastat on pakkunud väljakutseid.

Tõsi, elus me oleme, elame ka edasi. Kõigile koduõllefännidele ütlen rahustuseks, et ei plaani panna uksi kinni. Kui nüüd vaadata ümberringi, siis on päris kurb, et paljud head väiketootjad on pannud ukse kinni või on uksi kinni panemas. Eks praegu loksib turg paika: igal nädalal ei karga keegi uus kuskilt välja, nagu oli vanasti. Pigem me kaome ära ja siis jaotub turg ümber.

Kas selline tööstuse areng on laiem või on see nii ainult Eestis?

Eks see on sarnane tegelikult üle Euroopa. Nii palju, kui me siin oleme üritanud ajada eksporditeemat ja suhelnud toorainete maaletootjatega, on olukorrad üsna sarnased.

Kas taustal on veel midagi, mis on selgelt mõjutanud väiketootjate elu?

See ongi üldine inimeste ettevaatlikkus. Meie toode ölleriulil ei ole kindlasti kõige odavamate killast ja oleme ausad, et see on natuke nagu luksuskaup.

See on kindlasti üks esimesi asju, mis vahetatakse kas odavama vastu või millest suisa loobutakse – seda on näha ja tunda igal sammul.

Kui palju on suutnud väiketööstust mõjutada vana suurtööstuse vastulöögid oma käsitööbrändide ja muu sellisega?

On muidugi. Mina siin kaitsvate Pihtla metsade vahel ei tunnetata seda nii otseselt: me oleme ikkagi nii väikesed.

KOHVIKU PERENAINE: MEID OODATAKSE TEISTESSE LINNADESSE

Bönsi asutaja ja perenaine Karine Mägi tunneb, et teeb õiget asja. Ta näeb oma kohviku järele vajadust nii Kuressaares kui ka kaugemal teistes linnades.

Milline on Bönsi laienemispotentsiaal, avas Mägi lähemalt.

Kuidas sai Böns alguse?

Bönsi-idee on mul mõttes olnud pool elu. Ma teadsin, et kunagi lõpetan niikuinii köögis, aga ma ei olnud veel täitsa kindel, mis kujul köögis või kellega ühiselt. Aga küpsetamispisik on mul olnud hästi-hästi kaua.

Kuressaarde sündis Böns tegelikult puhtalt selle põhjal, mida ma kuulsin siit tänavatelt-tuttavatelt. Puhtalt vajadusest. Mul oli täpselt selline mõte kuklas olemas, mida inimesed siia ootasid. Siin on teisi toredaid kohti, aga ma tundsin, et võib-olla enda mõte täiendaks kohvikukultuuri ja nii see sündiski.

Ruum oli põhimõtteliselt päevapealt olemas, vabamemas. Käed lõime kohe, kui vaatamas käisime. Mind aitasid sellega väga paljud toredad ja asjalikud inimesed. Nüüd takkajärele mõeldes tundub, et mul endal oli ka seda vaja.

Arvan, et paljudel ettevõtjatel on alguses sama mõte, et tegelikult on ka endal seda vaja.

Mõttled küll, et teed koroonaaajal vaikselt, aga siis sai suhteliselt kiiresti paari nädalaga selgeks, et siin oli seda tõesti väga vaja. Ma ei olnud enam endale, vaid ma olingi klientidele.

See väike kohvik võiks ilmselt asuda ükskõik kus kohas.

Jah, see tähelepanek on õige – kuni selleni, et sisse astub hästi palju kliente, kes tunnevad, et on sattunud San Franciscosse ja Rootsi-Taani. Mõni tulebki konkreetselt sellepärast, et korraks ära põgeneda.

See ei ole otseselt taotluslik. Võib-olla see on olnud minu eelistus, sest mulle meeldib käia kohvikutes, mis on värviküllased ja sõbralikud. On tore, kui keegi tuleb just siia sellepärast, et ruum mõjub niimoodi, et saab ära põgeneda.

See teeb muidugi keeruliseks selle, kui peaksite mingil põhjusel kolima kohviku kuskile mujale.

Kohviku-idee iseenesest on täiesti kompaktne. Meid oodatakse teistesse linnadesse.

Küsimust, millal tulevad frantsiisid, kuuleb iga nädal, aga praegu on niisugune hea, natukene planeerimise ja võib-olla mitte halvas mõttes ooteperiood. Peaksin saama natukene rohkem infot ja mõtlema.

Ei ütle, et seda kunagi ei juhtu, aga võib-olla praegu mitte. Aga mõte on. **A**

Sisse astub hästi palju kliente, kes tunnevad, et on sattunud San Franciscosse ja Rootsi-Taani. Mõni tulebki konkreetselt sellepärast, et korraks ära põgeneda.

Karine Mägi

**INTERMODAL
SOLUTIONS**

VÄLJAKUTSETEKS VALMIS

MSC aastakümnete pikkune kogemus võimaldab meil pakkuda sujuvat ja turvalist transpordi- ja logistikateenust kõikidele tööstusharudele üle maailma. Laiendame pidevalt oma maismaatranspordi võrgustikku ja pakume maa-meri kombineeritud lahendusi ka kõige keerulisematele väljakutsetele.

[msc.com/intermodal](https://www.msc.com/intermodal)

MOVING THE WORLD, TOGETHER.

Kunagine Ida-Viru-
maa tööstuse au ja
uhkus Repo Vabrikud
Püssis läheb nüüd
lammutamisele.

EI TULNUD ENAM KEDAGI VÄIKELINNA SÜDA VIIAKSE VANARAUAKS

Repo Vabrikute radikates käis praks ja tehast aastakümneid
soojendanud vesi voolas mööda seinu ja põrandaid laiali.

ELIISA MATSALU
elliisa.matsalu@aripaev.ee

FOTOD: ANDRAS KRALLA

Süsimustaks värvunud vedelikust jäid maha loigud, mis ajapikku pindadele kinni kuivasid. Koristajat ei tulnud. Ei tulnud enam kedagi.

Ida-Virumaal Püssi linnas viiskümmend aastat tegutsenud puitplaaditehas Repo läks lõplikult hingusele 2022. aasta sügisel. Töö kaotanud 148 inimest pakkis end kokku ja läks igaüks ise suunda. Paarkümmend neist on poolteist aastat hiljem endiselt töötud. Elu nirises vabrikust välja nagu radikatest välja voolanud vesi.

Tühjaks jäänud linnasüda ootas üle aasta, ent uuesti põksuma ta enam ei hakanudki. Ega hakagi. Tulid hoopis buldooser ja kopp, kes teda amps ampsu haaval otsast hammustama hakka-

sid. Selle aasta lõpuks on Repo Vabrikute tehasekompleks lammutatud, alles jääb kahe Tallinna lennuvälja jagu igavat liiva ja tühja välja.

Repo Vabrikute varemete vahel jalutab põline Püssi elanik Ülo Tuur, kes olnud tehasega seotud selle sünnist surmani. 1974. aastal, kui tehas tööle hakkas, läks ta mehaanikatsehhi juhatajaks, siis peamehaanikuks. Ja 40 aastat hiljem läks ta pensionile.

Nüüd nõustab ta lammutajaid: mida tehasest võtta, mida jätta, mida maha müüa. Repo Vabrikute pankrotivara ostis eelmise aasta lõpus vanametalli kokkuostja ja ümbertöötleja Cronimet. Plaan on müüa taaskasutusse nii palju tehnikat kui võimalik, ülejäänu läheb vanarauaks.

Mõnda Repo tootmisliini on tulnud uudistama välismaalt. Suur osa endisest tehasest läheb ümbertöötlemisse.

Tõeline ilmaime

Mööblitööstusele puitplaat valmistanud Repo Vabrikuid hakati ehitama 1970ndate alguses. Esimene Püssi Puitplaadi Kombinaadi nime kandnud tehasesse toodi seadmed peamiselt Soomest. "Sel ajal oli välismaine tehnika suur eksootika, eriti Lääne oma. Kui liin valmis sai, käidi seda palju uudistamas," räägib Ülo. Tõeline vaatamisvää-

Äripäev külastas Püssi linna ja Repo Vabrikute tehast 2024. aasta alguses. Avaldame loo nüüd uuesti, sest vahepeal ei ole tulnud suuri muutusi. AS Repo Vabrikud asutati 1972. aastal. Repo Vabrikud läks pankrotti 2022. aasta novembris.

OMEGALAEN

Aastaintress
al. 9,9%
+6 kuu Euribor

6 777 888

www.omegalaen.ee

Ärilaen kinnisvara tagatisel

Tähelepanu! Tegemist on finantsteenusega. Enne teenuse kasutamist tutvu tingimustega ja konsulteeeri asjatundjaga.

sus oli tema sõnul 36tonnise tõstejõuga teleskoopkraana, mida vaadati kui ilmaimet.

“Inimesed olid noored ja aktiivsed, aeg oli huvitav ja tormiline,” meenutab ta.

Ülo teab rääkida, et terve Nõukogude Liidu peale ehitati vaid 11 samalaadset tehast. Püssi linnale oli see väga suur asi. Hiilgeaegadel töötas tehases 1500 inimest – enam kui pool Püssi elanikkonnast. Linna rahvaarv on kasvanud ja kahanenud Repo käekäiguga samas taktis. Kui 1990ndate alguses elas Püssis 2500 inimest, siis praegu elab 890.

Repos 30 aastat elektrik-automaatiku ametit pidanud Argo Palm oli tehase viimaste töötajate seas. Süda tilgub verd. “Kahju, et suur ilus tehase läks vett vedama,” ütleb ta.

“Veel septembris tegime talveks ettevalmistusi. Oktoobri alguses saime koondamisteate,” meenutab ta Repo viimaseid hingetõmbeid. Pankrot ei tulnud talle üllatusena – tehase oli vindunud juba aastaid, omanikud investeringuid teha ei tahtnud.

“Kui investeringuid ei tehta, siis tahad või ei taha – läheb nahka,” ütleb Argo. Lõpliku surmahoobi andis tema sõnul Repole materjali ja energia meeletu hinnatõus. Ellu jääda ei olnud võimalik.

Argo läks Reposse tööle 1992. aastal noore mehena. Kui aastakümneid sai ta tööl käia kodust kuue kilomeetri kaugusel, siis uue töökoha leidis ta pea kümme korda kaugemalt. Edasi-tagasi tuli sõita 100 kilomeetrit päevas. Argo jaksas uhada seda vahemaad neli kuud, siis loobus. Nüüd töötab ta taas kodu lähedal. Kiviõli keemiatööstuses, kuid ametis, mis nii südamelähedane enam pole.

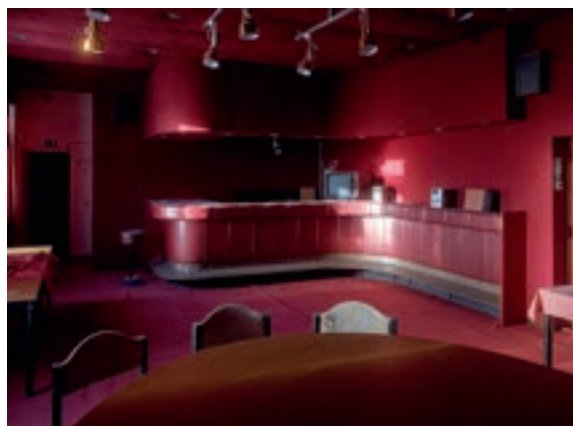
On neid, kes imestavad, et tehase üldse nii kaua vastu pidas. Ülo meenutab, et esimene raske aeg tuli 1990ndatel, mil oli samuti pankrot õhus. 1992. aastal erastas tehase kohalik mõjukas ettevõtja Rein Kuusmik, kes müüs selle omakorda 2003. aastal Šveitsi investeerimisfondile Sorbes AG. Viimase taga olid ukrainlased Roman Tsupryk ja Sergiy Lishchyna. Mitme endise töötaja sõnul oli tunda, et omanikud ei julge panna tehasesse piisavalt raha sisse.

Vaikus pärast tööstustormi

Repo sulgemise järel veidi üle aasta tagasi jäi Püssis vaikseks. “Tööstusmüra pole enam,” ütleb Sven Paist, kes töötas Repos kokku veerand-sada aastat. Esmalt logistikuna, seejärel kommertsjuhina. “Muidugi on kurb, et tehase lammutatakse. Mõni inimene veetis selles terve elu: tuli 20aastasena ja 48 aastat hiljem läks sealt pensionile,” tõdeb ta.

Paljud endised töötajad ongi läinud pensioni-

Repo Vabrikute kinnistud on kokku 340 000 ruutmeetrit. Endine hiigeltehas jääb iga päevaga väiksemaks, kuniks kaob sootuks.

Ülo Tuur tsehhi juures, mida lammutajad on juba otsast pu-
renud. Lammutustööd algasid 2023. aasta detsembris. Maha-
võtmine käib kiiresti, järelkoristamine võtab kauem aega.

le. Muist pole uut tööd leidnud. “Kes tahtis veel tööd teha, on töö leidnud,” ütleb Paist.

Nagu Vene ajal ikka, ehitati ka Repo töötajate jaoks Püssisse kortermaju. Ülo Tuuri sõnul kerkis tööliste tarbeks linna vähemalt 600 korterit, kui mitte rohkemgi. Neli identset väikelinnas mammutmajadena mõjunud hoonet, mida rahvasuus suurustavalt Hiina müüriks ja Pentagoniks nimetati, seisid aastaid Viru tänaval truult üksteise kõrval. Aastatuhande algul üks neist lammutati.

Majast alles jäänud kivihiinik seisis veel kümme aastat tagasigi seal, kuhu buldooseriid ta kokku lükkasid. 2003. aastal leidis neid, kes püüdsid võidelda linnaisade lammutamisotsuse vastu. Praeguseks on enamiku mälust kustunud, et selline maja üldse kunagi oli.

Lähiajal läheb Püssis lammutamisele järgmine kortermaja Viru tänaval. Maja fassaad pude-
neb. Aknad on terved, kuid õhtu saabudes nen-
de taga tulesid ei sütti. Hoones toimetab praegu
vaid väike toidupood, ülejäänud kolmel korrusel
laiutavad korterid on tühjad. Lüganuse valla kin-
nisvaraeksperti Agnes Heinmaa sõnul lammu-
tatakse maja niipea, kui vald korterid omanikelt

**Mahajäetud
kontoriruumi-
de sahtlid on
täis mälestusi
1970ndatest,
mil Repo tehast
alles ehitati.
1990ndatel
jõudis Repo
sageli parimate
eksportijate ja
tööstusettevõ-
tete TOPidesse.**

enda kätte saab. “Loodame, et rohkem maju tüh-
jaks ei jää,” lisab ta.

Lahkumine hääbuvast linnast

Kortermaja ainuke üürnik, pisike Maria-nimeli-
ne toidupood uksi sulgeda ei kavatse, vaid plaan-
nib siis kolida ruumidesse, kus paar aastat taga-
si suleti postkontor. “Inimestel süüa ikka on vaja
osta,” ütleb kassaaparaadi taga toimetav müüja.

**BÜROO
MAAILM**

Eripakkumised

BÜROO 2024

Iga nädal
uued pakkumised!

Kodu- ja kontoritehnika
Espressomasina tarvikud -20%

1.04– 7.04

Paber, kooli- ja kontoritarbed
Koopiapaber -34%

8.04–14.04

Mööbel ja ergonoomia
Reguleeritavad lauad ja töötoolid -20%

15.04–21.04

Printerid, arvutid, kulumaterjalid
HP tintide&toonerite ostjatele Kinkekaardid

22.04–30.04

Pakkumised kehtivad Büroomaailma kauplustes:
Tallinnas, Tartus, Pärnus, Narvas, Jõhvis ja Valgas ning e-poes

www.byroomaailm.ee

Mehaanikatsehhi ruumides valmistati kunagi varuosasid masinatele. See oli ka esimene ruum, kust pankrotihaldur hakkas võlgade katteks seadmeid müüma.

“Ei ole hullu midagi,” lisab ta ja tõstab külmetavad käed suu ligi, et neid hingeõhuga soojendada.

Aasta eest lõpetas Püssis tegevuse aastakümneid linnas toimetanud apteek. “See polnud äkkotsus. Tundsin juba mõnda aega, et see apteek on pigem sotsiaalprojekt,” ütleb omanik Tiina Kompus. Väikesed linnad hääbuvad, lisab ta. Kompus kirjeldab, et Püssi rahvas käib tööl suuremates linnades – kes Rakveres, kes Jõhvis, mõni Kohtla-Järvel – ning teeb oma ostud seal.

Nüüd asub Püssile lähim apteek naaberlinnas Kiviõlis, umbes viie kilomeetri kaugusel. Kuid sellelgi apteegil ei lähe hästi, ütleb Kompus. “Vaikselt hääbuvad kõik ärid, mis pole kaubanduskeskuste lähedal,” märgib ta.

“Kõik, mida ma kunagi siinkandis ehitada aitasin, lammutatakse maha,” ütleb Mait Kuuler. Kiviõlis pensionipõlve pidav Mait vedas 1970ndate alguses Püssisse materjali, millest Repo Vabrikud ehitati. Ka Kiviõlis lammutatakse paar korterit, mis elanikest tühjaks jäänud.

Lootus uuele elule

Veel enne, kui hingusele läks Repo, lõpetas Püssis tegevuse märksa noorem puitkiudplaadi tehase Nordic Fibreboard, mille üks omanikke on suur-

Püssi naaberlinna Kiviõli elanik Mait Kuuler on aastakümnete jooksul näinud kodukandi hiilgeaegu ja vaikset, ent kindlat hääbumist.

ärimees ja poliitikas läbi lüüa püüdev Joakim Helenius. Repo naaberkinnistul asuv tehase seisnud juba kolm aastat jõude, ent Helenius loodab endiselt, et saab selle taas käima panna. “Ootame, et tuleksid paremad ajad,” ütleb ta. Praegu leiab tema tehasest vaid valvurid, kes hoonel silma peal hoiavad.

Helenius räägib, et nad pidid pandeemia ajal tehase sulgema, sest Nordic Fibreboardi suurim klient Portugalis läks pankrotti ja tellimused kukkusid ära. Siis tuli energiakriis. Nüüd on ettevõtte plaanis palgata juurde müügiinimesi, et lei-

AITA EESTI KOONDISSEL MEDAL KOJU TUUA

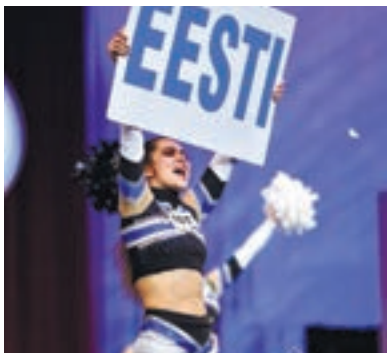
TalTech Cheerleaders on valmistumas USA-s toimuvateks cheerleadingu Maailmameistrivõistlusteks ning otsime edumeelseid ettevõtteid, kes aitaksid meie pisikesel Eestil cheerleadingu maailmas suuri tegusid teha!

MEIE MISSIOON

on inspireerida noori ja kogu Eesti rahvast tervisliku ja aktiivse eluviisi suunas ning edendada Cheerleadingut kui spordiala Eestis ja Euroopas.

MEIE EESMÄRK

on tuua Eestile esmakordselt medal koju cheerleadingu maailmameistrivõistlustelt.

KOOSTÖÖ TALTECH CHEERLEADERSITEGA

Suurepärane võimalus toetada võistlussportlasi või hoopis kutsuda maailmatasemel grupid oma üritusele show programmiga esinema! Lisaks meeldejäävatele esinemisele pakume ka ägedaid meeskonnatööd arendavaid töötubasid, kus on võimalik kogu oma tiim proovile panna.

Oleme avatud erinevatele koostöövormidele ja hindame iga panust, mis aitab meie meeskonda toetada teekonnal maailma tiitlivõistlustele.

Skänni QR-kood, et meid toetada!

info@cheerestonia.com

53406353

www.cheerestonia.com

TOETAB EESTI KOONDIST - TEE SEDA KA SINA!

A-Ülevaatus

www.autoülevaatus.ee

REPORTAAŽ

da uusi kliente. "Turud ei taastu praegu kiiresti, kuid me kindlasti tahame veel Püssis tegutseda," ütleb Helenius.

Repo Vabrikud pandi pankrotivarana müüki esmalt 7,5 miljoni euro eest. Tehasele kosilasi ei tulnud. Pankrotivara hinda langetati korduvalt, kuni lõpuks ostis selle ära ringmajandusettevõtte Cronimet Nordic, kes Repo tükk tüki haaval laiali lammutab. Ettevõtte finantsjuht Mikk Paaksi ei avalda, mis hinnaga nad lõpuks pankrotihalduriga käed löid.

"Võtame tehase maha ja valmistame krundi uuele omanikule ette," ütleb Paaksi. Ta loodab, et Cronimetil õnnestub Repo kinnistu mõnele tööstusettevõttele maha müüa, kes rajaks sinna midagi uut. "Loodan, et Püssi linn hakkab uuesti elama," lisab Paaksi. **A**

Repo Vabrikute ees seisev bussipeatuse roostes silt vajub üha enam vildakile, kuniks see üldse maha võetakse. Bussil pole vaja enam siin peatuda.

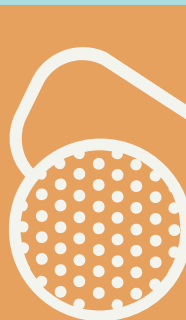

Vabaduse väljak, Tallinn

**Paketi maksumus
al.30€/osaleja**

Tule korralda

FIRMAPIDU

**ELAMUS-
GOLF**
GOLF, FOOD & FUN

www.elamusgolf.eu
+372 5866 8440

Sõiduseadeid on Defenderil kuus: tavasõit; muda ja rööpad; vees kahlamine; rohi, kruus ja lumi; kivid ja kaljud ning liiv.

Foto: Karl Kirs / Risto Pirnpuu

Autotest: viis põhjust, miks Land Rover Defender üle vaadata, kui uut maasturit vaja

Land Rover Defender on kõnnumaal sarnane legend nagu Porsche 911 asfaldil, ent erinevalt viimasest tunneb brittide looming end enesekindlalt ka kõva katteta radadel. Kui vajate meeldejäädavat pakendis võimekat maasturit, siis pole kõnealuse ikooni üles noppimiseks paremat hetke kui praegu, kommenteerib autot testinud WhatCar Eesti endine peatoimetaja Kaido Soorsk.

Ma ei usu horoskoope, ent sellel aastal olid ühel päeval küll kõik taevakehad minu jaoks ideaalselt rivvi joondunud, kui sain kutse Land Rover Defenderit tutvustavale talvesõidule. Olen sarnastel üritustel käinud palju, ent firma Inchcape korraldatu jäi meelde õige mitme asjaga.

Esiteks rajameistri töö, kelle loomingu kannatab vabalt võrrelda maailma esmaesitlustel nähtuga, ja teiseks “patsient” ise, mille roolist on keeruline pa-

TEHNILISED NÄITAJAD

- Land Rover Defender 110 3,0D S (5 kohta)
- Baashind: 76 500 eurot
- Mootor: R6, diisel
- Võimsus: 300 hj @ 4000 p/min
- Pöördemoment: 650 Nm @ 1500–2500 p/min
- Aeg 0–100 km/h: 7,0 s
- Tippkiirus: 191 km/h
- Keskmise kütusekulu: 8,7 l/100 km (WLTP)
- CO₂ pääst: 228 g/km (WLTP)
- Pikkus/laius/kõrgus: 4758/2008/1967 mm
- Telgede vahe: 3022 mm
- Kliirens: 291 mm
- Pakiruumi maht: 786–1875 liitrit
- Tühimass: 2415 kg
- Maksimaalne treileri kaal (piduritega): 3500 kg

ha tujuga välja astuda. Kolmandaks tuleb veel tunnustada Lodjakojas Tõnis Saare poolt pakutud õhtusööki, mis maitsete ja põnevuse poolest minu kõigi aegade esikolmikus.

Ma luban, et ei räägi kannu otsas piipu popsutanud koprast või loo peategelase kujundusvõimalustest, kuhu on kerget ära eksida. Selle asemel toon välja mõned olulised põhjused, miks tasub Defenderi uut maasturit otsides kindlasti üle vaadata.

Kes sa selline oled?

Rannaliivale joonistatud eskiis Defenderi vaarisast pani aluse Land Roverile endale ja tänase mudeli eelkäija püsis koosteliinil enam kui veerand sajandit. Defender on sõidutanud geolooge, meedikuid, sõja- ja põllumehi ning kui imestate loodusfilmi vaadates, et kes küll Sir David Attenborough' lõvipere pikniku veerde viis, siis oli see ilmselt Land Rover Defender. Tänapäevasele mudelile jäid eelkäijatest täita suured saapad ja Land Rove-ri sõidutreeneri – leedulane Karolis Raišys, kes on võitnud muu hulgas Jaguari roolis vanasõidukite ralli Monte Carlo Rally Historique 2024 – valvsa pilgu all tehtud taastutvuse järel usun kindlalt, et sellel maasturil pole nende täitmise- ga vähimatki probleemi. Tänapäevane Defender on oma elutsükli keskel, mis tähendab, et laste haigused on välja ravitud ja modifikatsioonide hulk pea poole suurem kui mudelit turule tuues.

Erinevate kerede valik

Te võite püstolipäraga vastu müügi-mehe lauda peksta, aga isegi nii ei õnnestu teil soetada lühikese telgede vahega uut G-

Uus Defender võib tunduda metsa minekuks liialt noobel, ent tõsisele maasturile viitavad koos korraliku kliirensiga ka napid ülendid auto esirataste ees ja tagarataste taga. Foto: Karl Kirs / Risto Pirnpuu

klassi, kuuesilindrilise diiselmootoriga Land Cruiserit või Jeep Wranglerit, mis oleks Defenderiga viimistluse osas võrreldav. Defenderit pakutakse kolmes pikkuses: lühike kolme uksega 90, pikema telgede vahega viieukseline 110 ja 130, millel on keskmisest vennast pikem pära. Esimest pakutakse viie- või kuuekohalisena, teist viie-, kuue- või seitsmekohalisena ja kõige pikem kere on valikus kas kaheksa- või viiekohalisena. Kõik versioonid on nelikveolised ja isegi kõige tagasihoidlikum on varustatud kaheksakäigulise automaatkäigukastiga. Viimaseks on akendeta kaubaruumiga (Hard Top) 90, millel baashinnaks 72 250 eurot (märtsis 2024). Sellist “kaubikut” saab soetada kahe- või kolmekohalisena ja sarnase versiooni leiate ka pikema telgede vahega 110-se valikust.

Alumiiniumsulameist kandmik

Tänapäevane Defender omab alumiiniumsulameist kandkeret D7x, mis on tootja kinnitusele kolm korda jäigem, kui oleks redelraamile istutatud kere. Kere jäiku-

se poolest olevat tänane Defender üle kõigist samast sepikojast väljunud Land ja Range Roveritest. Ja ehkki redelraami kaheksasse paindumine aitab vahel läbivusele kaasa, ei lase “vedel” karkass vedrustusel õieti töötada, olles tülinaks nii suurtel kiirustel kui ka rasket haagist tõmmates. Lisaks ei võimaldaks raamile ehitatud maastur saavutada (väga) häid hindeid ohutuskatsetes, ent kandevkerega Defenderil pole vaja viimase osas häbeneda. Viie uksega 110 teenis 2020. aastal Euro NCAP ohutuskatsetes maksimaalsed viis tähti, saades nii laste kui ka täiskasvanute turvalisuse osas hindeks 85%. Defender tähendab tõlkes kaitsjat ja tänasest põlvkonnast rääkides pole see välja teenitud vaid militaristide sõidutamise eest.

Valikseaded teevad maastikul edenemise lihtsaks

Mäletate siili, kes õpetas Kalevipoega taplema? Defenderis ei pea hüva nõu põõsa alt otsima, mitmed pardaelektroonikaga seotud abimehed on auto-

Uutel Defenderitel on alumiiniumsulameist kandevkere D7x, mis on tootja kinnitusele kolm korda jäigem, kui oleks redelraamile istutatud kere. Kere jäikkuse osas olevat tänane Defender üle kõigist samast sepikojast väljunud Land ja Range Roveritest. Foto: Karl Kirs / Risto Pirnpuu

ga kõikjal kaasas ja olulisem neist on maastikusõidu valikseadete pakett Terrain Response. Sõiduseadeid on kuus – “Tavasõit”, “Muda ja rööpad”, “Vees kahlamine”, “Rohi, kruus ja lumi”, “Kivid & kaljud” ning “Liiv” – ja vastavalt valitule muudab pardaarvuti gaasipedaaliga tundlikkust, diferentsiaalide lukustamisastet, veojõukontrolli parameetreid ning muid näitajaid. Sohvrilt eeldatakse eesootava ära tundmist ja vastava valiku tegemist pööratava nupu abil, ülejäänud jääb auto hooleks ning juhi asi on sealtpeale vaid rooli keerata ja gaasipedaaliga arukalt ringi käia. Lisaks on olemas ka Terrain Response 2, mida pakutakse erinevates varustustes, mis eesootava omapäi ära tunneb ja vastavalt sellele ka sobiva seadistuse sisse lülitab.

Me pole maastikuvõimekusega ühel pool

Defender saab kiita sellegi eest, et kõik olulisemad asjad on eraldi juhtnuppudega välja toodud, erinevalt mulle Tartusse ja tagasisõiduks usaldatud märksa luksuslikumast Range Rover Velarist, mis panustab elegantsemast sisekujundusest tingituna enam puutekraani ning automaatseadestesse. Maastikuvõimekuse poolest on kõik Land ja Range Roverid tippklassist ning need on kogemused, mis on Defenderi ja selle eelkäijate arendusest õpitud. Tõsi, tänane Defender võib sarnaselt Velariga tunduda metsa minekuks liialt noobel, ent tõsisele maasturile viitavad koos korraliku kliirensiga kaapid ülendid auto esirataste ees ja tagarataste taga. Keskmise 110-ne näitel on tavavedrustuse korral lähenemisnurk 30,1° ja lahkumisnurk 37,7° – õhkved-

rustusega vastavalt 38,0° ning 40,0° – ja kui tegu olnuks kehvemate näitajatega, jäänuks mul päeva raskeim tõus võtma-ta või tuleks mul autole uus nina soetada.

Praktilisust jagub igale maitsele

Lühikese 90-ne pakiruumi maht jääb vahemikku 240–1563 liitrit, pikema 110-ne korral on kompsude päralt sõltuvalt kasutusel olevate istekohtade arvust 231–2380 liitrit ning 130-st rääkides on vastav näit 389–2291 liitrit. Teise ja kolmanda rea istmete seljatoed on kokku klapitavad suhtes 40:20:40 ja raskeima lasti võtab vastu P400 mootoriga 110 (900 kg). Lühemad Defenderid võivad tõmmata 3500 kg kaaluvat piduritega haagist ja erandiks on siinkohal vaid pikema päraga 130, millel on vastav näit 3000 kg. Katuserelingud kannavad 168 kg kaaluvat laadungit, ent kui kasutate seisvat maasturit katusetelgi alusena, võib koormuseks olla 300 kg. Panipaiku on piisavalt ja olukorras, kus riigil ei jagu vahendeid teede parandamiseks, pakub ehk lohutust teadmine, et Defender võib sõita tavaseades 850 mm (osa versioone 900 mm) sügavuses vees ja auto vedrustuse käigupikkus ulatub kõige rajumal juhul poole meetrini.

Võtke see diiselmootori ja õhkvedrustusega

Kolmeliitrist turbodiisli pakutakse poolhübriidina kolmes võimsusastmes – D200, D250 ning D300 – ja mootoriindeks näitab jõuama võimsust hobujõududes. Mida enam panustate, seda sujuvama minekuga ja sitkema kaaslaste saate, kusjuures autode joomakombed on suuremate võimsuste korral pigem väiksemad. Kui te

AUTO VÕIMETE ADUMISEKS OSALEGE MÕNEL OFF-ROAD- RÄNNAKUL

Kui omate või soovite soetada maasturit, võiks külastada mõnda sellistele autodele mõeldud sõiduüritust. Asjatundjate koostatud trassil saate hea ettekujutuse auto võimetest, sest omapäi tegutsedes saab enamasti ennem julgus otsa kui neljarattalise suutlikkus. Meie rännakul oli ilmekaks näiteks üks järsk liivane tõus, mida esimene mees asus vale seadistusega ründama ning äpardus koguni kolmel katsel. Ent pärast aeglustamist ja seadistuse „Liiv“ valimist lendas temagi seinast üles nagu lingust lastud. Auto tundma õppimine vajab kogemust, sest näiteks Terrain Response valikseaded “Rohi, kruus ja lumi” ning “Liiv” on olemuselt vastandlikud ega toimi valel pinnasel. Land Roverit pakkuva Inchcape'i korraldatu jättis väga hea mulje nii korralduse kui ka trassi puhul ja uurige neilt juba aegsasti, millal sarnane üritus taas toimuma on.

ei soovi tankurit traktoristidega jagada, on valikus kaks nelja silindriga bensiini põletavat poolhübriidi (P300 ja P400) ja alates 110-st lisandub hinnakirja laetav pistikhübriid P400E, mis võimaldab sõita ühe laadimisega elektri najal kuni 43 km (WLTP). Kirsiks tordil on aga kõigi kerde korral viieliitrine kompressoriga V8 (P525), mis lennutab 2,5 tonni kaaluva Defenderi “sajani” 5,2 sekundiga. Sellegi versiooni korral oleks muudetava kõrgusega õhkvedrustus kohustuslik, sest see teeb sõidu tavaoludes väga mugavaks ning maastikul oleks teil üks “lisahoob” juures, millega kitsikusest pääseda.

VIRUMAA VARISEB MAA VAJUB, MAJAD PRAGUNEVAD JA E HITADA EI KANNATA

Pool sajandit vanad põlevkivi-
kaevandused Ida-Virumaal varisevad:
põldudele ja metsadesse tekivad
suured varingaugud, Jõhvi on hädas
ehituskõlbliku maa leidmisega ning
Kohtla-Järvel pragunevad kortermajad.

MARTIN JOHANNES TEDER
martinjohannes.teder@aripaev.ee

FOTOD: LIIS TREIMANN

Kohtla-Järve Lõuna mikrorajoon ehitati vana kae-
vanduse peale. Ühe kortermaja trepikoja seinas on
niivõrd jäme pragu, et käsi mahub seina vahele.

“Siin on selline pragu. Näete – siin!” osutab Kohtla-Järve Lõuna rajooni ühe korteriühistu juhatus liige Jelena Mutonen, lükates samal ajal kortermaja välisust lahti, et näidata tuulekotta tekkinud pragu. Lõuna rajooni kutsumakse rahvasuus Soomes asuva sõpruslinna järgi Outokumpuks. Terve rajoon ehitati 1970. aastatel eksperimendina vana kaevanduse peale.

Kohe Jelena kortermaja all on kaevanduskäigud, mille mõju on silmaga näha. Trepp on pärast uuesti valamist jälle ära vajunud, koridori ja keldri seintel haigutavad suured praod. Kahhelkivid võtavad ühel päeval heast peast lihtsalt majakese kuju ja tõusevad vastamisi põrandast üles. Seintele on paigaldatud metallist pingutid, mis peaksid justkui seinu koos hoidma.

Tekkinud mõrasid on elanikud aja jooksul parandanud, aga neid võib sulgema jäädagi, sest vanad kohad mõranevad alatasa uuesti või tekib uusi pragusid juurde. Muist pragusid on Jelena just vaatlemiseks remontimata jätnud, et oleks millegi pinnalt hinnata, kui kiiresti muutused toimuvad. Korteriühistul ülevaadet ei ole, sest neist ei räägita. Kui kuskil midagi tekib, siis omanikud likvideerivad need ise ära.

Jelena maja pole ainus, mis praguneb. Lõuna rajoonis on ridamisi kortermaju, millel on sarnased praod, sarnastes kohtades. Riik on majade vajumist uurinud ning spetsialistid leidsid, et vajumised jätkuvad, aga otsest ohtu neist praegu ei ole. Ekspertide hinnangust hoolimata on elanikud endiselt mures: seinte sees looklevad gaasi-

Lugu ilmus esimest korda Äripäeva veebis 2023. aasta detsembris. Kuna loos viidatud murekohad püsivad, avaldame loo uuesti trüki- väljaandes.

torud võivad lõhkeda ning kortermaja renoveerimise mõttekus on suure küsimärgi all.

“Me mõistame, et ei tule kiiret lahendust. Ja nii me kakleme. Riik ütleb, et see on teie maja. Meie ütleme, et ei – need on ju teie kaevandused selle all!” põrutab Jelena.

Kõige ohtlikumad varingud

Ammu suletud maa-aluste kaevanduste jamad jõuavad nüüd aina rohkem pinnale. Kõige ohtlikumad on vanade kaevanduste tuulutusavad ehk šurfid, mis kipuvad sisse varisema. Sügavamad varinguaugud on 10 meetrit sügavad ja 5 meetrit laiad. Vanu šurfe on umbes 900. Tallinna tehnikaukooli geoloogia instituudi hinnangul šurfi varingud sagenevad, sest nende sulgemiseks kasutati kunagi puitu, mis on nüüdseks kõdunenud.

Ka kaevanduskäigud varisevad sisse. Ida-Viru maakonna põhjaosas tekivad varinguaugud, kuid lõunaosas, kus põlevkivi oli sügavamal maas, tekivad kuni paarimeetrised vajumi-

Kaevanduse peale ehitatud kortermajal jookseb pragu esimesest korrusest katuseni. Seintele on kinnitatud metallist pingutid.

TOO OMA MEESKOND MEIE JUURDE JA KASUTA RUUMI TASUTA!

WASA
RESORT

www.wasaresort.ee

VÕIMALUS ON KASUTADA ERINEVA SUURUSEGA RUUME:

- ✓ Uhiuus Ovaalsaal, mis mahutab teatristiilis kuni 100 külalist. (Tavahind tööpäeviti 399€ / 8h)
- ✓ Väike seminariruum, mis mahutab diplomaadistiilis kuni 24 külalist. (Tavahind tööpäeviti 129€ / 8h)
- ✓ Seminar-apartment, mis mahutab diplomaadistiilis kuni 16 inimest. (Tavahind tööpäeviti 79€ / 8h)

- ✓ Avarad ja valgusküllased seminariruumid
- ✓ Majutus superior-klassi tubades
- ✓ Mõnus spaa- ja saunakeskus
- ✓ Ekspresshoolitsused kiireks lõõgastuseks
- ✓ Kohvipausid ja snäkid
- ✓ Lõuna- ja õhtusöögid
- ✓ Värsked kokteilid õhtu veetmiseks

VAATA PAKKUMIST

Oled väsinud suhtlemast kümne inimesega? Broneeri kõik ühest kohast!

Pakkumine kehtib tellimustele koos majutuse, toidlustuse ja kohvipausidega, alates 12 osavõtjast, mis on tehtud broneerimiseks pühapäevast kuni neljapäevani kuni 20.06.2024. Rohkem infot: events@wasahotels.ee

OTSE KAEVANDUSE PEALE EHITATUD LINNAOSA

Käva kaevandus töötas aastatel 1924–1973. Lõuna mikrorajoonis vana kaevanduse äärealal asub ka Katse tänav, kuhu ehitati linna ainus eesti kool. Väidetavalt arvestati hoonete ehitamisel nende vajumisega tulevikus. Linnaosas asuvad enamasti viiekorruselised kortermajad, mis ehitati 1970. aastatel. Kaevanduskäigud ei pruugi olla ainus probleem, ka tolleaegne ehituspraak aitab pragude tekkimisele kaasa.

Üks viimase aja varingauke tekkis Toila vallas põllumaa peale. Auk on elektrikarjusega piiratud, sest põllu peal jooksevad ringi lambad ja hobused. Sellest august polnud kohalikud midagi kuulnud, sest varingud on juba nii tava-pärased, et uutest enam isegi ei räägita.

Töötava Estonia kaevanduse tuulutus- ehk šurfiaugust tuleb soe õhk maa alt välja, mis tekitab talvel omapärase vaatamängu. Töötava kaevanduse šurfiaugud ei ole ohtlikud, kuid vanade kaevanduste tuulutusavad varisevad järjest rohkem sisse ning need on inimestele kõige ohtlikumad.

sed. Vajunud alad märguvad, mistõttu mets kangeb või hukkub.

Virumaal on ligi 126 ruutkilomeetrit vanu suletud kaevandusi, mida peab korrastama ja nendega seotud kahjusid riik hüvitama. See on rohkem kui kolm neljandikku Tallinna pindalast, kuid kokku on Ida-Virumaal õõnsaks tehtud ehk altkaevandatud ala aga kahe Tallinna linna jagu.

“Igikestev probleem – see jääbki sajanditeks,” ütleb Tartu Ülikooli loodusgeograafia teadur Mait Sepp. Tema sõnul varisevad mingi hetk kõik vanad maa-alused põlevkivikaevandused kokku.

“Ma olen mõelnud, et ega põlevkivi kaevandamine pole olnud kunagi väga tulus äri,” sõnab Sepp. “Kui hakkame vaatama selle mõjusid 400 aasta perspektiivis, siis kui palju seda kasumit alles jääb, kui hakkame kõiki keskkonnakahjusid kinni maksma.”

Õõnsale maale pole mõtet ehitada

Jõhvi valla arendusnõuniku Rein Luuse sõnul on rohkem kui pool valla territooriumist altkaevandatud. “Teatud kohtades ei saa üldse ehitada,” räägib ta. Luuse sõnul on kaevanduste peale ehitamine palju kallim, sest vundamendi vaiad tuleb kaevanduse põhja välja puurida. “Ei ole mõtet katkise maa peale ehitada,” sõnab ta.

Ida-Viru investeringute agentuuri juht Teet Kuusmik meenutab äripargi arendust Kiviõlis, kus asi oli nii kaugel, et hakati juba ehitama, kuid siis satuti pumplate jaoks maad kaevates vanasse kaevandusse. Tuli välja, et tegemist oli eestiaegse kaevandusega, mis jäi omal ajal tulekahju tõttu langetamata. “Projekt jäigi pooleli,” sõnab Kuusmik.

Praegu tegeleb Kuusmik Jõhvis elamuarendusega, kuid jama on selles, et osa kinnistust on altkaevandatud ning osa mitte. Kuigi kaardid kae-

Kohtla-Järve Outokumpu linnaosa ehitati omal ajal eksperimentaal-korras eriprojekti järgi ja erilahendusi kasutades otse Käva-2 kaevanduskäikude peale.

vanduskäikude kohta on arendajal olemas, peab siiski planeerimise käigus enne puurima ja kaevanduskäikude asukohad väga täpselt välja selgitama. Kui kaevandus jääb mingiski osas hoone alla, tuleb panna vaiad ning mitmekorruselise hoonne hinnalipikule tuleb veerand otsa.

Septembris varises Jõhvi külje all

Aasta ringi Jõhvi vallas Kahula külas Viru-Mari aiandusühistu datšas elav Volodja ärkas ühel septembriõöl suure ragina peale. Tavatu hää ehmatas meest, kes unesegaduses ei saanud aru, mis müraga on tegemist. Hommikul õue asja uurima minnes nägi Volodja, et tema aiaäär tagant on varem tasane maa vajunud suures ulatuses metsa poole kaldu, tekitades languse ja maapinnalõhed.

Maa-ala asub nüüdseks suletud Viru kaevanduse käikude kohal. Pinnas vajus kokku kaheksa krundi ulatuses. Pinnasepraod asuvad küll väljaspool aiandusala, tänu millele elumajad Volodja sõnul viga ei saanud. Küll aga sai kahjustada aia taga konutav mehe puukuur, mis vajus metsa poole viltu. Viga sai ka naabrite saun, mille seina tekkis mõra. Murdus ka puid.

Õlgu võdistav Volodja ei kujuta ette, mis jõud see selline oli, mis sedasi maapinda liigutas. Seal kandis oli see esmakordne juhtum. Viru kaevanduses omab kaevandusluba kunagise Eesti Põlevkivi järglane Enefit Power, seega peab kahjud hüvitama Eesti Energia. Volodja sõnul käis Eesti Energia olukorraga tutvumas, lennutati lausa drooni ja öeldi, et asjaga hakatakse tegelema

REPORTAAŽ

kevel. Seniks kattis mees aia taga varisenud praod kinni, et keegi kogemata sisse ei astuks.

Haavatud maa

Alates 1960. aastatest kasutatakse Eestis peamiselt kamberkaevandamist. See tähendab, et põlevkivikaevandustes jäeti käikude vahele põlevkivist tugisambad ehk tervikud, mis lange üleval hoiavad.

Hoopis efektiivsem viis, mida kasutati rohkem maakonna põhjaosas, oli kombainiga põlevkivi kaevandamine. Nii kaevandati välja mitmesaja meetri pikkused põlevkivikihid. Kui kombain alt läbi käis, langes lagi kohe kokku ja maapinnale tekkisid 1,5 meetri sügavused hiiglaslikud vannid.

“Minu vanemad rääkisid, et kui kaevanduse lagi põllu peal alla kukkus, siis oli ikkagi hirmus kolin ja mürin – see hirmutas inimesi,” meenutab loodusgeograaf Mait Sepp. Ta selgitab, et kombainilaava ehk kaeveõõne häda on selles, et see on majanduslikus mõttes kõige mõistlikum põlev-

TORM

KINDEL PARTNER TOOTMISES

ISO 9001:2015 | ISO 14001:2015
ISO 45001:2018 | ISO 3834-2:2005

torm.ee

Eesti üks veerikkamaid allikaid on Kose tehisallikas, mis tekkis 1990ndatel, kui vana kaevanduse lagi kokku kukkus.

Reljeefikaardilt joonistub selgelt välja, kuidas on kaevandused mõjutanud oma n-ö vannidega Ida-Virumaa maastikku. Metsades ei ole lihtne märgata, kuidas suured laavad on maa alt ära lõigatud, kuid põldudel on lainetamist selgelt ka silmaga näha.

kivi kaevandamise viis üldse. "Vähe tööjõudu ja kogu ressurss võetakse maa alt välja," sõnab ta.

Sepa sõnul oleneb vanni servale tekkinud kal-laku järskus sellest, kui sügaval on põlevkivi ja mis on selle kihi ja maa vahel. "Kui on savi ja moreenid, siis järske jõnke ei teki," selgitab ta.

Kamberkaevandamisel maa peale selliseid vanne ei teki, sest tervikud hoiavad lage üleval. "See ei ole majanduslikult nii mõistlik. Suur osa ressursist jäetakse maa alla. Aga mingil hetkel kukuvad kokku ka need, tugisammastele jäetud alad," räägib Sepp.

Ojamaa kaevanduse külje all asuva talu noorperemees meenutab, et tema talu kõrval käis kombain maa alt läbi 1990ndatel, kui ta oli veel poiss. Vana ait asus täpselt kombainlaava serva peal ning vajus koos maapinnaga täiesti kreeni.

Kuigi talu jäeti puutumata, on mehe sõnul majal ikkagi haavad. Betoonest trepp olevat ühel hetkel lihtsalt ära vajunud. Samuti tuli tema sõnul puurkaev mitu korda sügavamale puurida, sest vesi olevat sealkandis täiesti ära rikutud. ▶

JLG - KORVTÖSTUKITE TIPPTASE

OMME - TÖÖKINDLAD JÄRELVEETAVAD KORVTÖSTUKID

SOCAGE - AUTO-KORVTÖSTUKID IGAKS VAJADUSEKS

PARIMA KVALITEEDIGA TÖSTETEHNIKA

Suur valik tõstetehnikat – müük, hooldus

Maleva 2g, Tallinn, Harjumaa
info@liftest.ee

+372 5303 5389
www.liftest.ee

Võrnu külas töötavasse Ojamaa kaevanduse viiv tee lainetab, sest terve küla alune maa on aastate eest kombainidega alt ära kaevandatud.

Kiviõli linnas Oja tänaval tekkis talvel tühjalt seisvate majade kõrvale varinguauk, mida käivad kõrvalkrundil elava Laine sõnul poisikesed alatasa uudistamas. Maapõu on siin endise Kiviõli kaevanduse käike täis, mis roomavad raudtee alt läbi ja hargnevad mitmesse suunda.

Võitlus aukude pärast

“Noortel on julgust ja kes teab, mida sealt leita- se,” sõnab Laine. Naisel on varinguaukudega oma kogemused. Seitse aastat jagas ta maid, et lähikonnas metsatuka taga Varinurme külas Küla- platsi kinnistul haigutanud augud kinni pan- daks. Kuigi keegi ei tahtnud vastutust võtta, aeti ohtlikud augud siiski 2022. aasta sügisel kinni.

Kiviõli Oja tänava auk on tekkinud Varinurme

**Kohtla-Järve spordihoone taga endise tenniseväljaku all asub Käva kae-
vandus, mis hakkas juba aastaid tagasi
varisema. Selle tõttu tekkis vanale
väljakule umbes sada meetrit pikk ja
ühe meetri sügavune vajumine.**

omadest isegi varem, kuid haigutab seal siiani. Kõrval asuvates hoonetes käiakse ainult suvel, auku on täidetud prügi ja muude jäätmetega. Lained see auk suurt ei häiri, ümberkaudsed metsaalused on tema sõnul nagunii auke täis.

Küll aga peab ta seda ikkagi ohtlikuks. Augu ümber lipendavast punasevalgetriibulisest lindist on Laine sõnul kasu ainult inimestele, loomad võivad ikka sisse kukkuda.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Haridus- ja Teadusministeerium müüb avalikul kirjalikul enam- pakkumisel Harju maakonnas Lääne-Harju vallas Kloogaranna külas asuvaid kinnisasju koos oluliste osade ja päraldistega:

1) **Liiva tee 10** (pindala 46049 m², sihtotstarve ühiskondlike ehitiste maa, katastritunnus 29501:007:4241), alghind 540 000 eurot, tagatisraha 54 000 eurot;

2) **Liiva tee 6** (pindala 12171 m², sihtotstarve ühiskondlike ehitiste maa, katastritunnus 29501:007:4242), alghind 150 000 eurot, tagatisraha 15 000 eurot;

3) **Orava tee 3** (pindala 12505 m², katastritunnus 29501:007:1457, sihtotstarve üldkasutatav maa), alghind 42 000 eurot, tagatisraha 4200 eurot.

Kirjalike pakkumiste esitamise tähtaeg:

8. mail 2024 kell 10.00 aadressil Munga 18, Tartu linn, Tartu maakond, 50088, Haridus- ja Teadusministeerium.

Pakkumiste avamine toimub

8. mail kell 10.05 Tartus, Munga 18.

Oluline on tutvuda enampakkumisel osalemise tingimuste ja kinnisasjade kohta käiva infoga Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehel **www.hm.ee/kloogaranna**.

Objektidega tutvumise võimalus on

17. aprillil 2024 kell 13.00. Eelregistreerimine hiljemalt üks tööpäev varem aadressil: Kerttu. Ilvesmets@hm.ee.

Igal kevadel vaatab Laine oma maalappi, mille alune on kõik kaevanduskäike täis, ja tõdeb, et see on üha rohkem ära vajunud.

Varinguaukudel on Laine sõnul oma kuulsus. Kui keegi kuskil kuuleb, et on auk, siis voorib rahvas kokku, kõik tahtvat näha. Külaplatsi kinnistu augu juures olevat käinud aastate jooksul murdu rahvast uudistamas ja pildistamas.

Ida-Viru keskosas on väike künigas, Jõhvi kõrgustik. Loodusgeograaf Mait Sepp selgitab, et Jõhvi kõrgustikku on tegelikult raske ette kujutada, sest see on üsna väike tõus.

Vanasti tulid Jõhvi kõrgustiku serva peal allikad välja ning isegi Jõhvi kesklinnas oli kunagi olnud üks hästi veerikas allikas, mis pani kogu ni tööle vesiveskid. Kui 1950ndatel tulid kaevandused, hakati vett kaevandustest kanalitesse ja jõgedesse pumpama. Sellega kadusid kõik need allikad ära.

Kui kaevandused kinni pandi, hakkasid kaevanduskäigud veega täituma ja kuskilt pidi vesi välja tulema. Jõhvi vallas Kose küla alla tekkis suur üleujutus, mistõttu puuriti augud maasse ning nii tekkis rahva seas tuntud kolme nõi allikas. Pildil olev allikas tekkis aga 1990ndatel, kui Tammiku kaevanduskäikude ristmikul lagi kokku kukkus. Allikas voolab sealt Kose jõkke ja on üks Eesti veerikkamaid allikaid.

Kohtla kaevanduse suletud alal olevad käigud ei ole silmini vett täis, sest kõrval töötab Ojamaa kaevandus, mis algab vana Kohtla kaevandusala lõpust. Vana kaevanduse puidust talad on aga ära mädanenud ning lagi kukub kaevanduskäikudes vaikselt alla.

RIIK HAKKAS OTSAST AUKE KINNI AJAMA

Ida-Virumaa ootas aastaid, et riik hakkaks ohtlikke varingauke kinni ajama. Põhjarannik kirjutas 2023. aasta veebruaris, et esimesed tööd hakkasid viimaks pihta ning riik ajas hoonete läheduses või põllumaa-del kokku 15 sügavat auke kinni.

Novembri alguses kinnitas kliimaminister Kristen Michal lubaduse anda üle 700 000 eurot kaevandamisega ja põlevkivi töötlemisega seotud keskkonnaprobleemide lahendamiseks.

Kuigi ministeeriumile on nii 2021. kui 2018. aasta analüüsi järgi kõige ohtlikumad alad teada, plaanib riik ikkagi hakata selle raha eest esmalt varingauke kaardistama ja analüüsima. Seejärel kavatseb ministeerium augud ja vajumid kinni ajada ning kaevandamisega rikutud ja mahajäetud karjäärid korrastada.

Ministeerium põhjendas analüüsi vajalikkust sellega, et meetme eelarve on piiratud ning lähtuvalt probleemi laiaulatuslikkusest tuleb prioritseerida korrastatavad alad.

2026. aastaks plaanib kliimaministeerium korrastada ja taastada 67 hektaril kaevandamisega mõjutatud maad.

Aprillis -30%

Säästa kuni 1745€

KAMJO

the art of handmade

Metropol

PÄRL SINU MAGAMISTOAS

IGA KAMJO VOODI ON KUNST, MIDA LOOVAD MEIE
EESTI KÄSITÖÖMEISTRID JA METROPOL VOODI EI OLE
MIDAGI MUUD, KUI MEISTRITEOS.

*Hea ööuni parandab
immuunsust ja hoiab
haigused eemal*

Kas teadsid? Metropol voodis on 22 kihti looduslikke täitematerjale, puumahladest valmistatud Naturaalne Vita Talalay® lateks, 5-tsooniline põhimadrats, madratsisse paigaldatud 2442 vedru, 180x200cm voodi kaalub 180kg, 180x200 voodi tavahind 4850€, **soodushind 3395€**, Tallinn peatugi 640€ (kõrgus 145cm)

KAMJO
the art of handmade

Pärnu mnt 139C/1, Tallinn, TEL: +372 566 44 123
E-MAIL: info@kamjo.eu, www.kamjo.eu

Abijõude korstna-
pühkimisfirma
TNS Grupp omanik
Tõnis Raid siiski ei
plaani, sest ei taha
kellegi teise eest
vastutada.

FOTOD: ANDRAS KRALLA

KORSTNA- PÜHKIJA VÄSIS PALGA- TÖÖST JA LÕI OMA ÄRI

TNS Grupi ehk Korstnapühkija 24 omanik
ja ainus töötaja Tõnis Raid rääkis, et on
leidnud enda jaoks omamoodi vabaduse
ühemeheettevõtte pidamisest.

GREGOR ALAKÜLA
ELLEN JÕGI
aripaev@aripaev.ee

Kui ahju kütta, siis ikka kuiva puuga, mingit sodi-prahti ahju visata ei maksa, ütleb kogunud korstnapühkija Tõnis Raid.

“**M**a ütlen kohe ausalt ära, ma ei tahagi rohkem. Mul ei ole vaja vastutada tööliste eest, mingisuguse tehnika eest. Ma teen kõik ise,” sõnas Raid, kes on nüüdseks kaheksa aastat üksinda vedanud üle-eestilist korstnapühkimisfirmat.

Enne kui Raid asus korstnapühkija ametipositiiv, töötas ta pikalt palgatöölisena. Kuid ajapikku hakkas teda häirima see, milline on suhtumine tavalisse töötajasse, meenutas Raid. Seejärel kolis ta neljaks aastaks Norra. Ta tahtis näha, milline on suhtumine töösse ja inimestesse heaoluriigis. “Selle põhjal otsustasin, et Eestis tagasi palgatööle ma ei tule,” rääkis Raid. Eestisse naastes mõtles Raid tükk aega, millist uut ametit valida, kuni lõpuks jõudis korstnapühkimiseni. “Tahtsin teha midagi ise ilma igasuguse ruumilise, personali- ja muu kohustuseta. Ja siin ma nüüd olen,” sõnas Raid.

Äripäeva Infopanga andmetel kogus TNS Grupp 2022. aastal ligi 50 000 eurot käivet. Raidi sõnul oleks patt selle tulemuse üle kurta. Oma ettevõttes teeb Raid kogu töö raamatupidamisest

TNS GRUPP

Asutatud 2015. aastal.

Kasutab kaubamärki korstnapühkija24.ee

Müügitulu: 2022. aastal 48 848 eurot, 2021.

aastal 39 361 eurot, 2020. aastal 33 653 eurot.

Omanik ja juhatuse liige: Tõnis Raid

kuni korstnate puhastamiseni. Raidi sõnul kulgevad ta tööpäevad spontaanselt. Päev algab esimese kliendi juures kokkulepitud ajal ja kohas ning sealte liigub ta riburadamisi järgmistele objektidele, mis ideaalis asuvad samas piirkonnas. Raid tõdes, et üldiselt rohkem kui neljale katusele ta ühe päeva jooksul ei jõua. “Neli on juba palju,” sõnas ta. Kiirematel aegadel lisandub Raidi sõnul päevatööle ka niinimetatud õhtune või lausa öine vahetus, mis moodub arvuti taga töötades.

Läbipõlemist on Raid siiski suutnud vältida, mis on tema hinnangul taktikalise juhtimise tulemus. Ta märkis, et väga palju sõltub enda otsustest: kui oled väsinud ja tunned end halvasti, siis tuleb süüdistada vaid ennast. “See on juhtimisviga ja nii lihtne see ongi,” rääkis Raid. Tema sõ-

KUULA

Äripäeva
raad10
“Korstnapühkija
ühemehefirmade-
le: kui põled läbi,
on see su enda
juhtimisviga”
aripaev.ee/raad10

Outlet'is

viimast kuud lõpumüük:
ostukorv –50% aprilli lõpuni.

KANGADZUNGLIS KEVADINE TÜHJENDUSMÜÜK

kõik kaubad aprillis
–50% kuni –80%

www.kangadzungenel.ee

OTSING:

sisustus-, kardina- ja mööblikangas, päeva- ja külgakardinaid.

TULE UUDISTAMA. SUURED KEVADISED ALLAHINDLUSED!

KANGADZUNDEL XXL
TALLINN, Tartu mnt 35
Tel +372 621 3105
E-R 9-19, L 9-17

TALLINN
Mustamäe tee 12
Tel +372 665 2869
E-R 9-19, L, P 9-18

PÄRNU
Karja 6
Tel +372 443 1460
E-R 9-18, L 9-15

HAAPSALU
Jaama 9
Tel +372 473 7034
E-R 9-18, L 9-15

nul peab ühemeheettevõtte juht olema iseendale hea ülemus ning oluline on ka puhata. Ta puhkab alati, kui saab, ning maksimaalselt.

Raid on veendunud, et ta ei taha võtta oma firmasse lisatöötajaid. Ta ei taha endale liigseid kohustusi ega vastutada teiste eest, ta tahab öösel magades rahulikku und. Lisaks tegutseb Raidi sõnul enamik korstnapühkijaid ühemeheettevõtte. Reeglina ei taha kutsetunnistuse saanud korstnapühkija olla kellegi teise juures palgatööline, rääkis Raid. "Ikkagi minnakse seda tegema ise, nii-öelda jooksma enda maratoni," märkis ta.

Kõike ja kõikjal

Korstnapühkija 24 on üle-eestiline ettevõtte. Raidi sõnul on valdav osa töötasi ikkagi Harjumaal või Tallinnas, kuid kokkuleppel sõidab ta ka kaudemale. Häda korral saab ta minna igale poole, kinnitab ettevõtja. Oma tööpäevi ja tööde järjekorda planeeribki Raid piirkonna järgi. "Logistika on a ja o," märkis ta. "Sa ei saa iga päev sõita 500 km autoga."

Samuti pakub Raid oma firmaga hooldusteenuseid kõigile hoonetele, nii elamutele kui ka tööstustele. Raid tõdes, et kuna korstnate hooldamine ongi pigem nišiäri, siis peab iga korstnapühkija valdama kõike. Selles valdkonnas ei ole võimalik keskenduda ühele kindlale hoonetüübile, leidis ettevõtja. Küll aga saab tema sõnul korstnapühkija, kutsetasemetest sõltuvalt, teha näiteks ka eksperthinnanguid. "Võid minna peenustesse ja võib-olla üritada müüa ainult seda," rääkis ta. "Kas Eesti turul on võimalik ainult sellest ära elada, on iseasi."

Ühemehefirmat pidades, eriti just kitsamas valdkonnas, on Raidi hinnangul oluline roll ka turundusel. Tema sõnul tuleb olla nähtav ja kättesaadav, kliendile tuleb vastata. Raid esitleb oma teenust peamiselt kodulehel ja võtab pakkumisi meilitsi. "Eks oluline ongi see, et sa kliendiga üldse suhtled. Et üritad vastata nii kiiresti, kui saab,

nii täpselt, kui saab," märkis ta. Telefonikõnedele Raid naljalt vastata ei saa, kuna suur osa päevast möödub ikkagi katustel. "Kui ma ise samal ajal teen midagi, siis ma ei saa vaadata kalendrit ja nii edasi," märkis Raid naljaga pooleks. Ta nentis, et tipphetkedel tuleb ikka ette ka seda, et meili teel suhtlus jääb venima ning keeruline on leida sobivat aega kõigile klientidele. Tippajal võib Raid päevas saada nelikümmend kirja, millest jõuab vastata kahekümnele ja ülejäänud kaksikümmend jäävad järgmiseks päevaks varna.

Tööajast levib vaeleusaam

Raidi töökoormus sõltub paljuski hooajast. Aastas on perioode, kui nõudlus on tunduvalt suurem, rääkis korstnapühkija. Tema sõnul on levinud vaeleusaam, et korstnapühkija teenuseid on vaja just enne kütteperioodi algust, seega langeb suurem osa töid sügisel. Ta näeb, kuidas "augustis algab kaos". "Kõigil on vaja – eile vaja, täna vaja," rääkis Raid. Tema töökoormus on märkimisväärtne jaanuari lõpuni.

Kuigi Eestis on seadusega ette nähtud, et korstnate tuleb hooldada korra aastas, siis Raid tõdes, et pole erilist vahet, millal seda teha, peasi, et oleks tehtud.

Raid rääkis, et parim, mida inimesed saavad teha enda elamu korstnate säästmiseks, on kasutada kütteks vaid kuiva halgu. "Kõik muu sodiprügi ahju ja pliidi alla ei käi," sõnas ta.

Iseenda ülemuseks on suurem osa korstnapühkijatest, rääkis saates "Äri Eestimaal" sama ameti pidaja Tõnis Raid.

VALDKONNAS LIIGUB MUST RAHA

Korstnapühkija töö ei ole ainult töötingimustelt must, vaid valdkonnas liigub ka palju musta raha.

Äripäev kirjutas viie aasta eest, et umbes tuhandest pottsepast ja korstnapühkijast ei maksa sentigi makse 700. Üle Eesti korstnapühkijana töötav Tõnis Raid tõdes, et tema jaoks olid need numbrid pigem aimatavad kui jahmatavad. Kuidas olukord on nüüd, ta ei oska hinnata, aga tema jaoks on päevselge, et "see toimub edasi".

Raidi sõnul võib probleemi taga olla mitu põhjust: esiteks ei pruugi paljudel korstnapühkijatel olla soovi ega

oskust ettevõtte pidamiseks. Teiseks on Raidi sõnul palju ka nii-öelda hobikorstnapühkijaid, kes käivad katustel mõne teise ametikoha kõrvalt, tehes tööd nädalavahetuse ja sularaha eest.

Sellel põhjal ei näe Raid ohtu, et temal jääks harrastajatest korstnapühkijate tõttu tööd vähemaks. Tööd jagub kõigile, eriti just tippaajal, tõdes ta. Ka viimaste aastate majanduslangus pole Raidi hinnangul veel tunda andnud – temal tööd vähemaks ei jäänud. Samas tõdes Raid, et kunagi ei tea, mida toob homme päev. **A**

Sinu ettevõtte KOGUPERE SUVEPÄEVAD 2024

8.06–30.08 iga Päev kell 10–18

Soodushind gruppidele **al 18 €/in**

Hinnale
lisandub
käibemaks

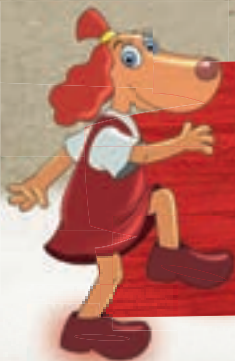
Hinnas:

- teemaparki sissepääs kogu päevaks
- 8h programm - etendused, kontsert, sportmängud, töötod, kohtumised tegelastega jpm

Lisaks pakume toitlustust, privaatset ala vastuvõtu korraldamiseks, näitlejaid ürituse läbiviimiseks, ööbimist ja temaatilisi kingitusi. Võimalik on rentida kogu teemaparki hooajavälisel ajal privaatsemate sündmuste läbiviimiseks.

ALEXELA

TALLINK

Lisainfo ja broneerimine: tellimine@lottemaa.ee

VÄIKELINNA VINOTEK OOTAB KONKURENTE

Rakvere vinoteek Mullistuudio tegutseb Lääne-Virumaal ainsa omanäolisena. Vinoteegi omanik Maie Urbas tervitaks tihedamat konkurentsi.

GREGOR ALAKÜLA
ELLEN JÕGI
aripaev@aripaev.ee

**Mullistuudio vino-
teegi pidaja Maie
Urbas tervitab
külalisi Rakveres
Pikal tänaval.**

FOTOD: ANDRAS KRALLA

Mullistuudio-nimeline veinipood ja pidupaik paikneb Rakvere südames Pikal tänaval, mille ääres on mitu asutust: hotellid, söögikohad ja galeriid. Maie Urbas rajas sinna oma vinoteegi 2021. aastal ning suhted naaberäridega olid tal soojad kohe algusest peale. “Ega ma enne ei olnud Pikal tänaval väga palju käinud,” meenutas Urbas ettevõtte loomise algusaega. Küll aga teadis ta mõnd inimest, kes seal juba vedas oma ettevõtet, ning küllaltki kiiresti tekkis väike koostöövõrgustik. Urbas rääkis, et on ühes naabritega korraldanud mitu koostööüritust, et muuta tänavaelu meeleolukamaks. Näiteks korraldasid ettevõtjad mullu juba teist aastat järjest ühise jõulutäna.

Mullistuudio on küll Lääne-Virumaa ainus veinibaar, kuid Urbas tervitaks tihedamat konkurentsi, sest see tooks külastajaid juurde. Ta nimetaks uusi tegijaid isegi pigem koostööpartnereks. Vinoteegi omanik meenutas, kuidas välismaal reisides tundusid talle veidrad tänavad, mis olid tihedalt restorane täis. Kui aga hiljem töötas Urbas Tallinnas restoranis, õpetas talle välismaalasest ülemus, et klient jõuabki sinna, kus on palju teenusepakkujaid. “Ega nad ei ole seal lollid, et

teevad niimoodi,” sõnas Urbas välismaa restoranitänavate kohta. “Ongi üksteise kõrval ja neil kõigil läheb hästi.”

Urbas rääkis, et teeb koostööd ka Rakvere kunstnikega: Mullistuudio avamishetkest saadik ripub seintel mõne kohaliku kunstniku näitus. Olgugi et Urbas ei küsi kunstnikelt raha, on projekt tema sõnul kasulik siiski mõlemale poolele: ettevõtja saab seinad kaunistatud ja kunstnikud saavad ennast esitleda ka väljaspool galeriid. Urbase sõnul läks üks kord lausa nii, et ühele Mullistuudio külastajale meeldis toonane näitus niivõrd, et otsustas täita kunstniku töödega terve oma kodu.

Hullumeelne idee

Urbas, kes on restorani ja turismivaldkonnas tegutsenud pikalt, tõdes, et mõte loobuda palgatööst ja luua väikelinna vinoteek oli tal aastaid. Ta liigitas selle idee hullumeelsete valda. Kui Urbas avas ukse, pidasid ka lähedased ja tuttavad vinoteegi loojat püstihulluks. Äri alguskuudel toetas Mullistuudio üldsegi *pop-up*’ina: Urbas käis pakkumas veini erinevatel üritustel ja asutustes. Kuna siis kehtisid veel mõned koroonapiirangud, oli see Urbase sõnul hea variant. Lõpuks leidis Ur-

KUULA

Äripäeva
raadio

“Väikelinnas
veinipoe avanud
naine unistab
konkurentidest”
aripaev.ee/raadio

OHUTUSMÄRGISTUS TÖÖSTUSESSE JA AVALIKKU RUUMI

Rakvere ettevõtja Maie Urbas andis intervjuu Äripäeva raadiole kohalikest väikeettevõtetest rääkiva saatesarja tarvis.

PROEVENTS ESTONIA

Asutatud 2020. aastal.

Korraldab üritusi ning haldab kohvikut ja vinoteeki.

Müügitulu: 2022. aastal 46 570 eurot, 2021. aastal 10 655 eurot, 2020. aastal 2394 eurot.

Omanik ja juht: Maie Urbas

bas tuttavate kaudu Mullistuudiole siiski kindla kodupaiga Pikal tänaval.

Urbase sõnul on Mullistuudio saanud positiivse vastuvõtu, kuid ta ei hinda vinoteegi pidamist kuigi suureks või tasuvaks äriks. "Kindlasti on põhjus, miks see on Virumaa ainus vinoteek," märkis ta.

Maie Urbasel ei ole ka plaani Mullistuudioga laieneda. Tal on küll olnud üritusi, kus inimesed on pidanud ruumi liiga väikeseks, aga ettevõtja ei taha kaotada enda nägu. "Kui ma teeksin selle asja suuremaks ja teistsuguseks, siis see ei oleks enam minu koht, mis see on praegu," sõnas Urbas. Ta leiab, et sellisel juhul peaks veinibaaris töötama rohkem inimesi ning Mullistuudio kaotaks oma praeguse hubasuse.

Pulmast otse tööle

Lääne-Viru maakonda jõudis Urbas ammu enne Mullistuudiot. 2007. aastal sai Urbas kutse asuda juhtima Palmse mõisa. Urbase sõnul tundus see siis kuskil kauges maanurgas olev pisikene asutus, aga tema tollane tööandja ütles, et Urbas võib mõisast teha täpselt nii suure ja toreda koha, kui ettevõtlik naine suudab ja talle endale meeldib. "See oli muidugi selline väljakutse, millele

24h on-line tellimused
KOHVER.COM

Tellimused ja päringud, info toodete kohta

ohutus@kolmlovi.ee, tel 658 0214

Suurvälja 5 / B10, Vaela, Kiili vald

Ringtee Äripark, Tallinna ringteel, Hansaplant ja IKEA kaupluste lähedal.

Millist veini valida? Sellist nõu saab Rakveres Mullistuudio vinoteegi perenaise Maie Urbase käest.

oli raske öelda “ei.” Urbase varasem kokkupuude Palmse mõisaga piirdus vaid sellega, et oli mõni aasta varem seal pidanud enda pulma. Lõpuks töötas Urbas Palmse mõisa direktorina 13 aastat ning seejärel asus rajama oma ettevõtet. Ta leiab, et ühe asutuse juhina töötada kauem kui kümme aastat on suisa kuritegelik – selleks ajaks on juhil enamasti kõik ära tehtud ja uued ideed ei tekita enam vaimustust. “Sa mõtled hoopis nii, et oled ju seda proovinud ja see arvatavasti ei tööta. Enthusiasm kaob ja sa juba parandad kõike seda, mida oled ise loonud,” põhjendas Urbas oma otsust Palmse mõisast lahkuda.

Nüüd juhib Urbas kahte ettevõtet ja lisaks töötab avalikus sektoris. Mullistuudio kõrvalt on tal ühenaisefirma ürituste korraldajana. Urbase sõnul ei ole tema teine tegevusliin otseselt seotud vinoteegiga, vaid ta lihtsalt aitab suurematel asutustel või organisatsioonidel korraldada oma firmaüritusi. Palmse mõisajuhina sai Urbas korraldada pulmi ja firmapidusid peaaegu 15 aastat – see osutus niivõrd meeldivaks kogemuseks, et nüüd rakendab seda enda elatise teenimisse.

Lisaks töötab Urbas ka kolmandal ametipostil avalikus sektoris: alates sügisest tegutseb ta turismikoordinaatorina Lääne-Viru omavalitsuste liidus Virol. Urbase sõnul on kolmas töö võtnud tema ajast isegi kõige suurema tüki. Ta täpsustas, et kui Eestis on turismivaldkonnas kokku lepitud teatud süsteemid koostöö- ja arengusuundadel, siis Virumaal on see jäänud veel tegemata. “Nii et tuleb palju pingutada, et jõuda teistele piirkondadele järele,” rääkis Urbas. Tema sõnul on Virumaal arendatud turismi juba aastaid, kuid peamine puudujääk oligi see, et polnud juhtivat organisatsiooni. Urbas rääkis, et Virolis üks põhieesmärk on ühendada jõud Lääne- ja Ida-Virumaa turismikorraldajate vahel. Kui turistid saavad ühes maakonnas positiivse turismikogemuse, tulevad nad ka meelsamini teise, selgitas ta.

Urbasel on turismialast koostöökogemust ka varasemast. Kümme aastat tagasi lõi ta koos teiste Lahemaa mõisadega – Palmse, Sagadi ja Viikla mõisaga – ühise turismisihtkoha. Mõisapidajad tegid aastaid väliturule suunatud koostööd ja said tänu sellele palju rohkem külalisi.

SUVI SURUB PEALE TEISE TÖÖRÜTMI

Mullistuudio omaniku Maie Urbase sõnul on aasta algus olnud veinibaari jaoks edukas, ent kliendi püüdmiseks peab pingutama rohkem just suvel.

Käesolev aasta on Mullistuudio jaoks alanud pidude-rohkelt: positiivse üllatusena on näha, kuidas kohale tuleb palju rahvast. Urbase sõnul kipub aasta algus olema selline aeg, kui inimesed on pidustustest ja väljas käimisest väsinud. “Kuid kui tore asi teha, siis hea meelega tulakse,” sõnas ta.

Urbas jätkab ka sel aastal koostööd teiste äridega, näiteks naistepäeva puhuks korraldas ta Mullistuudios ühisürituse koos mitme teise Rakvere naisettevõtjaga.

Kuna Rakvere pole just suuremat sorti kuurortlinn, siis hooajaliselt on suvi pigem rahulikum aeg, tões Mullistuudio juhataja. Urbas rääkis, et suveks on tarvis tööritmi muuta, et meelitada ligi rohkem linnakülalisi. Kui talvel on Mullistuudios peamine tegutsemisaeg nädalalõppudel ja õhtutel, siis suvel võib juhtuda, et õhtul on linn täiesti tühi, aga rahvas liigub päeval. Urbase sõnul käivad turistid päeval uudistamas ka Pikal tänaval ja kuna Mullistuudios saab maitsta ja osta palju kohalikku toodangut, siis nad hea meelega astuvad uksest sisse. Lisaks plaanib Urbas osaleda Mullistuudio võimalikult palju kontsertidel ja teistel sündmustel, mis suvel Rakveres toimuvad. **A**

KUULDEAPARAADID.EE

Sest iga sõna on oluline.

Pakume Teile tasuta konsultatsiooni, paigaldust, kuulmisuuringuid ning soovi korral ka **12 kuud järelmaksu 0% intressiga**. Esindame üht maailma suurimat kuuldeaparaatide brändi GN Resound Taanist.

Broneeri aeg personaalsele ja turvalisele nõustamisele!

Leidke endale lähim kuulmiskeskus ja broneerige aeg tasuta konsultatsioonile kodulehel **kuuldeaparaadid.ee** või lihtsalt helistage meile lühinumbril **17800**.

Selle reklaami ettenäitamisel iga uue kuuldeaparaadi ostjale **tasuta 2 aastane varu patareisid** (120 patareisid).

 17800

KIIRELT
vastuvõtule!

TASUTA
kuulmisuuring!

PARIMAD
aparaadid!

TALLINN Tulika 19 C, 2. korrus
Telefon: 53 011 529
Tallinn@kuuldeaparaadid.ee

TARTU Medita trepi kõrval
Teguri 37B, I korrus
Telefon: 5380 7287
Tartu@kuuldeaparaadid.ee

NARVA Keresse keskus
Keresse 3, 3. korrus, kab 311
Telefon: 53 011 529
Narva@kuuldeaparaadid.ee

PÄRNU Ülejõe Tervisekeskus
Jannseni 7a
Telefon: 53 011 529
Parnu@kuuldeaparaadid.ee

Lasnamäe Medicum, Punane 61,
kab 142, I korrus
Telefon: 5301 1529
Tallinn@kuuldeaparaadid.ee

RAKVERE
Tuleviku 1, kab 19
Telefon: 324 3253
Rakvere@kuuldeaparaadid.ee

VILJANDI Tervisekeskus, I korrus,
B korpus, sissepääs Turu tänavalt
Telefon: 433 3783
Viljandi@kuuldeaparaadid.ee

PAIDE AS Järvamaa Haigla
Tiigi 8, kab. 412
Telefon: 53 011 529
Paide@kuuldeaparaadid.ee

Eesti põllumeestel on põhjust rahulolematuseks, leiab Raplamaa põllumajandusettevõtte Metetra omanik. Toetuste taotlemine on tehtud liiga keeruliseks. FOTO: JULIA-MARIA LINNA

PÕLLUMAJANDUSGASELL HOOGU PEAB KONTROLLIMA, ET OLUKORD KÄEST EI VEEREKS

Igal ajal on oma raskused, kuid olukorra enda kasuks pööramisel tuleb osata ajastusega mängida, leiab 30 aastat põllumajandusfirmat Metetra kasvatanud Meelis Burmeister. Tema sõnul tuleb olla eriti hoolas ja vaoshoitud just kasvuperioodil.

GREGOR ALAKÜLA
ELLEN JÕGI
aripaev@aripaev.ee

Raplamaal tegutseva Metetra käive ja kasum on viimastel aastatel kasvanud enam kui poole võrra ja seda majanduslanguse kiuste. Ettevõtte omaniku ja juhi Meelis Burmeisteri sõnul on oluline jätta tõusudel tekkinud kasum salve, et hiljem languste ajal toime tulla. “Ei lähe kaasa eufooriaga, et nüüd kõik ainult kerib paremaks ja suuremaks. Tuleb tajuda, et sellele järgneb ka langus,” selgitas Burmeister oma filosoofiat.

Burmeister alustas põllumajandusega 1990. aastatel, kui ostis Vene rublade eest oma esimese teraviljaseemne. “Õigel ajal, enne hinnatõusu,” meenutas ta ja lisas, et lühikese ajaga oli rubla hind juba kordades kõrgem. Oma esimese saagi müüs Burmeister maha kroonide eest. Sellel ajal tegutses Burmeister füüsilisest isikust ettevõtjana ning talle kuulus umbes 10 hektarit pinda.

Nüüd töötab ettevõttes 60 inimest ning firma harida on ligikaudu 7000 hektarit maad, rääkis Metetra omanik. “Kõik on lipp lipi peal, lapp lapi peal kokku korjatud selle ligi 30 aasta jooksul,”

sõnas ta. Burmeister rääkis, et ta on kogu aeg põllumajandusega seotud olnud, maal sündinud ja traktorite keskel üles kasvanud. Ta ei ole kunagi tundnud tahtmist minna kuhugi mujale. Ka ettevõtte nimi Metetra on sümbolne: “Me” tähistab Meelist, “te” taga peitub teravili ja “tra” jõudis ettevõtte nimesse, sest tegevus on alati seotud traktoritega, selgitas firmaomanik.

Äripäeva Infopanga andmetel oli Metetra käive 2022. aastal veidi enam kui 9 miljonit eurot ja kasum umbes 2,5 miljonit eurot. Burmeisteri sõnul oli tegemist õnneliku aastaga, sest tal õnnestus osta põllumajandamiseks vajalikud sisendid – näiteks söödad, kütused, mais ja rapsikook – hinnatõusule eelnenud hindadega. Müügitulu tuli ettevõtja sõnul juba uute, nii-öelda sõjaolukorras tekkinud hindade pealt. Burmeister tunnistas, et samas jäid mõned asjad tegemata: ta ei fikseerinud intresse ega elektri hinda. “Siis oleks see number veel ilusam olnud,” märkis ta. Möödunud aasta kujunes Metetrale vastu-

Kõik on lipp lipi
peal, lapp lapi
peal kokku kor-
jatud selle ligi
30 aasta jooksul.

Meelis Burmeister

Metetra on jõudnud Gaselli TOPi viis kor-
da. Parim koht tuli tänavu. FOTO: RAUL MEE

RAIKKÜLA FARMER

Gaselli TOPis jõudis 2024. aastal 407. kohale. Varasemalt on jõudnud kiire kasvuga ettevõtete edetabelisse aastatel 2003, 2013 ja 2019. Müügitulu: 2022. aastal 6,5 miljonit eurot, 2021. aastal 4,2 miljonit eurot, 2020. aastal 3,6 miljonit eurot.

Juhatus: Meelis Burmeister.

Suurim omanik: Metetra (92%).

pidiseks, sest just sisendid olid kallimad ja müügi osakaal vähenes, nentis Burmeister. Samas ei olnud 2023. aasta ka katastroof, lisas ta.

Oma suurimaks õnnestumiseks peab Burmeister aga 2021. aastat, mil Metetra võttis enda alla teise Raplamaa ettevõtte: Raikküla Farmeri. Burmeister rääkis, et tegi ligi kümme aastat koostööd Raikküla Farmeri juhi Tõnu Rahulaga ning oli mõista, et kahe juhi mõttelaadid ja põhimõtted ühtivad.

Kui Rahula otsustas ärist väljuda, et minna pensionile, leidis ta, et just Burmeister võiks sobida tööd jätkama. Burmeisteri sõnul sai Metetra omanik võimaluse just hea eelneva koostöö tõttu,

ta lisas, et eelmine juht oli firma hästi üles ehitanud ja andis talle üle väga heas seisus.

Kui varem tegeles Metetra vaid teraviljakasvatusega, siis pärast laienemist lisandus mitu uut tegevussuunda. Esiteks karjakasvatus, mille alla käib Burmeisteri sõnul piima- ja loomalihamüük, ning teisena sigade hooldamise teenus. Oma saaki müüb Metetra Eesti suurtele kokkustajatele, kes veavad selle kaugemale. Eraldi eksportimisega Metetra ei tegele, selgitas Burmeister. Lisategevusena tuli Raikküla Farmeri tehnikumkomplektiga kaasa Rapla kultuurikeskus, mille ülal hoidmine, majapidamiskuludest kuni juhataja palgani, jääb Burmeisteri kanda.

Igal ajajärgul võita ja kaotada

Raplamaa ettevõtja rääkis, et Metetra tegutsemise ajal ongi kasvule hoogu andnud suured murangud ja muutused. Esimene areng algas siis, kui sajandivahetusel tekkis võimalus võtta laenu, märkis Burmeister. Selle ajani ehk ligikaudu kümme aastat oli Burmeister kasutanud sisendite ostmiseks vaid enda teenitud vahendeid. Ta meenutas, et ettevõtte algusaastad olid tema jaoks kõige raskemad. Kui ta oleks osanud raskusi

KUULA

Äripäeva
raad10

“Raplamaa põlumehe elu parim otsus oli osta endast suurem tegija”

aripaev.ee/raad10

PAKUME LÜHIAJALIST JA PIKAAJALIST RENDITÖÖJÕUDU
ÜLE EESTI AASTAST 2018!

- **Paindlik tööjõurent usaldusväärsest ettevõttest;**
 - **Kvalifitseeritud spetsialistid, farmitöölised ja lihttöölised ;**
 - **Keskendume kliendi vajadustele;**
 - **Personaalne lähenemine igale tellimusele;**
- **Mitmeaastane kogemus ja asjatundlik meeskond.**

+372 513 3522

INFO@NORDSTAFF.EE

WWW.NORDSTAFF.EE

MTR LUBA STR000866

(RENDITÖÖJÕU VAHENDAMINE)

GASELLIILIKUMINE JA GASELLI TOP

Metetra jõudis Gaselli TOPi ehk kiire kasvuga ettevõtete edetabelisse viiendat korda. Parim koht tuli just 2024. aastal, kui Metetra jõudis TOPis 5. kohale. Ettevõtte jõudis Gaselli TOPi ka aastatel 2013, 2017, 2021 ja 2022.

Müügitulu: 2022. aastal 9,0 miljonit eurot, 2021. aastal 4,5 miljonit eurot, 2020. aastal 1,6 miljonit eurot.

Juhatus: Meelis Burmeister.

Omanik: Meelis Burmeister.

Äripäeva 24. Gaselli TOP reastas Eesti kõige kiiremini kasvavad ettevõtted, kes kasvatasid aastatel 2020, 2021 ja 2022 käivet ja kasumit vähemalt 50%.

Gaselliilikumise koostööpartnerid on Finora Pank, GBC Team Europe ja AJ Tooted.

ette näha ja paremini arvestada, poleks Burmeister enda sõnul ettevõtlusega tõenäoliselt alustanudki. Teine murdeline hetk saabus Burmeisteri väitel 2000. aastate lõpu majandussurutise ajal, mil tekkis võimalus taotleda Euroopa Liidult toetust tehnika soetamiseks. Viimane verstapost ja kõige märgilisem sündmus firma ajaloos oli Burmeisteri sõnul koostöö alustamine Raikkülaga, mis kümme aastat hiljem lõppes suure tehingu ja laienemisega.

Burmeister rääkis, et tal on idee Raikküla edasi arendada ja karja suurendada, kuid ühtegi kind-

lat otsust pole ta veel langetanud. Enne on ettevõtja sõnul vaja oodata, et majandusolud stabiliseeruksid. "Ehitajad juba pakuvad nõu, aga kõigepealt oleks vaja vaadata, mis sel aastal hakkab toimuma," sõnas ta. "Hoogu peab kontrollima, et mitte liiga hoogu minna," märkis Metetra omanik ja lisas, et ettevõtjana on oluline tajuda, et ei keeraks enda lumepalli liiga suureks.

Lisaks on Burmeister teinud viimastel aastatel väikseid samme, et muuta Metetra tegevust keskkonnasõbralikumaks. Peamiselt on ta soetanud uut tehnoloogiat, et muuta sööda tootmine ja hoiustamine võimalikult vähe saastavaks. Ettevõtja sõnul on selle parim näide uued silohoidlaid, mis ehitati mullu sügisel. Burmeister märkis, et osaleb ka biogaasiteemalistes aruteludes, kuid pole veel selles otsuseni jõudnud. Metetra omanik tõdes, et suhtub rohepöördesse ettevaatlikkusega ning ei tõtta kõigi uute tegevustega esimesena kaasa jooksmas. Tema hinnangul peaks loodussõbralikkuse poole pöördlemine olema kõigi ühine eesmärk, aga see peab olema kaalutletud. Näiteks võiks ära jätta kündmise ja võimalikult vähe maad harida, aga selle tõttu tuleks jällegi kasutada rohkem keemiat, arutles Burmeister.

Burmeister ei ole enda sõnul kaotanud motivatsiooni põllumajandusega jätkamiseks. "Ma olen sellega tegelenud eluaeg. Et nüüd muu ala peal midagi veel tegema hakata? Ma ei ole nii väga aldis katsetama," sõnas ta.

Hoogu peab kontrollima, et mitte liiga hoogu minna.

Meelis Burmeister

TÖÖPÕLLUL NÄEB RASKUSI

Eesti põllumeestel, sarnaselt ametivendadega mujal Euroopas, on põhjust minna streikima, leiab Metetra omanik Meelis Burmeister.

Burmeisteri hinnangul on Eestis kõige suurem häda põllumajandustoetused, mis on tema sõnul võrreldes paari aasta taguse ajaga vähenenud umbes kolmandiku võrra. Ettevõtja küll kuuleb jutte, kuidas üldine eelarve ei vähenenud, aga see killustati niimoodi tükkideks, et nüüd peab "piltlikult öeldes käte peal kõndima ja tiritamme tegema, et neid eurosid sealt võita". Metetra omaniku sõnul on toetuste tingimuste täitmine tihti peale nii keeruline ja kulukas, et see ületab saadava kompensatsiooni. "Eestlane on võib-olla liiga rahulik, aga kindlasti on siin olemas põhjus häält tõsta," sõnas Burmeister. Ta märkis, et eriti on toetused kahanenud teraviljakasvatuse puhul – valdkonnas, mis sõltub pindalatoetusest. Kuid kuna karja-

kasvatuses on toetused suuremad, pole kaotused Metetra jaoks olnud liiga suured, selgitas ta.

Burmeisteri hinnangul on Eesti põllumajanduses teisiigi probleeme. Suur murekoht on Burmeisteri sõnul töötajate leidmine. Kuna Eestis pakub põllumajanduse valdkond noortele aina vähem huvi, peab tema sõnul tahestahtmata värbama ka välistööjõudu. Burmeister rääkis, et Metetras on piisavalt staažikad töötajad teraviljakasvatusest, ent raske on leida inimesi tööle just farmi. Näiteks praegu lüpsab tema ettevõttes kolm vahetust, kõik vahetused on eri rahvusest. Peale eestlaste töötavad firmas ka ukrainlased, moldaavilased ja bulgaarlased. Burmeister sõnas, et on päri valitsuse ideega välistööjõu kvoote suurendada. "Loomulikult on vaja seda hoida kontrolli all, et tohiks olla absoluutselt vaba," täpsustas ettevõtja. "Ent kui on puudus, siis tuleb kvoote suurendada." **A**

KOGEMUS LOEB

- Ehituse peatöövõtt ja projektijuhtimine
- Hoonete ehitus
- Projekteerimis- ja ehitustöövõtt
- Kinnisvaraarendus

EHITUSTRUST

Ehitustrust on asjatundlik partner ja toetab
Teid ehitusettevõtmises.

ehitustrust.ee

METALLITÖÖSTUS SUNNIB RASKEL AJAL END VASTU VÕTMA IGA TÖÖ

Ekspordile suunatud Viljandimaa metallitööstusettevõtte Metest tunnetab praegu kõige raskemat aega. See tähendab, et enam ei saa valida tehtavat tööd, vaid vastu tuleb võtta kõik pakutav.

GREGOR ALAKÜLA
ELLEN JÕGI
aripaev@aripaev.ee

Metest Steel toodab peamiselt kandekonstrukt-sioone hoonetele.

FOTO: METEST STEEL

“Kõige raskemad ajad ongi praegu, kus oleme pidanud võtma sisse töid, mis ei ole tegelikult päris meie jaoks,” rääkis Metesti müügidirektor ja üks omanikest

Annes Märtsimaa. Tema sõnul on olukord selline, et ei saa enam vastu võtta üksnes neid kliente, keda firma tahaks, vaid nad on sunnitud võtma vastu kõik leiduva töö. Seetõttu on ka keerukamaks muutunud tooted, mida tehas peab suutma teha, rääkis Märtsimaa. Tema sõnul ei ole kõik seadmed ja protsessid loodud päris selliseks tegevuseks, aga see paneb jällegi pingutama natuke rohkem. “Võib-olla avanevad uued suunad sealt siis ka tulevikuks,” õhkus Märtsimaaast lootusrikkust. Tema sõnul teeb Metest oma tööd nii hästi, kui suudab, ning loodab ikkagi pigem turu taastumisele.

Olgugi et Metest Steel on teist korda Viljandimaa kõige kiiremini kasvav ettevõte, on müügidirektori sõnul firmal keeruline aeg. Kuna Metest Steeli tegevus sõltub kliendibaasi tellimustest, on Märtsimaa sõnul firma turu kõikumiste suhtes haavatav. Võimu ise oma tulemusi mõjutada on ettevõttel vähe.

Märtsimaa sõnul hoiab raskel ajal Metest Steeli vee peal vaid hea maine. “See on ainuke asi, mis meid täna ikkagi hoiab nii-öelda olemas,” tõdes Märtsimaa. Ta teadvustab, et keerulisel ajal on küll tööd vähe ja surve hinnale tugevneb, kuid kvaliteedist ei saa minna mööda. Metesti eestvedajad on brändi kasvatanud aastaid ja ettevõtte osaniku sõnul ei pruugi koostööpartnerid küll saada turu kõige odavamat lahendust, aga see-eest on Viljandimaa firma lahendus Märtsimaa hinnangul kõige kindlam.

METESTI GRUPP

Metest on Mulgimaa metalliettevõte. Metest alustas tegevust 2006. aastal ja keskendub peamiselt lehtmetsalist toorikute tootmisele. Metest Steel on grupi teine firma, mis alustas aktiivset tööd 2019. aastal ning on suunatud vaid ehitusvaldkonna metalli tootmisele. Peamiselt toodab Metest Steel hoonetele kindlat tüüpi kandekonstrukt-sioone, mida peaaesjalikult kasutatakse Põhjamaades.

Metesti müügidirektor ja üks omanikest
Annes Märtsimaa tänavusel Gaselli Kong-
ressil. FOTO: RAUL MEE

Märtsimaa sõnul läheb 90–95 protsenti Metest Steeli toodangust ekspordiks, peamised sihtriigid on Soome, Rootsi ja Norra. Märtsimaa tõdes, et konkurents on sel suunal tihe, kuna Baltikumis sihivad väga paljud ettevõtjad samu eksporditurge. Samas on Märtsimaa hinnangul Metest Steel leidnud turul kindla niši, kus konkurents ei ole nii üheselt mõistetav.

“Meie oleme turul justkui väikeses siilus, kus vajame väga väikest protsenti koguturust, et üldse eksisteerida,” sõnas Märtsimaa. Tema sõnul pakub Metest Steel oma sihtrühma jaoks väärtust, mida kliendid tahavad osta ka raskemal ajal.

Metallifirma suurim kuld on tugev kliendibaas

Märtsimaa rääkis, et Metesti Steeli suurim kordaminek ongi tugeva kliendibaasi rajamine, see on pikaajalise ja põhjaliku töö tulemus. Ettevõtte on saanud endale kliendid, keda on turult kaardistanud ja keda on pidanud olulisteks koostööpartneriteks. “Kõigi nendega on koostöö alustatud ja täna siis käib,” sõnas Märtsimaa.

Märtsimaa sõnul võib 2024. aasta olla küll ettearvamatu, kuid ta on veendunud, et see ei tu-

le kerge. “Me näeme juba seda ka eelmise aasta lõpu pealt, et tellimuste maht välisurgudelt on kõvasti kahanenud,” nentis ta. Märtsimaa sõnul tuli 2023. aasta müügitulu umbes sama, nagu oli 2022. aastal, aga kasum jäi väiksemaks. Äripäeva Infopanga andmetel teenis Metest Steel 2022. aastal enam kui 6 miljoni eurose müügitulu juures ligikaudu pool miljonit eurot kasumit.

Märtsimaa rääkis, et nad on kasvuperioodil mõelnud ka sellele, kuidas saaks teha asju kuidagi teistmoodi. “Paraku on metallitööstus nii-öelda vana kooli valdkond, ega siin palju uusi trikke teha ei olegi,” tõdes ta. Märtsimaa sõnul käib ehitusvaldkonnas töö ikkagi terastoodete ümber ning nende tootmisprotsessis ei paista mingit muutust.

Kriisid soodustasid kiiret kasvu

Kriisidega on pidanud Metest Steel rinda pistma varemgi, oma suurima kasvuspurdi tegi Metest Steel just turbulentsel aegadel. Märtsimaa rääkis, et kõige rohkem kasvas firma kiire hinnatõusu tõttu, mille töid kaasa koroonapandeemia ja hilisemad pinged seoses Ukrainas toimuva sõ-

KUULA

Äripäeva
raadio

“Viljandimaa gassell: enam ei saa töid valida, vastu tuleb võtta kõik”

aripaev.ee/raadio

GROLLS

TÖÖRIIETE JA ISIKUKAITSEVAHENDITE SPETSIALIST

Lai valik
tööriideid!

 Björnkläder

UNIVERN

 GESTO

FRISTADS

 Sievi

 jalas®

■ TEGERA®

Grolls Lasnamäe Peterburi tee 75, Tallinn 60 70 160 info@grolls.ee

Grolls Mustamäe Laki 30, Tallinn 60 70 155 mustamae@grolls.ee

www.grolls.ee

jaga. Kriisid tekitasid Märtsimaa sõnul metallitööstuses väikese ostupaanika. “Kõik hakkasid justkui krabama, et saaks veel normaalse hinnaga,” meenutas ta. Sealt edasi on firma Märtsimaa sõnul oma tegevust järk-järgult suurendanud.

Kriiside mõju on kurnavalt etteaimamatu, tõdes Märtsimaa. Kui Metesti juhtkond on vahel hinnanud, et mingi olukord toob kaasa seisakuid või mahu vähenemise, siis tegelikult on läinud teistpidi, selgitas ta. Märtsimaa sõnul ootavad valdkonna tegijad stabiilsust. “Iga päev ja iga nädal on jälle mingid uued tuuled ja siis peab tegelema mingisuguse uue väljakutsega,” tunnistas ettevõtja.

GASELLIILIKUMINE JA GASELLI TOP

Metest Steel jõudis Gaselli TOPi ehk kiire kasvuga ettevõtete edetabelisse teist korda: 2024. aastal 46. kohale ja 2023. aastal 540. kohale.

Müügitulu: 2022. aastal 6,5 miljonit eurot, 2021. aastal 2,4 miljonit eurot, 2020. aastal 1,8 miljonit eurot.

Juhatus: Heimar Mirka, Lembo Siro, Taavi Veidenberg.

Omanikud: Heimar Mirka (30%), Lembo Siro (30%), Taavi Veidenberg (30%), Kaabriel Piik (5%), Annes Märtsimaa (5%).

Äripäeva 24. Gaselli TOP reastas Eesti kõige kiiremini kasvavad ettevõtted, kes kasvatasid aastatel 2020, 2021 ja 2022 käivet ja kasumit vähemalt 50%.

Gaselliilikumise koostööpartnerid on Finora Pank, GBC Team Europe ja AJ Tooted.

Enamik Metest Steeli toodangust läheb välisturule, peamiselt Põhjamaadesse. FOTO: METEST STEEL

UUS TEHAS VALMIB PAREMAKS AJAKS

Kuigi praegu valitseb majanduslikult keeruline aeg, kasvatakse Metest Steel siiski kindlalt laieneda.

Käesoleval aastal alustab firma uue tehasehoone ehitusega ning plaani kohaselt peaks hoone valmima 2025. aasta alguseks.

Metest Steeli müügidirektori ja ühe omaniku Annes Märtsimaa sõnul on nad ikkagi panustanud turu kasvule.

Praeguses olukorras, kus laenuraha on kallinenud ja välisurud jähnenud, on Märtsimaa sõnul firma pannud mitu projekti pausile. Ta tõdes, et ühel hetkel tuleb need seisma jäänud tööd ikkagi ära teha, ning loodab, et selleks ajaks on ka uus tehasehoone valminud.

Laienemisega kavatseb Metest Steel jõuda 12 miljoni eurose käibetasemeni, rääkis Märtsimaa. “Igal juhul tuleb kasvada. Kui turul tahta üldsegi olemas olla ja toimetada, siis

paraku koha peal tammumine tähendab, et kuskil läheb keegi teine jälle mööda,” tõdes Metesti eestvedaja.

Kartust, et laienedes võiksid tekkida raskused uute töötajate leidmisel, Märtsimaal ei ole. Viljandimaa on tema hinnangul hea paik, kus pidada metallitööstust, sest ajalooliselt on Mulgimaal tehtud metalliäri varemgi. Seega leidub Märtsimaa sõnul piirkonnas piisavalt metallioskustega töötajaid.

Samas leiab ta, et töötajate leidmisel on suurema kaaluiga ettevõtja suhtumine töötajasse. “Kui on edukas ettevõtte ja see hindab oma töötajaid kõrgelt, siis ei ole väga keeruline töötajaid leida,” sõnas Märtsimaa. Ta meenutas, et praeguste töötajate leidmine ei olnud kuigi raske, nähes selle taga ettevõtte kuvandit. “Me oleme endast loonud oma pikaajalise tegevusega sellise pildi, et meie juurde soovitakse ikkagi tulla tööle,” kinnitas Märtsimaa. **A**

**Esimene
mudel maks.
kiirusega
50 km/h!**

Turule on jõudnud
teleskooplaadur, mis teeb
põllumajanduses revolutsiooni:
DIECI AGRI MAX POWER X2

Põllumajandussektoris, mida iseloomustavad suure koormuse ja katkendliku tsükliga töörežiimid, on oluline tugineda tehnikale, mis võimaldab maksimaalset jõudlust, vähendades seejuures heitkoguseid, kulusid ja aega. Põllumajandussektori väljakutse viis Euroopa suurima teleskooplaadurite tootja DIECI uuendusliku teleskooplaaduri mudeli loomiseni – Agri Max Power X2.

DIECI

**Uut Dieci Agri Max Power X2
mudelit esindab Eestis Forklift OÜ:**

www.forklift.ee/uudised
info@forklift.ee, tel 5300 9722

Külasta Forklifti Maamessil ning räägime Sulle uuest mudelist lähemalt!

Järjekordne Telia MeetUp toimub juba 30. mail

30. mail avab Telia taas oma ukSED Eesti ettevõtete esindajatele, et koos tehnoloogia-, IT- ja küberturvalisuse ekspertidega arutada päevakajalisi teemasid ning tehnoloogiaajastuga seotud väljakutseid. Sel aastal on fookusteemadeks küberturvalisus, IT efektiivistamine ning kestlikkuse uued normid ja väljakutsed ettevõtetele.

Käesoleva aasta veebruaris purunes negatiivne rekord, kui Eesti küberruumis leidis aset senise ajaloo enim küberründeid. Järgnevatel aastatel tabab Eesti ja teiste ELi riikide õigusruumi digitaalsel tegevust, andmekasutust, keskkonnajuhtimist ja -arvestamist puudutav õigusaktide tsunami. Samal ajal areneb valguskiirusel edasi tehisintellekt ja niisama kiiresti suurenevad ka sellest tingitud riskid. Eelnevaid teemasid silmas pidades on IT efektiivistamine Eesti ettevõtetes võtmetähtsusega, tagades konkurentsivõime ja tõhustades äriprotsesse ka keerulistel aegadel. Neil ja paljudel teistel aruteluteemadel on võimalik kaasa lüüa juba kuuendat korda toimuval Telia MeetUpil.

Näited teemadest, mida MeetUpil käsitletakse:

- Kestlikkuse uued normid ja õigusruumi väljakutsed ettevõtetele
- AI tänased tegelikud kasutusvõimalused ja kuhu oleme teel?
- Küberruumi tänane olukord ja homsed mured – millele keskenduda ja kuidas ennast ette valmistada?

Sündmus on jaotatud teemaplokkidesse ning huvitavaid arutelusid ning seminare jagub nii ettevõtete juhtidele, IT-juhtidele kui ka spetsialistidele. Üritus toimub samal ajal nii Tallinnas kui ka Narvas.

Lisaks on oodata ka esinduslikku väljapanekuala, kus tehnoloogia viimaste trendidega tutvuda.

Tule Telia MeetUpile ja saa osa inspireerivast päevast, mille raames toimub ligi 40 põnevat seminari. Üritus on kõigile huvilistele tasuta, kuid kohtade arv on piiratud.

Registreeru Telia MeetUpile:

Koos andmesidemahtudega kasvavad ka küberriskid

Eesti telekommunikatsioonisektor käib ülejäänud maailmaga igati sama sammu ja nõudlus veelgi parema ja kiirema ühenduse järele kasvab katkematult. Viimase nelja aastaga (2019–2023) on Telia võrkudes (nii mobiili- kui ka interneti püsivõrgus) liikuvad andmemahud suurenenud üle kahe korra ning alates 2015.

aastast on toimunud ainuüksi mobiilivõrgus koguni 20kordne andmemahutude kasv. Mis loob nii kiire kasvu? 2023. aasta Ericsson Mobility raport toob välja kolm tegurit, mis toetuvad internetiühenduste järjest suurenevale mahujanule. Esmalt on meie käsutuses järjest võimekamad seadmed, mille iga uuendusega areneb see, kuidas ja kus me neid kasutame. Teisena mängib olulist rolli järjest suurema mahuga sisu, olgu selleks siis voogedastuskeskkonnad või videokoosolekute rakendused, mida tarbitakse kodudes ja kontorites. Kolmas komponent on võrgu järjest arenevad võimalused. Interneti puhul on endiselt suurima potentsiaaliga optilise kaablivõrgu suutlikkus.

Mobiilivõrku kasutatavate seadmete hulk kasvab kordades kiiremini kui näiteks uute klientide lisandumine. Siin mängivad taaskord suurt rolli ettevõtted, mille tegevused muutuvad automatiseerimise ja digitaliseerimise tulemusel järjest enam võrgupõhiseks.

Võrguliikluse eri dimensioonid

Lisaks inimeste ja organisatsioonide aktiivsele digielule on asjade internetil võrguliikluse kasvus aina suurem roll, kuigi selle valdkonna tegelikku mastaapi ning kasutegurit meist enamike ei tunnetata. Kui alguses maaliti asjade internetist pilt, mille järgi kõik meie kodumasinad hakkavad omavahel suhtlema (külmkapp räägib, milline toiduaine on otsakorral), siis tegelik kasutusvaldkond on kujunenud märkamatuks mugavuselemendiks.

Tihti peale võtame juba iseenesest mõistetavana, et autoga parklasse jõudes avaneb automaatselt tõkkepuu, et saame oma telefoni abil juhtida ja jälgida oma koduseid seadmeid, näiteks robotmuruniidukit, küttesüsteeme, sauna ja valvekaamerat, või et meie elektrija gaasiarvestid edastavad igakuiseid näite ilma inimese sekkumiseta. Elustiil on muutunud sedavõrd tempokaks, et samaväärset mugavusteenust soovitakse kõigisse seadmetesse, nii telefoni, kodu- arvutisse kui ka telerisse. Seeläbi kasvavadi mahud interneti püsivõrkudes ja mobiilivõrkudes.

Lähiaastatel läheb telekommunikatsioonifirmadel oluline osa ressursse mobiilside uusima põlvkonna ehk 5G võrgu rajamisse. 5G täielikku potentsiaali pole Eesti kliendid veel näinud, kuna võrgu arendamine on alles käimas ning uusi kasutusvõimalusi ja 5G tehnoloogia toel toimuvat arenguhüpet tunneme alles lähiaastatel. Praegu loome selleks eeldusi.

Ericssoni hinnangul suureneb ülemaailmne 5G kasutajate arv 2029. aastaks kokku 5,3 miljardini ning mobiil-

se interneti keskmine kasutusmaht tarbija kohta kerkib tänaselt 21 gigabaidilt 56 gigabaidini kuus. Selle aluseks on prognoos, et 5G võrk saavutab maailmas 85protsendilise katvuse. Eestis jõuame selleni ilmselt juba oluliselt varem.

Aktiivse kasutusega kasvavad ka riskid

Interneti võidukäigul on ka varjukülgi, neist suurim turvalisuse küsimus. Kui meie tänavatel võib üldjuhul olenemata kellaaast julgelt ringi liikuda, kartmata langeda kuriteo ohvriks, siis sama ei saa kahjuks öelda digiruumi kohta. Ühelt poolt on vaja pidevalt parandada inimeste ja ettevõtete teadlikkust, teisalt aga välja töötada reaalseid lahendusi erinevate petuskeemide ja küberrünnakutega võitlemiseks. Riigi Infosüsteemi Ameti andmetel moodustavad hetkel suurema osa Eesti kasutajate küberriskidest eraisikute vastu suunatud õngitsused, mille puhul aitab riske maandada eeskätt kõrgem teadlikkuse tase.

Järgnevatel aastatel prognoosime suurt kasvu organisatsioonide vastu suunatud pahavara kasutamisele ja erinevatele küberrünnakutele, mis mõjutavad kogu ühiskonna toimimist ja toimepidevust. Selliste rünnakute tähtsus ajas vaid kasvab, olles korrelatsioonis digitaalse eluolu mõõtmete ja mahtudega. Toimepidevuse tagamine nii küberruumi kui ka füüsilise maailma tormituultes on midagi, mis võtab järgmisel kümnendil väga suure tüki telekomivaldkonnast investeringutest ning määrab, keda peetakse usaldusväärseks ja kvaliteetseks teenusepakkujaks.

Inimeste ootus, et tuba oleks soe, kraanist jooksev vesi puhas ja andmeside toimiks tõrgeteta, jääb muutumatuks kehtima ka järgnevatel aastakümneteks.

HOLGER HALJAND, TELIA EESTI JUHATUSE ESIMEES

Mars

SATELLIITIDE BUUM KASVATAB KÜBER- RÜNNETE OHTU

Kuna turule lisandub aina rohkem kommertssatelliitide tegijaid, siis kosmosetaristu laiemalt on muutunud haavatavamaks küberrünnete, leiab tarkvarasettevõtte CGI Eesti kosmose ja kaugseire ärisuuna juht Sille Kraam.

CGI Eesti kosmose ja kaugseire ärisuuna juhi Sille Kraami sõnul on kosmosetaristu kasvav sõltuvus tarkvarast tõsine probleem. FOTO: ANDRAS KRALLA

ANNIKA KALD
annika.kald@aripaev.ee

Kosmosesse lennutatavate satelliitide hulk kasvab kiiresti, sest nende ehitamise ja orbiidile saatmise kulu on vähenenud ning mängu on tulnud väga paljud tegijad.

Mida rohkem on satelliite, ja sealhulgas komertssatelliite, seda rohkem on ka nendega toodetavaid andmeid. Kraami sõnul on kosmosetaristu kasvav sõltuvus tarkvarast tõsine probleem, kuna toob kaasa suurema haavatavuse küberrünakute korral. Andmevahetuse turvaliseks muutmisel tuleb üha rohkem panustada küberturvalisusesse, toonitas ta.

Testimine aitab leida ja parandada vigu

Tarkvarafirma CGI Eesti osaleb Euroopa Kosmosesagentuuri projektis Space Cyber Range, mille eesmärk on luua virtuaalne simulatsioonikeskkond kosmosetehnoloogia testimiseks ja andmete kaitsmiseks, sealhulgas õppuste ja harjutuste läbiviimiseks.

Näiteks satelliitide ehitamiseks on vaja eri komponente, nende seas tarkvara, mida satelliite arendav ettevõtte ei valmista algusest lõpuni ise, vaid ostab sisse. Eri komponentidest kokku pandud satelliidi haavatavust küberohtudele ongi hea katsetada simulatsioonikeskkonnas, sest operatiivfaasis tihtipeale enam ei saa väga hästi vigade parandust teha.

Sille Kraami sõnul on Euroopa Kosmosesagentuur aru saanud, et kriitilise infrastruktuuri kaitsmiseks on vaja küberteemadega tegeleda tõsisemalt. Selleks loodi Belgiasse vastav keskus.

Muu hulgas on üks kosmosetehnoloogia ülesandeid pakkuda maajaamade ja kosmoses asuva taristu vahel turvalist andmesidet. Kui rääkida kosmosetehnoloogiast kaitsevõime suurendamiseks, siis tuleb meeles pidada, et see ei hõlma ainult riistvara, mis kosmosesse lennutatakse, või maajaamu ehk maapealset taristut. Kosmosetehnoloogia on ka tarkvara, mis on seotud missiooni planeerimise, juhtimise, andmete töötlemise ja rakendavasse kujusse panekuga, nentis Kraam.

Ta lisas, et kosmosetehnoloogia hõlmab ka satelliitide juhtimissüsteeme, satelliitandmete töötlustarkvara, tarkvara andmete turvaliseks vahetuseks kosmosetaristu ja maajaamade vahel. Sealhulgas füüsiliste objektide juhtimist kos-

NATO peasekretäri nõustav IT-ettevõtja Linnar Viik kutsus üles digitaliseerimise abil suurendama Eesti julgeolekut ja kaitsevõimet. FOTO: ENRIKO LILL, CGI EESTI

moses ilma füüsilist kontakti omamata ehk nutikaid ja keerukaid tarkvaralahendusi.

Kaugseire vähendab kulu

Üks kosmosetehnoloogia osa on kaugseire, mis võimaldab koguda infot kosmosest erinevate maal paiknevate objektide kohta – nii piltide kujul kui ka erinevate parameetrite kohta (temperatuur, niiskus, kõrgus jne). Kokkuvõttes on kosmosetehnoloogia abil võimalik saada värskemaid andmeid, tegemaks kiireid juhtimisotsuseid. Kiirus ja tõhusus annab aga kulude kokkuhoiu.

Kosmosetehnoloogias kasutatav range tarkvaraarenduse distsipliin on Kraami sõnul väga hästi skaleeritav ka kaitsetööstuse valdkonnas. Küsimusele, mis on kosmose- ja kaitsevaldkonna sarnasus, vastas ta, et mõlemas on ressurss piiratud.

Niisiis peab olema kiire ja täpne ning väga vajalik on range tarkvaradistsipliin. On ka ülisuured nõudmised töökindlusele, sest kosmosetehnoloogias ja kaitsevaldkonnas võivad parandamata vead panna ohtu inimestele. Võtmetugevus on seega keeruka süsteemi orkestreerimine.

Eestis tegutseb hulk ettevõtteid kosmosetehnoloogiaga

Küberturbes on Eestil hea eeldus tõsisemalt kaasa rääkida ja lahendusi pakkuda, kinnitas Kraam.

Siiski on ka siin vaja valdkonna spetsiifilisusest lähtuvalt meil oma kompetentse kasvatada.

Kraami hinnangul ei hakka Eesti kunagi kohapeal massiliselt valmistama füüsilist kosmosetaristut, küll aga on Eesti eelis sinna sisse nutikuse ehitamine.

Ka NATO peasekretäri nõustav IT-ettevõtja Linnar Viik kutsus üles digitaliseerimise abil suurendama Eesti julgeolekut ja kaitsevõimet.

Kui Eesti võtaks prioriteediks kaitsetööstuse digitaliseerimise ja riik panustaks sellele igal aastal lisaks 10 miljonit eurot, saaksime Linnar Viigi sõnul juba arvestatava kapitali kaitsevaldkonna digiarenguhüppeks.

Samas tasub IT-ettevõtja sõnul silmas pidada, et 10 miljonit eurot lisaraha aastas on seotud ka tsiviilvaldkonna digitaliseerimisega ja annaks tööd meie IT-firmadele. Tehnoloogia pole mitte ainult kaitsetootstarbeline, vaid on sageli kasutatav ka tsiviilotstarbeks, näiteks üleriigilises planeerimises, transpordis, logistikas ja põllumajanduses, märkis ta.

Küll tõdes Viik, et “riik tellijana on väga halb

Kui jaotada see sada miljonit eurot mõtteliselt iga kodaniku peale, siis on see Eesti inimesele sama kui näiteks Spotify tasuline teenus üheks aastaks. Seega on meil praegu maailma odavaim digiriik.

Linnar Viik Eesti digiriigi aastasest ülalpidamisest, mis on umbes 1% riigieelarvest.

100% heitmevaba

Täiselektriline poolhaagis S.KOe COOL koos akuga elektrilise jahutusseadme ja iselaadiva teljega. Täiuslikult komplekteeritud FERROPLAST® isolatsiooni komponendid, S.CU külmaseade ja TrailerConnect® telemaatika tagavad optimaalsed jahutustulemused. E-versioonis täiesti heitmevaba.

Lisainfo: www.cargobull.com/ee

SCHMITZ
CARGOBULL
The Trailer Company.

Uute ja kasutatud haagiste müük:

Jaanus: +372 52 907 80

Ahti: +372 53 988 808

Varuosade müük:

Taavi: +372 51 250 42

info.estonia@cargobull.com

UURING EESTI ETTEVÕTETE KÜBERTURVE VÄHENE MÄRKIMIS- VÄÄRSELT

Kuigi kokkupuuteid küberohtudega tuleb jätkuvalt juurde, pööravad Eesti ettevõtted IT-turvalisuse tagamisele varasemast vähem tähelepanu.

Telia tellitud ja Turu-uuringute läbi viidud uuringu kohaselt puutus IT-alaste ohuolukordade või rünnakutega mullu kokku 7800 ettevõtet ehk 59 protsenti nende üldarvust. Samal ajal on aga näha, et ettevõtete IT-turvalisuse meetmed ja küberturvalisuse tagamine on hakanud märkimisväärselt vähenema.

Siiski peab 69 protsenti ettevõtetest seda teemat ülioluliseks või väga oluliseks. "Ettevõtetel on tekkinud küberväsimus ning ohuolukordade suurenemise kõrval on valmisolek potentsiaalsete rünnakutega toime tulla langenud 2020. aasta tagusele ajale," rääkis Telia küberturbe teenuste juht Martti Kebbinau.

Uuringust ilmses, et enamiku töötajaist kodukontorisse viinud koroonapandeemia ning järgnenud Ukraina sõda panid ettevõtteid pingutama küberturvalisuse tagamiseks, kuid nüüd on jäänud firmade IT-tervis taas tagaplaanile.

Kebbinau sõnul tuleb jätkuvalt tuletada meelde, et IT-turvalisuse tagamine ei ole ühekordne projekt, vaid sellele peab keskenduma pidevalt, sest rünnakute tegijad saavad aja jooksul järjest nutikamaks. Uuringust tuleb selgelt välja, et ettevõtete IT-teenuste aastaeelarve ja IT-tervise tase on tugevas seoses, lisas ta.

Kõige suurem probleem on Telia esindaja sõnul töötajatega seotud IT-turvalisuse meetmetega. Kui 64 protsendil ettevõtetest on kindel paroolipoliitika ning töötajatele on pakutud vastavaid koolitusi, siis probleemsem on olukord näiteks seadmete ja and-

innovatsiooni juurutaja". Enne võiks kaitseministeeriumi juures kasvatada kohalikku võimekust ja alles siis asuda investeringute juurde, rääkis ettevõtja.

Kaitseväe akadeemia rektori, brigaadikindral Vahur Karuse sõnul tõstatab uue tehnoloogia kasutuselevõtt igas valdkonnas, ka kaitsetööstuses, küsimuse, kas meil on ka inimvara, kes oskab uusi tehnoloogiaid kasutusele võtta. Tema hinnangul tasub ka mõelda, kas olemas võimelised inimesi koolitama ning tehnikat kohandama, hooldama ja käigus hoidma. **A**

Brigaadikindral Vahur Karuse küsib, kas meil on ka inimvara, kes oskab uusi tehnoloogiate kasutusele võtta.

FOTO: ENRIKO LILL, CGI EESTI

KOLM NÄIDET, KUS KOSMOSE-TEHNOLOOGIA ON SKALEERITAV TSIVIILVALDKONNAS

1. Toidujulgeolek Eestis. Viljapõldude ülevaade ja saagi olukorra teadlikustamise tööriist põllumajanduses. CGI Eesti tegi PRIA-le rakenduse, et nad saaksid jälgida olukorda põldudel.

2. Sõjategevuse mõju Ukraina põldudele. CGI tegi Euroopa Komisjonile Ukrainas tarbeks rakenduse, et saada ülevaade, milline on olnud sõjategevuse mõju põllumajandusele Ukrainas ja kui suurt hulka põlde suudavad ukrainlased kasutada teravilja kasvatuseks. Vaadeldi seisut enne sõda ja pärast sõja puhkemist. Selgus, et ukrainlased said põldude kasutamise hakka suuarepaselt, kuigi paljud põldud on mineeritud. Üldjoontes saab öelda, et sõjategevus mõjutas ukrainlaste põllumajandusega seotud tegevusi väga vähe.

3. Eesti jääkaart koostöös TalTechiga. Selle valmimiseks kasutas CGI samuti satelliidiandmeid. Sündis rakendus, kus satelliidiandmed aitavad Eesti ilmajaamu jää paksuse teabega. Sellel rakendusel on ka palju teisi kasutusvaldkondi ja see on hea näide, kus kosmose-tehnoloogiate kasutamine on ka kulutõhus, sest saadav info aitab jäämurdjatel välja arvutada optimaalse marsruudi.

mete kasutamise korraga kontorist väljas ja avaliku wifi-võrgu reeglitega. Ettevõttest väljas asuvates wifi-võrkudes pole turvameetmeid eraldi kasutusel ega ole plaanis ka kasutusele võtta 45 protsendil küsitletud ettevõtetest.

Küberturvalisuse tagamisel mängib väga olulist rolli ka töötajate teadlikkus ning seda tuleb ettevõtetel kindlasti veel tugevdada, rääkis Kebbinau. Ta tõi näitena välja, et töötajate IT-teadlikkust peetakse keskmiselt paremaks nendes ettevõtetes, kus IT-turvalisusega tegeleb vastav spetsialist, samal ajal on aga aastaga neid ettevõtteid jäänud 8 protsenti vähemaks.

Kebbinau sõnul sai IT-turvalisuse taset hinnates maksimumpunktid vaid 4 protsenti ettevõtetest. Viimase kahe aastaga on vähenenud eelkõige väga hea IT-tervisega ettevõtete hulk ning lisandunud on neid, kes ei ole võimalikeks ohuolukordadeks üldse valmis, tõdes ta.

KPMG küberturvalisuse teenuste juht Mihkel Kukk lisas, et hiljemalt järgmise aasta jaanuaris saab Eesti finantssektor näiteks karmimad IKT-ala nõuded. Muu hulgas peab kontrollitud küberrünne hakkama pankades toimuma iga kolme aasta tagant. Määrus puudutab panku, kindlustusandjaid ja investeerimisettevõtteid.

KPMG rahvusvaheliste uuringute põhjal on 90 protsenti kõigist ettevõtetest elanud läbi vähemalt ühe küberrünnaku ning 26 protsenti neist juhtumitest pani firma tegevuse ajutiselt seisma.

EUROOPA LIIDU MÄÄRUSE DORA VIIS PEAMIST TEGEVUSSUUNDA EESTI FINANTSSEKTORILE

- 1. IKT riskijuhtimine:** finantsettevõtted peavad arendama ja rakendama IKT riskijuhtimise raamistikke, mis hõlmavad riskide hindamist, maandamist ja jälgimist. See hõlmab ka asjakohaseid poliitikaid, protseduure ja kontrollimeetmeid.
- 2. Küberintsidentidest teavitamine:** ettevõtted peavad looma süsteemid ja protseduurid intsidentide kiireks vastamiseks. Samuti peab info juhtumitest jõudma kiiresti küberintsidentidega tegeleva ametiasutuseni – Eesti puhul on selleks riigi infosüsteemi ameti juures asuv CERT-EE. Samuti tuleb teavitada kõiki asjakohaseid pooli.
- 3. Küberkaitse võimekuse testimine:** regulaarselt tuleb korraldada teste, et hinnata ettevõtte süsteemide ja protsesside vastupanuvõimet erinevatele küberrünnakutele. Sealhulgas tuleb vähemalt iga kolme aasta tagant läbi viia testrünnakuid, nagu näiteks Red Teaming.
- 4. Koostööpartnerite riskide juhtimine:** tuleb hinnata ja juhtida riske, mis tulenevad kolmandatest osapooltest, nagu näiteks IKT-teenusepakkujad ja tarkvaratarnijad. Tuleb tagada, et nende tegevus ei ohusta ettevõtte tegevuskerksust.
- 5. Info jagamine ja teadlikkuse suurendamine:** DORA kutsub finantssektori ettevõtteid omavahel infot jagama, et anda edasi oma teadmisi ja töötavasid küberkaitset. Nii saab paremini vastu seista potentsiaalsetele ohtudele.

LÕPETAMINE

Tea, millal on õige aeg lahkuda

Annie Duke

klubi hind
32,50
tavahind 39,50

Äripäev

Äripäeva raamatuklubi | pood.aripeev.ee/raamatud

TERA

Pakume tööd kogenud elektrikule.

Teie Elektritööd Realiseerivad Asjatundjad

ELEKTRITÖÖD

- Sisepaigaldustööd
- Hooldus ja elektripaigaldise käit
- Päikeseelektrijaamad
- Elektriauto laadijad

33 aastat AS TERA

www.tera.ee | info@tera.ee

Küberkaitse tootmises peab lisaks IT-le katma ka tootmisseadmeid

Tehnoloogiaettevõttena on Fujitsu eesmärk innovatsiooni abil ühiskonnas usalduse loomine. Küberturvalisus on sellega seotud igal sammul ja kõigis tegevusvaldkondades.

Küberturvalisus on ühiskonna turvalisus

Kuna aina enam sõltub inimeste igapäevane elu erinevate tehnoloogiate toimimisest, võivad häired neis olla väga suureks ohuks ühiskonnale, rääkimata kahjust konkreetsele ärile, mis intsidenti puudutab.

Eriti suur vastutus lasub neil ettevõtetel ja organisatsioonidel, mille töö mõjutab paljusid inimesi – näiteks elutähtsate teenuste pakkumine, kaupade tootmine ja tarnimine ning avaliku sektori teenused.

Iga teenus tuleb ehitada turvalisena

Kõigi oma teenuste puhul lähtume põhimõttest, et turvalisus peab olema sisse ehitatud juba teenuse kavandamisel ja loomisel. See puudutab ärirakendusi, IT halduse ja töökohateenuseid, hübriid-IT ja pilveteenuseid ning kliendi tellimisel arendatavat tarkvara.

Lisaks sellele on küberturvalisuse teenus Fujitsu portfellis iseseisva teenusena. See on mõeldud suurematele ettevõtetele ja organisatsioonidele, kus käsitletav andmete hulk ja riskide iseloom nõuab spetsiaalseid tööriistu ja oskusi.

Fujitsu Security Operations Center

Security Operations Center (SOC) on mitmeastmeline teenus, kus igal tasemel on erinev vastutus. Nii on ka kliendil võimalik valida oma vajadustele ja ressurssidele vastav lahendus.

1. tase:

- Töötleb IT-halduse süsteemis salvestatud sündmusi
- Teostab sündmuste esmast analüüsi
- Pakub esmaseid parandusmeetmeid
- Käsitleb tehinguid vastavalt kokkulepitud protsessidele

2. tase:

- Käsitleb kriitilisi (prioriteet 1) ja kõrge ohutasemega (prioriteet 2) turvarikkumisi
- Aitab lahendada madalama taseme

intsidente ja juhendab 1. taseme teenuse pakkumist

- Teostab ohtude seiret

3. tase:

- Vastutab ulatuslike turvarikkumiste (suurintsidentide) uurimise eest
- Pakub intsidentide uurimise teenust

Ohtude seire kujutab endast tuntud ja tundmatute ohtude otsimist.

- Ohuinfot hangitakse erinevatest allikatest, mille põhjal otsitakse võimalikke ohte kliendi keskkonnast kliendi poolt kasutatavate tööriistade abil (nt SIEM, EPP/EDR, haavatavuse skaneerimigud, pordiskannerid).
- Logide abil leitakse keskkonnast kõrvalekaldeid

Ohtude seiret tehakse regulaarselt, kliendiga kokkulepitud sagedusega.

Intsidentide uurimine on protsess, mis käivitatakse pärast turvarikkumist.

See hõlmab näiteks tõendite kogumist, pahavara analüüsi, logi analüüsi, andmerikkumise mõju ja ulatuse kindlaksmääramist ning võimaliku kahju leevendamist.

Ideaal ja tegelikkus tootmises

Kuigi tootmis- ja võrguettevõtted on teinud digitaliseerimisel suuri samme, erineb tegelik olukord veel soovidest ja eesmärkidest

Püüdlused:

- Tagada seadmete maksimaalne töösolek ja füüsiline ohutus
- Saavutada nõuetele vastav, jätkusuutlik tootmine
- Pidevalt täiustada tarneahelate efektiivsust
- Saavutada konkurentsieelis uutes väärtusahelates
- Tegutseda andmepõhiselt

Tegelikkus:

- Üldise strateegia puudumine
- Oskuste vähesus
- Killustatud juhtimine, protsessid ja meeskonnad
- OT ei ole ühendatud teiste süsteemidega
- Häkkimise ja lunaraha nõudmise hirm
- Kartus aegunud süsteeme ära lõhkuda
- Ettevõtte varade kohta puudub selge ülevaade

Eristajaks on proaktiivsus ja reageerimiskiirus

Fujitsu SOC teenuse eripära tuleneb meie pikaajalisest kogemusest IT-infrastruktuuri teenuste pakkujana:

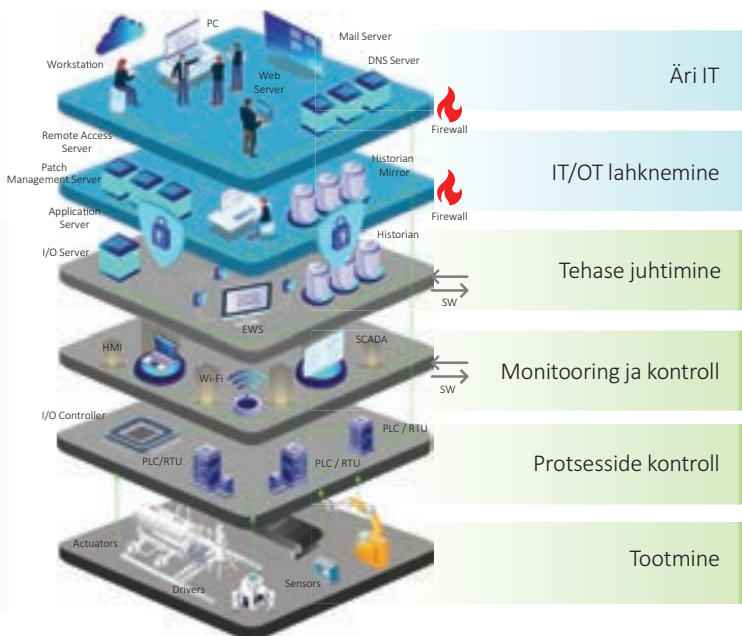
- teenus on integreeritud IT halduse tee-

IT mõtteviis:

- Maailm on virtuaalne
- Fookus: andmete konfidentsiaalsus, kättesaadavus ja ühtlustatus
- Võrgustatud varade korporatiivne juhtimine
- Agiilsus

OT mõtteviis:

- Maailm on füüsiline
- Fookus: TURVALISUS, tootmisprotsesside vastupidavus
- Operatiivne efektiivsus
- Palju vanu seadmeid – ei puutu, et mitte ära lõhkuda
- Arvatav eraldatus teistest süsteemidest – vähem tähelepanu küberturvalisusele
- Võrkude ja varade haldamine tehase tasandil
- IT-st erinev koolitus ja sõnavara
- IT-st erinev organisatsioon ja vastutused
- IT-st erinevad tehnilised protokollid

nusega ja kliendi protsessidega – see võimaldab riskide ärahoidmisel ja juhtumite käsitlemisel kiiresti tegutseda;

- proaktiivsus – juhendamine, konsulteerimine, kliendi poolel tegutseva turvaeksperti pakkumine;
- põhjalikult läbitöötatud ja testitud protsessid, mis annavad kliendile suurema kindluse.

Uus fookus: küberturvalisus tootmises

Küberturvalisust on kuni viimase ajani peetud vaid IT-valdkonna küsimuseks, kuid tootmise digitaliseerimine ja tootmise infosüsteemide ühendamine ettevõtte muude süsteemide ning võrkudega on toonud seal esile uued spetsiifilised ohud.

Turvaline OT (Operations Technology) nõuab tootmises samavõrd tähelepanu ja kaitset kui turvaline IT (Information Technology). Tootmise digitaliseerimise käigus tuleb selle uue reaalsusega arvestada.

Fujitsu viib kokku IT ja OT maailmad

IT- ja OT-tasandite ja mõtteviiside läbendamise ja üksteisele mõistetavaks muutmise aitab kummagi poole vajadustest ja väljakutsetest aru saada. Seeläbi paraneb kogu ettevõtte küberturvalisus.

Fujitsu tootmise küberturvalisus lahendusega saab klient mitte ainult tehnoloogilised tööriistad, vaid ka nõustamise ja muutuste juhtimise teenuse – inimeste roll protsessis on suurem, kui arvatakse.

Kust alustada, kui märkad, et ülaltoodud skeem kujutab ka teie ettevõtte olukorda?

Siin on väike test tootmise varade turvalisuse hindamiseks.

KONTROLLKÜSIMUSTIK

- Kas teil on strateegia oma tootmisprotsessi digitaliseerimiseks?
- Kas teate, millised OT varad teil on olemas ja kus need asuvad?
- Kas teate, kui palju OT varasid teil on?
- Kas teil on olemas tootmistehnoloogia konfiguratsioonide andmebaas (OT Configuration Management Database ehk CMDB)?
- Kas teil on varade elutsükli haldussüsteem?
- Kas teie tootmistöötajad on saanud küberturvalisuse baaskoolituse?
- Kas teie IT- ja OT-võrgud on eraldatud?
- Kas teil on võimalik hallata kaugligipääsu oma tootmiskeskonnale?
- Kas teil on tootmiseseadmete konfiguratsioonide varukoopiaid?
- Kas teil on OT jaoks küberentsidentidele reageerimise protsess?

Kui enamikule nendest küsimustest on vastus eitav, vajate strateegiat oma digitaalsete varade kaitsmiseks ja haldamiseks. Selle tulemusena saate luua turvalised, vastupidavad ja skaaleeritavad tootmisprotsessid ja tarneahelad.

Kui soovid nõu pidada oma ettevõtte või organisatsiooni küberturvalisuse parandamise üle, siis võta ühendust!

Fujitsu Estonia

Tony Seene

Tel: 5550 5713

E-post: tony.seene@fujitsu.com

NÄIDE ÜHE KLIENDI TEENUSEST:

- **Kliendi tegevusvaldkond:** jae- ja tööstuslike toodete pakendamine, pakendite tootmine, sünteetilised materjalid
- **Asukoht:** peakontor Soomes, tootmisüksused 12 riigis
- **Kasutajaid:** 1700
- **Teenuse maht:** üle 1000 võrgus töötava lõppkasutajaseadme, üle 150 serveri, üle 30 võrguturvaseadme
- **Teenuse sisu:**
 - 24/7 Security Operations Center, sh ohtude seire
 - SIEM teenus (Splunk)
 - haavatavuste skaneerimine
 - tööjaamade ja serverite kaitse (M365 E5 & WithSecure)
 - tulemüüri haldus (Fortinet)
 - VPN-teenus
 - Information Security Management teenus
 - Fujitsu kasutajatugi lõppkasutajatele

Proact Estonia tegevjuht Karel Kannel saab lubada oma klientidele teatud tingimustel 100% andmete säilivust. Samuti on nad kaitsnud ennast, sest Proact Estonia Rootsi emattevõtte on ka kõikidele tütarfirmadele sõlminud küberkaitsekindlustuse.

Proact: kui sinu firma algandmed IT-taristus on katki, siis on kõik haavatav

Meie ehitame ettevõtetele või riigiasutustele andmete täiuslikuks säilivuseks infotehnoloogilise taristu ja vastutame ise ka selle haldamise eest, ütles IT-firma Proact Estonia tegevjuht Karel Kannel.

„Kui algandmed on sinu firma IT-taristus katki, siis ei tööta ka su firma teenused,“ sõnas Kannel.

Ta selgitas, et ettevõtte või riigiasutuse andmete kaitse ja säilitamine hõlmab väga palju erinevaid kihte, nt andmesalvestus, varundus, avariitaaste, virtualiseerimine, perimeetri kaitse jm. Proact Estonia pakub firmadele ja riigiasutustele andmesalvestuse lahendusi ja komponente, et firmade andmed säiliks ja neid töötlevad infosüsteemid töötaksid pidevalt ja tõrgeteta ning ei oleks pahalastele ligipääsetavad.

Kui vaadata näiteks ka Andmekaitse Inspektsiooni kodulehte, siis on näha, et andmete kaitsmine jaguneb kolme suurde teemasse. Nendeks on: käideldavus – et infotehnoloogiline taristu töötaks ja andmed säiliks; terviklikkus – et andmed oleksid nii süstematiseeritud, nagu peavad olema, ja nad oleksid kasutatavad; ning kolmandaks konfidentsiaalsus – ehk ainult need isikud pääsevad andmetele ligi, kellel on see õigus mää-

ratud. „Oma töös näen, et andmekaitse teema puhul on tihti keskendutud vaid ühele aspektile,“ märkis Kannel ning lisas: „Kõikidele aspektidele peab tähelepanu pöörama.“

Proacti juht lisas, et nende suuremad kliendid Eestis tegutsevad näiteks telekomisektoris, kellel on väga lai teenusteporfell suure hulga klientidega – alates andmesidest kuni IT-teenusteni, mis peavad töötama pidevalt, seega on andmekaitse väga oluline.

Samuti märkis Kannel, et neil on palju kliente veel finantssektoris, kus mitte mingit probleemi klientide halduses või kontode jääkidega ei tohi juhtuda. Juht tõi eraldi esile ka patsiendiandmete ülima kaitse vajalikkuse meditsiinisektoris, kus Proactil on samuti palju kliente: „Meditsiinisektoris on andmemahud eriti suured, lisaks näiteks patsiendi isikuandmetele ka nt radioloogiapildid.“

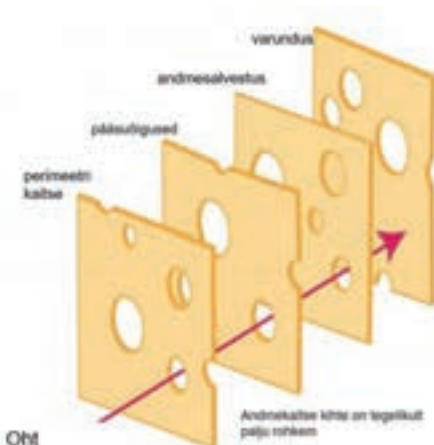
„Andmete kaitse läbib kõiki valdkondi, mida meie firma oma klientidele pakub,“ kommenteeris Kannel.

Ettevõtja, ära arva, et andmemaailmas ainult väliskse kaitsmisest piisab. Ei piisa

Täna enam ainult andmete nn väliskse valvamisest ei piisa. Andmed peavad olema kaitstud igas olukorras. Iga firma andmete suurema kaitse tagab mitmekihiline turvamine ehk nn Šveitsi juustu meetod. Mainitud meetodi rakendamiseks on Proacti kasutuses tehnoloogiad valdkonna juhtivatelt tootjatelt, teadmised ja teenused. „Tuleb meeles pidada, et ka aja jooksul andmete omavalhised sidemed ja seosed lähevad katki ja andmekogum võib muutuda mittekasutatavaks,“ ütles Kannel. Ta lisas, et tehnoloogiatega on see nüanss, et kuigi nad on pidevalt kasutuses, siis inimene neid oma silmaga füüsiliselt ei näe. Kõik tehnoloogilised lahendused ehitatakse täna küll liiasusega ja automaatse taaskäivitamisega ja tõrkeid ei pruugigi kohe tähele panna, aga seda, et mingi komponent lõpetab äkki töö – seda juhtub iga päev. „Ja just need on need ohud andmetega,

Vaade andmekaitsele

- Ainult ühest meetmest ei piisa
- Lahendus on tehniliste ja organisatsiooniliste meetmete komplekt
- Idee selles, et ühe kihi nõrkus blokeeritakse mõnes teises kihis

Andmete suurema kaitse tagab mitmekihiline turvamine ehk nn Šveitsi juustu meetod.

mille vastu meie pakume lahendusi,“ ütles Kannel ning lisas, et Proactil on olemas tiimid, kes tegelevad nii süsteemide hoolduse, halduse ja monitooringuga kui ka läbimurdetestimisega, samuti süsteemi kasutajate käitumise testimisega.

Ei teata, et andmed ja info ei pruugi pilveteenuste pakkujate juures turvatud olla

Inimesed ei tea, et kui nad on oma andmed, info või fotod laadinud üles pilve, siis tegelikult vastav teenusepakkuja ei pruugi vastutada nende andmete säilimise eest.

„Pilveteenuse pakkuja hoolitseb selle eest, et süsteemid töötaksid, aga nt kas seal midagi kustutatakse või valeandmed sisestatakse, selle eest nad ei hoolt ei kanna. Samuti ei toimu andmete pikaajalist varundamist,“ märkis Kannel.

IT-firma juht lisas, et tuntuimad on nt Microsofti teenused, mida kasutavad peamiselt just väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted. Microsofti teenuste kasutajate peamine mure see, et ei ole võimalik kätte saada andmeid pikema ajaloo tagant. Paar päeva vanu asju on Kanneli sõnul võimalik üles leida, aga kui on vaja firmadel nt tõestusmaterjale leida, siis on kehv lugu – nt seaduse järgi tuleb ettevõtte raamatupidamisandmeid säilitada seitse aastat.

Andmekaitse valdkonnas on tekkinud ka uus mõiste - andmete autonoomia. Väga paljud inimesed panevad oma andmed või isikliku info mõne üleilmselt tuntud teenusepakkuja pilve, siis paberite järgi on nad nagu nende oma andmete omanikud, aga füüsiliselt ei oma nad enam midagi. See võib olla ettevõttele risk, kuna võib kaduda juurdepääs andmetele näiteks tehnilistel või finantsilistel põhjustel või kriisiolukorras. Samuti ei pruugi teada, milleks teenuse-

pakkuja sinu andmeid veel kasutab. See-ga on mõttekas oma ettevõtte kõige äri-kriitilisemate andmete koopiaid ka oma kontrollitud ressursil omada.

Ta tõi esile ka paradoksi – suured ja tuntud teenusepakkujad omavad väga palju kasutajate andmeid, mida nad võivad kasutada AI-treenimiseks ning läbi selle on võimalik, et info lekib tagasi teiste sellesama AI kasutajate juurde. Selleks soovib Kannel hoolikalt teenusepakkuja tingimusi lugeda ning ettevõtte tasemel teha poliitika, millist infot võib pilves hoida ja millist mitte.

„Osalinegi lahendus oleks see, kui avalikke pilveteenuseid kasutavad firmad või eraisikud, teeksid omale ka andmete varundamise süsteemi ingliskeelse nimega „back up off the cloud“ ehk olgu osa andmeid pilves, aga varunda need eraldi ka enda jaoks,“ märkis Kannel. Ta lisas, et osa väiksemaid ettevõtteid teebki nii, et kasutab Microsofti pilveteenuseid, aga varundab samal ajal andmed ka enda juures ehk saab aru oma andmete väärtustest.

Näited mõnedest pilveteenustest, mis võivad vajada eraldi varundamist.

TASUB TEADA!

Andmete suurema kaitse tagab mitmekihiline turvamine ehk nn šveitsi juustu meetod. On väga palju erinevaid võimalusi, kuidas teie ettevõtte andmed võivad kaduma minna, siin mõned näited:

- Lunavararünne (need on kõige tõsisemaks osutunud viimaste aastate jook-sul, tööstusfirma Estanc rääkis julgelt oma kogemusest, kus nad isegi luna-raha maksid lõpuks, et andmed taga-si saada)
- Seadmerike (tulekahju, uputus, kus kao-vad seadmed koos andmetega)
- Seadmekadu (telefoni või arvuti kaota-mine, vargus või õnnetus)
- Süsteimirike
- Andmerike
- Kasutaja viga (kõige tõenäolisem juhtu-ma, nt inimene sisestas kogemata vale-andmed ja seda juhtub palju)
- Kasutaja pahatahtlikkus (inimene müüb konkurendile andmed edasi või teeb oma äri eelmise tööandja andmetega)
- Sissemurdmine ja vandalism

PANE TÄHELE!

Tuntud pilveteenuste juures pole teie andmed vaikimisi varundatud. Siin mõned näited:

- Jira, Confluence
- Kasutajate (jagatud) failid – sõltuvalt teenusepakkujast
- Ettevõtete infosüsteemid – sõltuvalt teenusepakkujast
- OpenText, Salesforce, Trello, Asana, jne

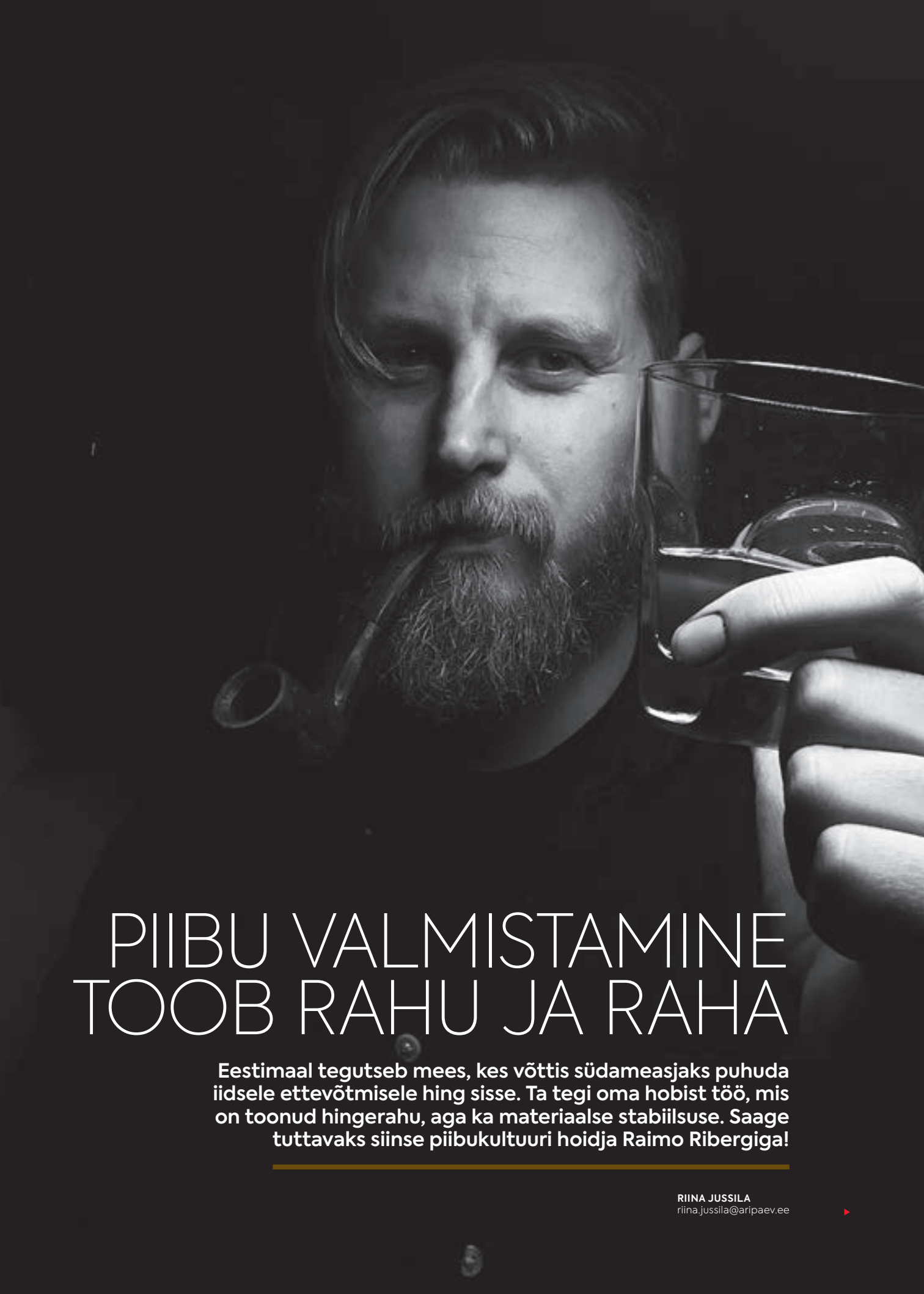
Allikas: Proact Estonia

PERSOON

Raimo hobist on saanud töö, mis toonud pikalt otsitud hingerahu. Koju rajatud töökojas valmistab mees laia maailma rändavaid piipe, millele ema kvaliteetsed vutlarid valmistab. Parempoolne piip on praegu teel Chicago piibumessile.

FOTOD: ERAKOGU

PIIBU VALMISTAMINE TOOB RAHU JA RAHA

Eestimaal tegutseb mees, kes võttis südameasjaks puhuda iidsele ettevõtmisele hing sisse. Ta tegi oma hobist töö, mis on toonud hingerahu, aga ka materiaalse stabiilsuse. Saage tuttavaks siinse piibukultuuri hoidja Raimo Ribergiga!

RIINA JUSSILA
riina.jussila@aripaev.ee

Raplamaalt pärit 34aastane Raimo on pärast kümnet aastat seiklusi laias maailmas tagasi kodukohas. Ta on kodumaja rajanud igati avara ja valgust täis töökoja. Loodust armastav mees hindab väga loomulikku valgust, mistõttu on tööruumi seinad valmistatud klaasist. Miks on töökoda elumaja küljes, aga mitte eraldi? “Nii on kütta mugav. Töökoda on alati soe,” põhjendab piibumeister. “Meie kliimas on kütmine tähtis, eriti kui töötad näppudega. Ruum loodi täpselt selline, kus on igapäevaselt hea ja mõnus olla.”

Oma esimesed piibud valmistas piibumeister põlve otsas Sardiinias oliivipuu vilus istudes. Pärast seda nokitses ta Tallinnas Mustamäe kortermaja all keldris, millele järgnes Nõmmel asunud 90ruutmeetrine ja maast laeni akendega tööstushoone. Nüüd elab ta maal, tundes nii füüsilist kui ka vaimset rahulolu.

Piipude valmistamiseni viis Raimo soov luua kunsti. “Praktilist kunsti, kui täpsemini end väljendada. Kunsti, mida saad igapäevaselt kasutada,” ütleb ta.

Mees on kunstist ja käsitööst huvitunud kogu senise elu. Teda köidavad Itaalia renessansiaja maalid ja skulptuurid, tegijatest Michelangelo, Leonardo da Vinci, Raffael. Piipudeni jõudis Raimo aga tänu emale, kes saatis pojale vanaisa piibud siis, kui maailmarändur Itaalias elas. Teda huvitas, mis peitub piibu taga veel, võttes ette kõik piibukultuuri ja tubakaga seotud raamatud ja netiavarused. Selgus, et see maailm on üüratu. “Sain ka aru, et seda kirge jagavad inimesed on kokkuhoidvad, sõbralikud ja abistavad,” lisab mees.

2019. aasta 14. veebruaril võttis Raimo sae, viili ja liivapaberi ning vormis koduarias kõrguvasst oliivipuust napsatud oma esimese piibu.

Praeguseks on tal kujunenud head suhted Soome ettevõttega Koneita, kes organiseeris talle metallitreipingi ning tööstusliku tolmu- ja liistumuri. Rahvusvaheline elektritööriistade tootja Dremel saatis piibumeistrile graveerimiseks masina. “Mul on väga vedanud inimestega, kes on mu ümber. Nad on väga toetavad ja tänu neile on ka töö kiirus ja kvaliteet ajaga meelelt kasvanud,” väljendab Raimo tänulikkust.

Itaalia ja Saksamaa loovad piibukultuuri

Enamik tööks vajaminevast materjalist jõuab Raimoni interneti kaudu. Üldjuhul tuleb see Saksamaalt, mis tundub olevat Euroopa suurima piibukultuuri ja kogukonnaga. “Itaalias elades käisin vaatamas, kuidas Poola piibumeister oma piipe valmistab. Tema käest sain põhimõddud ja teadmised, kuidas kõike alustada,” ütleb Raimo.

PIIBUPUIT

Piipe tehakse puis-eerikast (*Erica arborea*), mis kasvab Vahemere ääres liivases kuivas keskkonnas.

Legendi järgi avastati selle puu juur siis, kui Prantsusmaa kunagise valitseja Napoleoni savist piip murdus ning tema piibumeister, olles samal ajal Vahemere ääres, meisterdas Napoleonile uue piibu puis-eerikast. Enne seda olid piibud üldiselt savist.

Puis-eerika on kibuvitsaline ning tule- ja kuumuskindel, mis teeb sellest täiusliku piibumaterjali. Puis-eerika on tugev ja tihe nagu telliskivi. Puis-eerikast tehakse 90% piipudest.

Töökojas nokitsemine ja töösse süvenemine võib viia ajataju, kuid vahepealseid puhkepauke tuletavad Raimole meelde jalutamiskäiku ihkavad koerad.

Kui aga otsida puitu piibu valmistamiseks, siis tuleb vaadata Itaalia poole. Raimo ütleb, et just saapamaalt tulevad ka maailma kõige paremad piibumeistrid. Tema sõnul kutsutakse Itaaliat tõlkes suitsetajate paradiisiks, sest seal on piip ja sigar väga au sees. Nendel teemadel korraldatakse palju üritusi ja kokkusaamisi. Samuti näeb restoranides ja baarides istumas inimesi, piip või sigar ees. “Pluss muidugi tubaka valik, mis on kordades ja kordades suurem kui meil siin,” sõnab Eesti piibumeister. Raimo sõnul sai veel paari aasta eest osta ka Eestis kvaliteetset tubakat, mida mujal polnud isegi saadaval, kuid nüüd on kitsas käes. “Praegu poodi minnes ei leiagi enam üles, kas ja kus üldse tubakat on. Samas on see arusaadav, sest turg on väike,” nendib ta.

Piibumeistri amet on Raimo elu muutnud igal võimalikul moel. Lisandunud on nii uusi toreid tutvavaid kui ka ihaldatud uneaega. Ta tunneb end õnnelikuna, sest saab elatuda kunstist ja

DECOLAND

Köögitehnika salong

Salong Tallinnas Hallivanamehe tn 4 • tel 687 8204, 511 2058 • info@decoland.ee • www.decoland.ee

Messide Eesti Ehitab ja Interjäär raames

soodustus -15%

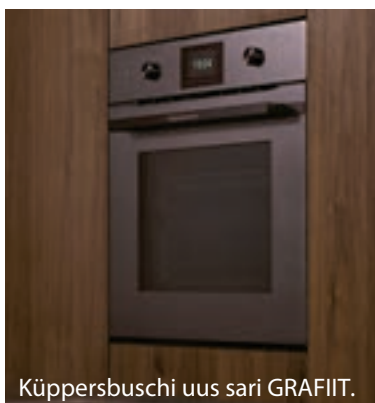
Tööpinna materjaliga iTOP pliidiplaat Teie interjөөris. Kõige minimalistlikum ja nähtamatum pliidiplaat.

PITT Cookingu
minimalistlikud
gaasiplaadid.

Siriuse energiasäästlik Smart Air Management System
suunab puhastatud õhu kas tagasi tuppa või õue.

Küppersbuschi uus sari GRAFIIT.

Fosteri Itaalia disain kõige luksuslikumas
võtmes.

FISHER & PAYKEL

norcool

Sirius

Küppersbusch
FÜR KÜCHEN MIT STIL

Foster

steel
stile in cucina

S-BOX

ABK

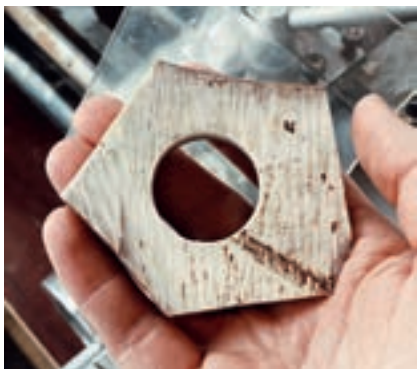
TEMPTECH

SUBZERO

WOLF

PITT

Kui esimesed piibud valmisid käepäraste vahenditega, siis nüüd on Raimol olemas vajalik atribuutika, mis saabus Soomest.

PIIBUHUVI VIIS TUNTUD MUUSIKUNI

Kuigi Eestis on piibuhuvilisi vähe, siis Facebooki kaudu avastas Raimo Riberg piibu- ja tubakafanaatikuna Metsatöllu laulja Markus Teeääre.

“Tegin oma sünnipäeval Facebooki grupis “Puutööd ja projektid” piibu-teemalise postituse. Mõtlesin, et ehk on ühise huviga tegelasi meie seas veel. Saatuse ja õnne tahtel jõudis üks mu piip Markus Teeääre valdusesse, kes, tuleb välja, on tulihingeline piibu- ja tubakafanatt ning ajaloolane,” näitas Raimo välja avastamisrõõmu. Raimo sõnul on muusik kursis Euroopa ja USA piipude ja tubakate looga ning “üldse üks toredamaid inimesi, kellega kõigil teemadel arutleda”.

Facebooki-postitusest innustust saades tuli Raimol idee luua samas keskkonnas Eesti piibu grupp, nii tekkiski “Eesti piibu- ja tubakasõpruskond”. Nüüdseks on grupis üle saja liikme, mis on Raimo sõnul ühe väikese kogukonna jaoks täitsa ilus number.

seejuures enda loomingust. "Saan magada, kui soovin, ja mulle kui ööinimesele on see väga suur asi. Elada hommikuinimese rütmis, kui sa seda ise ikka üldse pole, on mentaalselt kurnav ja sellel on korralik hind," leiab ta.

Ehkki praegu valmistub Raimo Chicago piibumessi jaoks ja ta toimetab hommikust hilisööni, on see tema enda valik ja soov, mitte sund. Piibumaailm on toonud talle vabaduse, aja iseendale ja perele. "Toimetan emaga koos igapäevaselt, helistame palju. Kogu minu loominguline pool on tulnud emalt," kiidab Raimo. "Isalt olen pärinud seiklejahinge – mina rändasin 10, tema 50 aastat. Elu on ilus. Saan mõnusalt ära elatud, tehes seda, mida armastan."

Raimo on oma eluvalikuga igati rahul. Ta ütleb, et töökeskkond on üks peamiseid põhjuseid, miks ta otsustas selle elukutse kasuks. "Mul oli kaks kriteeriumit – et mu koerad saaksid olla tööd tehes ligidal ja et saaksin tegutseda üksinda omaette."

Piibu tegemine nõuab sügavat keskendumist, sest taga tuleb ajada millimeetreid. Kuna piip on väike objekt, mis on peopesas ja ligidal silme ees, näeb ka kohe iga väikest defekti. Milline on Raimo tööpäev? "Piip ees tossab, ajaloo- või kunstiteemaline audioraamat mängib ning mina tegutsen oma maailmas," kirjeldab piibumeister. "Iga kolme tunni järel tulevad mu juurde koerad, kes annavad märku, et on aeg sirutada ja hingata värsket õhku. Siis me läheme jalutama ning nii umbes 8–12 kilomeetrit päevas."

Raimo sõnul võtab ühe piibu valmistamine aega kokku umbes 3–6 päeva. Kui meistrimees toimetab töökojas, siis samal ajal teeb tema ema valmis kaunid nahast vutlarid ja piibualuse. Vahel on kliendil erisoovid ja siis tuleb tegeleda ka nendega.

Iseenda turundamine

Raimo endale suurt reklaami teinud ei ole. Klientid leiavad ta ise üles ja suusõnalised soovitusused toovad üha rohkem tellimusi. Piibumeister jagab enda tegemisi Facebookis ja Instagramis, suhtleb palju ja annab endast aktiivselt kõik, et piibukultuur lõöks Eestis taas õitsema. "Mulle meeldib mõelda, et mu töö räägib enda eest. Mina lihtsalt suunan natukene," sõnab Raimo.

Piibumeistri tegemisi on nüüdseks märgatud kodumaast palju kaugemal. Praegu valmistab ta piipu näiteks 11. aprillil Chicagos toimuva piibumessi jaoks, kuhu tulevad kokku kõik maailma tipud. Raimo pole üritusele veel jõudnud, kuid suur soov ja plaan on olemas. Esimest korda teeb mees enda sõnutsi tööd turunduse eesmärgiga, sest seal on kõrvuti nii tema kui ka teiste meistrite piibud.

"Tagasihoidlikult öeldes – ma tahan saada maailma parimaks, sest keegi peab ju ometi parim olema," lausub ta. Raimo ütleb, et kuna enamik meistritest on temast vanemad ja vaadates paar kümnendit ettepoole, ei pea ta enda soovi sugugi mitte utoopiliseks.

Piibumeister oma nina taevasse ei aja, kuid ▶

Dekoriatiivsed liistud, seinapaneelid,
põrandaliistud ja laekarniisid
Belgia tootjalt Orac Decor.

ORAC®
D E C O R

Decorest Disain sisustussalong
Liivalaia 21, Tallinn

www.decorest.ee

VALPAINT®

*Efektvärvid,
dekoratiivvärvid
ja krohvid*

Decorest Disain salong
Liivalaia 21, Tallinn

Renaissance OÜ,
projektimüük, Ringtee 26, Tartu
www.valpaint.ee

ütleb vaikselt, et praegu konkurentsi ta endale ei näe. Neid, kes oma lõbuks piipusid on meisterdanud, mehe sõnul ikka jagub, kuid Eestis pole inimesi, kellele on sellest saanud igapäevatöö.

Raimo nimetab tugevate tegijatena Soome meistrit, Frost Pipesi omanikku Mikko Saarine-ni ja enda lemmikuna toob välja ka Yetipipesi.

Piibud üle ilma laiali

Raplamaal valmivad piibud rändavad suuresti Saksamaale ja Ameerikasse. Raimo on saatnud neid ka näiteks Portugali, Itaaliasse, Šveitsi, Norra, Soome, Taise ja Egiptusesse. Eestiski tellitakse piipe juba omajagu. Järjekord mehe töödele on 5–6 kuud, kuid kipub liikuma 7–8 kuu kanti. Vahel ilmneb piibu juures mõni defekt alles töö lõppstaadiumis ja siis läheb mitu päeva kaotsi, et otsast alata ja asi hea saaks. See tähendab meistri jaoks aga ajakaotust ning uue piibu alustamine venib.

Masstoodangus valmivate piipude hinnad jäävad 150–250 euro kanti, kuid kindlasti saab ka soodsamalt. Raimo enda piibu maksavad 450–650 euro vahemikus. Kõige kallim piip, mille mees valmistanud on, maksis 1200 eurot.

Hetk maha ehk *slow smoking*

Raimo peab piibukultuuri üheks osaks ka oskust võtta aeg maha. Võtta aega iseendale. Tema sõnul sunnib piip aega võtma, sest seda ei saa nautida kiirelt. Kuna eestlane väga ei oska lõõgastuda, siis võib piibu tegemine tunduda siinsele huvilisele üsna harjumatu.

“Aga see on kindlasti kvaliteet, mida võiks ta-

ga ajada ning millega tegeleda teadlikult. Päriselt aeg maha võtta, tühjusesse vaadata, ilma et esimese piiksu peale telefoni järele haaraks,” mär-gib Raimo.

Ta toob paralleeli lugemisega: kiired lugejad lasevad teksti silmadega üle, vaadates selliselt näiteks sotsiaalmeediat ja uudiseid. Aeglased lugejad vajuvad rohkem raamatutesse, keskendu-des sisule. “Mida aeg edasi, seda vähem suuda-vad inimesed minna aeglase lugemise olekusse. Hea raamat on nagu piip, mis va-jab aega,” arutleb Raimo.

“Ma ise heal meelel õpetan ja juhendan, jagan teadmisi nii pal-ju või vähe, kui mul neid on. Ja-gatud rõõm on suurem,” sõnab ta.

Piibukultuur on Raimo sõnul puhtalt jagamine – nipid ja trikid, kuidas ja mida luua ning saavuta-da. Üldjuhul jagavad 60–80aasta-sed häärasmehe, kes sellega pikalt tegele-nud, teadmisi lahkelt lootuses, et kirk ka noortes eda-si elab. Tema sõnul on piip ühine hobi, millest asjaarmastajad saa-vad vabalt ja kergelt rääkida. Rai-mo näeb, et paljudele vanematele inimestele on piibu tegemine võimalus sotsialiseeruda ja leida uusi tuttavaid.

“Iganädalaselt on ka virtuaalsed piibutajate kokkusaamisi, kus räägitakse, mis piip kellelgi on ja mis tubakas on praegu kasutuses, kuidas elu läheb. See on üks väga südamluk seltskond, väga südamluk maailm.”

**Tagasihoidlikult
öeldes – ma tahan
saada maailma
parimaks, sest kee-
gi peab ju ometi
parim olema.**

ELU ENNE PIIPU VIIS LAIA MAAILMA SEIKLEMA

Raimo Ribergi elufilosoofia oli teha 20ndates ära kõik, mida hing ihkab. Ta tahtis minna kõikjale, ku-hu vähegi saab, ning kogeda ja elada nii palju, kui või-malik. “Et siis 30ndates luua midagi püsivamat,” sel-gitab mees.

Just sel põhjusel seikles Raimo kümme aastat maail-mas ringi, proovis palju ameteid ja sukeldus teemades-se, mis teda köitsid. Ta käis igal pool: hääletas läbi kõr-bete, elas bussis ja telgis, ärkas nii liikuva bussi katusel kui ka suures luksuskorteris. “Muide, sealsamas korte-ris elas ka krokodill. Keegi ei teadnud, kes ta sinna tõi või kui kaua ta seal oli olnud, kuid tema eesti sai hoolitse-tud,” naerab Raimo.

Võõrsil olles ja seigeldes töid leiva lauale väga erinevad tööd. Näiteks tuli Raimol tegutseda kaevanduses rinnuli vees olles vett pumbates. Samuti töötas ta luksuslikus fo-tostuudios, kus üks sessioon maksis 8000 dollarit. “Kok-ku oli mul üle kolmekümne ameti. Kõiki neid ja elukoh-ti ma enam ei mäletagi,” muheleb ta piipu popsutades.

Ühel hetkel jõudis mees oma seiklustega Sardiinias-se, kus pani koos Guendalina Pillisioga püsti meediaette-võte ning hakkas pakkuma firmadele sotsiaalmeedia si-su ja reklaami. Sellel ajal ei eksisteerinud veel sellist tur-gu, nagu oleme nüüdseks harjunud, ning kõik tuli rajada

nullist. “Mäletan, et esimene klient maksis teenuse eest 50 eurot,” muigab piibumeister.

Sardiinia turu arusaam oli, et kui avad oma äri või poe, siis sellest juba piisab ning inimesed on platsis. “Üsna pea aga hakati nägema meie töö tulemusi, kuid algus oli vae-valine ning aega läks kuid.”

Meediaettevõtte kõrval pandi püsti ka kinnisvara-äri – haldama asuti ühtekokku kümnet rendimaja. Rai-mo pakkus ka kokanduskursuseid, kus inimesed õppisid valmistama Itaalia roogasid. “Korraldasime ka fotograa-fia *workshop*’e, kus samal ajal inimesed elasid ja lõõgas-tusid kümme päeva mere ääres villas,” räägib Raimo Sar-diinias toimunust.

Kõik see ehitati üles põhimõttel “üks aasta proovimi-seks”. Raimo hinnangul oli üks aasta piisav aeg, et saada aru, kas asi meeldib pikas perspektiivis. Selline põhimõ-te kaotas ka hirmu läbikukkumise ees.

Kõigi ettevõtmiste kõrvalt meisterdas usin mees aga muudkui piipe ning tulid ka esimesed tellimused. Kui aga saabus koroona ning terve maailm keerati lukku, sai Rai-mo kutse tulla tööle Eestisse. Raimot kutsus üks tema pa-remaid sõpru Venno Kornak filmivaldkonda, kui sai kaa-sa lüüa Oskar Lutsu samanimelise jutustuse ainetel teh-tud filmi “Soo” valmimises. **A**

Modulaarne terrassimööbel

MOOD

Eesti kliimasse disainitud välimööbel

OOT-OOT STUDIO

Rävala 7, Tallinn

www.oot-oot.com

KPMG Cyber

Kaitse oma äri küberrünnakute eest!

Purple Teaming teenus võimaldab näha
ründe- ja kaitsestrateegiate põrkumist reaalajas
ning pakub praktilisi tähelepanekuid ettevõtte
turvalisuse tõhustamiseks.

Vali usaldusväärne partner küberturvalisuse tagamiseks.

kuberkaitse.ee